

ŠIVALNI STROJI
priznanih znamk
VERITAS in LADA
KOMPLETNI V OMARICAH PO
NAJNIZJIH CENAH
v vseh delovnih
nama

Na 13. str.: RAZDELILI SMO NAGRADE

Štev. 7.
Leto IV.

Ljubljana, 16. februarja 1956

13. TEDENSKA TRIBUNA

20
din

14 STRANI CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROCIJ POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

NOV MRZLI VAL JE POTISNIL ŽIVO SREBRO GLOBOKO POD NIČLO

V POSTOJNI -29°C

Končno smo tudi v Sloveniji dočakali sneg. Smučarji so bili seveda najbolj nestrpni in so zdaj prišli na svoj račun, medtem ko si ga večina ostalih ni preveč želela. V Ljubljani ga je zapadlo 25 centimetrov, v Mariboru 35, v Celju 37, na Jezerskem in v Planici po 30, na Vršču 50, pri Ribniški koči na Pohorju pa celo 60. Tudi na Primorskem imajo precej snega in je bil cestni promet marsikje prekinjen. Glavne ceste pa so bile že v nedeljo in ponedeljek očiščene.

Temperatura je zadnje dni zelo padla in so v sredo zjutraj izmerili v Ljubljani -21 stopinj, v Planici -25, na Jezerskem -23, v Slovenjem Gradcu -24, v Celju -28, v Mariboru -21, v Murski Soboti -23, v Novem mestu -24, v Postojni -29, v Ajdovščini -14 in v Kopru -7 stopinj.

Vlaki imajo zaradi snežnih zametov in pomanjkanja premoga velike zamude. Pomorski promet še ni normalen, ker piha v severnem Jadranu burja s hitrostjo 150 kilometrov na uro. Zima je v Sloveniji že zahtevala prve človeške žrtve. V bližini Kopra je zmrznil 67-letni Ivan Bandi, pri Ponikvah na Krasu pa 50-letni Alojz Grmek.

V vsej Evropi je zaradi hude zime do nedelje izgubilo življenj nad 300 ljudi. V večini zahodnoevropskih držav je pritisnil nov hladni val.

Naposled smo dobili sneg — Teden dni zimskega veselja za šolske otroke — Težave v prometu in preskrbi z elektriko — Vso Srednjo Evropo je zajel nov mrz — Na jugu države so nagle temperaturne spremembe povzročile hude nesreče — Katastrofa v Mavrovem

Britansko ekspedicijo spremlja smola

Britanska ladja »Theron«, na kateri je prva skupina britanskih raziskovalcev Antarktike, je v Weddellovem morju zašla v led, ki ga je hud vzhodni veter tako stisnil, da je obtičala. V tednu dni je led ladjo zanesel za več kot 300 milj z njene prave smeri. Kljub visoki morali na ladji, in prizadevanjem posadke, da bi se rešili ledenega oklepa (z dinamiranjem ledu) se po zadnjih poročilih ladji še ni posrečilo priti na odprto morje. »Theron« je že prišla na pomoč britanska vojna ladja »Protector«, ki ima na krovu helikopter. Le s pomočjo opazovanj z zraka je lahko posadka začela razstreljevati led v pravi smeri. Če se »Theron« ne bo posrečilo priti iz oklepa v nekaj dneh, se prav lahko zgodi, da bodo morali preložiti ekspedicijo na kasnejši datum.

Guy Mollet je uspel le na pol — 200.000 francoskih vojakov ne more zatreti upora — Alžirci hočejo neodvisnost

Spor zaradi balonov

Nad Sovjetsko zvezo in drugimi državami vzhodne Evrope se je v zadnjih mesecih pojavljalo vedno večje število balonov s propagandnim materialom in radijskimi sprejemniki in oddajniki aparat, fotokamerami in drugimi aparati. Nekateri od teh balonov so imeli premer do 15 m in so prenašali tudi do 150 kg materiala.

Na Češkoslovaškem so morali ukiniti več nočnih letalskih promet, ker so ti baloni pomenili resno nevarnost, nekaj balonov, ki so se razpočili, je povzročilo tudi večjo materialno škodo.

Sovjetska vlada je zaradi tega v začetku tega meseca poslala ameriški vladi in vladi Zahodne Nemčije (domnevajo namreč, da so balone spuščali s tega področja) diplomatske protestne note. Ameriška vlada je že na neko prejšnjo sovjetsko pritožbo odgovorila, da so to »znanstveni baloni«, s katerimi ameriške oblasti zbirajo podatke za mednarodno geofizikalno leto in da nimajo nač skrupnega s propagandnimi »balončki«, ki jih spuščajo razne begunske organizacije.

V tem smislu je odgovoril na svoji zadnji tiskovni konferenci tudi ameriški zunanji minister Dulles, ki je celo dejal, da je sovjetska vlada očividno zamešala obe vrsti balonov.

V uradnem odgovoru na sovjetsko noto pa so ZDA sporočile, da bodo prenehale spuščati meteorološke balone, ki bi lahko prišli nad sovjetsko področje, da bi se izognile sovjetskim protestom, hkrati pa so v noti ponovno poudarile koristnost »znanstvenega dela«, ki so ga doslej že opravili ti baloni.

V Alžiru je še vedno vroče...

Ko se je francoski ministrski predsednik, socialist Guy Mollet v ponedeljek vrnil iz Alžira, kamor je šel proučevati položaj, ga je Pariz sprejel z upanjem, da prinaša konstruktivne predloge za rešitev napetega stanja. Manjkalo pa tudi ni divjih izpadov: Poujadovi fašisti so hoteli privediti demonstracije ob grobu Neznane vojaka, kjer jih je pregnala policija, zato so se med ropovanjem antisemitskih gesel zaleteli v uredništvo Mendès-Francoeve »Expressa«, kjer so razbili okna. Podobne stvari, obmetavanje z gnillimi jajci in žvižganje, je francoski premier doživel tudi v Alžiru. Toda ne od Alžircov, pač pa od francoskih skrajnežev; kar pa za vrednost njegove misije nikakor ni slab znak.

Francoska vlada pri reševanju alžirskega vprašanja ni v zavidanju vrednem položaju. S svojo šibko večino v parlamentu si težko privoščijo takšno politiko, kot bi si jo morda želeli. Vendar mu kljub delnemu popuščanju desnici ni mogoče odrekati poštenih namenov. Rezultat njegovega obiska je predvsem načrt za temeljito gospodarsko in socialno preobrazbo zaostale dežele.

● Ko je 1. novembra leta 1954 v Alžiru izbruhnil upor, so Francozi mislili, da je to drzen poskus peščice prenapetežev, ki so hoteli pritegniti pozornost sveta na alžirsko vprašanje. Niti francoska levica se takrat ni zavedala, da je to začetek alžirskega osvobodilnega gibanja.

● V začetku so uporniki napadali »okupatorjeve sodelavce«, pozneje manjše oddelke francoske vojske. Lani dvajsetega avgusta pa so popolnoma neovržno dokazali, da znajo izvesti širše operacije na več mestih hkrati. Začeli so napadati konvoje francoske vojske, ki so bili močno zaščiteni in oboroženi.

● Odtlej ni mogla sodobno opremljena francoska vojska, ki šteje približno 200.000 vojakov ali še več, streti tega gibanja. Reaktivna letala z vso svojo strahotno brzino in trščem, ki letajo nad alžirskimi vasi in jih včasih tudi bombardirajo, ne napravijo več na Alžirce prav nobenega vtisa. Kvečjemu vzbujajo v njih leden srd in sovraštvo.

● Alžirski uporniki so dokazali, da so sposobni rešiti zapletene probleme preskrbe in organizacije, čeprav so vsi francoski vojaški strokovnjaki trdili nasprotno. Od kod dobivajo orožje? Francozi trdijo, da ga prejemajo od Arabske lige in Egipta. Morda nekaj orožja res pride od tam. Toda večina orožja je popolnoma drugačnega izvora.

● Arabsko prebivalstvo zbira denar za nakup orožja, ki ga uporniki lahko večkrat kupijo kar na črni borzi od francoskih rekrutov, večinoma pa ga v boju iztrgajo Francozom samim. Ne smemo pozabiti, da njihova obveščevalna služba deluje skoraj brez napak, ker so v ogromni večini Alžirci sami njene oči in ušesa.

● Kar zadeva francoske obveščevalce, so ti bodisi likvidirani ali pa že tako prestrašeni, da francoska vojaška oblastva ne morejo iztisniti iz njih nobenih informacij.

● In vendar Alžirja ni Indokina. Indokina je 10.000 milj daleč od Francije, Alžir

Ljubljana, v petek: MARINKOVIČEVA »GLORIJA«, mirakel v šestih slikah, najboljšo jugoslovansko dramsko delo, napisano v deceniju povojnih let — na deskah ljubljanske Drame. IGRALI SO CELJANI IN S SVOJIM GOSTOVANJEM SO VNOVIČ IZPRICALI CELJSKO GLEDALIŠČE: vse njegove simpatične značilnosti, bogata hotenja, zanimive kreacije, ognjevito režijo ANDREJA HIENGA. Sredi polno zasedenega auditorija smo razmišljali o miraklu, ki obtožuje vsakršno mehaniziranje človečnosti in s prvo paleto obarva pretresljivo spoznanje; v zaslužnjeno ljubljene osebnosti je krutost največje ljubezni. Jagoda propade razpeta med dvema skrajnostima — cerkvijo in cirkusom. Blesetca artistka Glorija in sestra Magdalena kot čudežna Madona — obe sta samo vsiljeni vlogi, ki ju Jagoda ne zmore doigrati. Ko omahne, ostajajo gledalcem njene preproste, vsakdanje in nikdar izpolnjene želje. — Slika prikazuje MARJANCO KROSL-HORVATOVO v vlogi sestre Magdalene, ko se je preoblekla, da bo na oltarju predstavljala mater božjo.

Huda nesreča v Makedoniji

Nevarni snežni plazovi, ki so zasuli delavsko naselbino na gradbišču hidrocentrale v Mavrovem in obmejno karavlo na jugoslovansko-albanski meji, so doslej terjali že 55 človeških žrtev, 18 hudo ranjenih, medtem ko usoda 29 delavcev še ni znana.

Prvi plazovi so se sprožili 11. februarja s pobočij gorovja Korab. Na gradbišču v Mavrovem je prvi plaz zasul 3 delavce, ki so obležali na mestu mrtvi. Drugi plaz je zasul še dva delavca, tretji pa celo skupino. 12 ljudi je bilo težko ranjenih, o usodi 29 delavcev, ki so izginili pod visoko plastjo snega, pa se še ničesar ne ve. Plaz, ki je zasul obmejno karavlo, je pokopal pod seboj 19 vojakov, od katerih jih je 11 umrlo, ostali pa so težje ranjeni. V vasi Ribnici je plaz zasul nekaj hiš, v katerih je našlo smrt 13 ljudi. Ničesar se še tudi ne ve o usodi nekaterih oddelkov graničarjev.

Vojaki gostivarske garnizije ter nekaterih obmejnih enot, smučarske skupine s sanitetnimi oddelki ter planinci so takoj odšli v najbolj plazovite kraje in začeli iskati zasute ljudi. Slabo vreme in snežni zameti močno ovirajo reševanje in se do torka ponoči še nobeni skupini ni posrečilo, da bi se prebila do kraja nesreče. Dve letali jugoslovanskega vojnega letalstva sta odleteli proti Mavrovu, da bi pomagali pri reševanju.

Po nepotrjenih vesteh so snežni plazovi zagradili tok reke Radike. Na nekaterih mestih je snežni napis visok po sto metrov; bojijo se da bo zaradi tega prišlo do katastrofalnih poplav.

V torek je odpotoval v Mavrovo predsednik Narodnega saborja Makedonije Lazar Koliševski s podpredsednikom Vidojem Smiljevskim in komandantom skopske vojne oblasti generalpolkovnikom Radom Hamovičem. Predsednik republike pa je poslal makedonskemu ljudstvu posebno poslanico, v kateri izreka družinam ponesrečenecv globoko sožalje.

Rasni predsodki

Upravni odbor alabamske univerze je te dni sklenil preklicati dovoljenje za vpis 26-letni črni Arthuri Lucy. Sklep je posledica demonstracij proti črni študentki in policistom, ki so jo varovali.

Arthuri Lucy se je vpisala v začetku prejšnjega tedna kot prvi črnski študent na alabamsko univerzo, ki jo obiskuje okoli 7000 študentov. Že prvi dan predavanja so ji doleteli za spremstvo policiste, ker so se bali deliti za spremstvo policiste, ker so se bali demonstracij. Čeprav se je vlada države Alabama sklenila upreti razsodbi Vrhovnega so-

disce, ZDA, da je treba ukiniti rasno diskriminacijo v šolstvu, je univerzitetni odbor sprva dovolil vpis črni študentki vpis. Čeže, da so bile demonstracije organizirane zunaj univerze, saj prva dva dneva ni bilo večjega odpora proti Arthuri Lucy, le nekaj belih študentov je zagrozilo, da bodo odšli na drugo univerzo. Prejšnji petek pa je pričakalo Lucyjevo več sto študentov in prav toliko ljudi, ki niso vpisani na univerzi ter jo začelo obmetavati z blatom in kamenjem, poleg nje pa tudi policiste, ki so jo spremljali. Divjaštvo je doseglo takšno stopnjo, da niso bili več varni niti profesorji.

Glede na vse to, je odbor prišel do zaključka, da je treba Arthuri Lucy do nadaljnjega izključiti, obenem pa je zahteval od državnega tožilstva, naj uvede preiskavo proti demonstrantom. Zlasti v severnih državah ZDA so dogrdke v Alabami ostro obsodili. Med tistimi, ki so javno nastopili proti izgradnji, je tudi predsedniški kandidat Adlai Stevenson.

Kaže, da so za sradaj značilni pristaji rasnega razlikovanja. Se najbolj žalostno pri vsem tem pa je to, da so stali ob strani in mirno opazovali vse to tudi tisti študenti, ki imajo v načeluh ni proti črnim kolegom in katere pravijo, da so v večini.

PRIZOR, KI GA ALŽIRSKA MESTA DOŽIVLJAJO VSAK DAN. UPORNICI SO NASKOČILI MESTECI V ZALEDJU. SE PRA DEN JE LAHKO POSREDOVALA FRANCOŠKA VOJSKA. NEKAJ MRTVIH IN RANJENIH TER NEKAJ ARETIRANIH BOJ ZA PRAVICE ALŽIRKEGA LJUDSTVA PA TEČE DALJE. ALI SE BO MINISTRSKEMU PREDSEDNIKU GUYU MOLLETU POSREČILO POMIRITI TO DEŽELO?...

INICIATIVA

V Moskvi so neumorni: dan na dan skrbijo za presenečenja seveda z namenom, da bi pozornost v tej ali drugačni obliki osredotočili na sovjetsko politično dejavnost.

Kakor se menja situacija, tako se tudi spreminjajo poteze in to prepogosto z bliskovito naglico. Pred nekaj dnevi je vsa sovjetska propaganda razkrinkavala vlogo balonov, ki jih Američani pošiljajo nad vzhodno Evropo in Sovjetsko zvezo; v ta namen je bila v Moskvi prirejena tudi posebna razstava, ki je razkazovala »bistrot, tehnične naprave in dragoceno opremo«, s katerimi so bili opremljeni ti baloni; čez nekaj dni pa je sovjetsko zunanje ministrstvo izročilo ameriškeemu veleposlaniku noto, v kateri je predlog za izmenjavo kulturnih, znanstvenih in tehničnih delegacij med ZDA in Sovjetsko zvezo.

Medtem ko so bili protesti zaradi balonov očitno protiameriški, tako je ponudba za izmenjavo delegacij napisana v slogu Bulganinovih pozivov predsedniku Eisenhowerju za sklenitev dolgoročnega pakta med Sovjetsko zvezo in ZDA; ta pakt naj bi bil seveda prijateljski.

Posebno presenečenje — in to zlasti za Angleže — je bila »tiskovna konferenca«, ki sta jo priredila za dva britanska in dva sovjetska novinarja pobelega britanska diplomata G. Burgess in D. Maclean v eni izmed sob moskovskega hotela »Nacional«. Burgess in Maclean sta novinarjem izročila napisani izjavi, v kateri podarjata, da nista bila sovjetska vohuna, pač pa da sta »spremenila prebivališče« z namenom koristiti »pri zboljšanju razumevanja med Sovjetsko zvezo in Zahodom«, ker sta padla »pri svojem delu spoznala škodljivost angloameriške politike«.

Za Angleže, predsedur pa za vlado, je prišla ta »tiskovna konferenca« hot »hladna priha«, čeprav so vodilni krogi v Londonu zopet po pojavitev izginulih diplomatov sprejeli kot željo sovjetskih državljanov, da bi to »neljubno vprašanje« spravili z dnevnega reda, zlasti še, ker se Hruščev in Bulganin pripravljata na skorajšnji obisk v Veliki Britaniji. Nekoliko ironičnih pripomb je sprožila samo izjava, ki jo je dal sam Hruščev pred dobrimi desetimi dnevi nekemu britanskemu novinarju; ta novinar je Hruščeva namreč vprašal, kaj ve o Burgessu in Macleanu, Hruščev pa mu je brz odgovoril, da je ti dve imeni prvič slišal od njega...

To, da sta se Burgess in Maclean spet pojavila, bi torej lahko ocenili za »pomirjevalno potezo« moskovskih diplomatov. Toda brz nato je sovjetsko zunanje ministrstvo objavilo spomencio, ki napada nedavni washingtonski sporazum med Eisenhowerjem in Edenom glede Srednjega vzhoda. Sovjetska diplomacija pravi, da nameravajo zahodne države poslati na Srednji vzhod vojaške oddelke, s čimer pa bi ne kršile samo suverenost posameznih arabskih držav, pač pa še bolj ogrozale varnost Sovjetske zveze, ki meji na to področje.

Kakšen je pravi namen te poostrene akcije sovjetske diplomacije in propagande ni bilo težko razvozlati z nekaj potezami, čeprav je na eni strani jasno, da uvažna precejšnja zmedo med zahodne diplomate. To sovjetsko iniciativno Zahod toliko bolj čuti, ker je precej jasno, da Washington in London nista docela soglasna glede »svetovne politike«.

Washingtonska konferenca ni odpravila teh nasprotij, kakor je pričakoval Eden. Britanska vlada ne soglašala z ameriško politiko na Daljnem vzhodu (in to že od korejske vojne naprej), Američani pa niso voljni podpreti Britance pri izvajanju njihove politike na Srednjem vzhodu. Tudi samemu Edenu — kot kaže — ni uspelo uskladiti teh razlik: ponuditi podporo ameriški politiki na Daljnem vzhodu za ceno ameriške podpore pri izvajanju britanske politike na Srednjem vzhodu. Prav zato in v ta namen si je hotela Velika Britanija pridobiti novega zaveznika, in sicer — Francijo.

Francija, ki je imela (in morda še ima!) svoje imperialistične interese zlasti na področju vzhodnega Sredozemlja naj bi podprla britansko politiko na Srednjem vzhodu, ki sloni predvsem na Bagdadskem paktu. Ta izbira najbrž ni bila posebno presrečna, kajti francoski ugled med muslimanskim prebivalstvom ni posebno visok; Francozi so v prehudem sporu s prebivalstvom svojih posesti v Severni Afriki...

Toda če si zahodne velesile prizadevajo s skupnimi napori utrditi svoje položaje na Srednjem vzhodu (sklicujoč se pri tem na nekatere stare pakte in »pravice«), potem tudi Moskva ne mara držati križem rok in njena zadnja poslanica teži po tem, da se k »razpravljanju« o položaju na Srednjem vzhodu pritegne še četrta velesila — Sovjetska zveza, ki je po svojem zemljepisnem položaju prizadeta glede dogodkov na tem ozemlju.

Sedanja moskovska iniciativa gotovo ni plod same muhavosti. Pred XX. kongresom KP ZSSR (ta kongres je prvi po Stalinovi smrti) je sovjetska revija »KOMUNIST« jasno napisala, da mora Sovjetska zveza »okrepiti svoj ugled in mednarodni vpliv« Hruščev in Bulganin, ki bosta glavna govornika na kongresu, bosta gotovo jasneje razložila bližnje in oddaljene cilje sovjetske zunanje politike. Po analizi teh govorov bo najbrž tudi bolj razumljiva pobuda, ki jo kaže posebno v zadnjem času sovjetska diplomacija.

Indija je mlada država in se bori s problemi, kakršnih Evropa ne pozna. Naj omenimo samo, da bo leta 1970 imela 420 milijonov prebivalcev in ne »le« 386, kot jih ima danes. V deželi pa, kjer je lakota prav tako stalna kot menjavanje letnih časov, je to prvenstveno vprašanje. Po zaslugi ustvarjalne politike indijskega Kongresa Indija danes lakote sicer ne pozna več. Toda kljub temu je v Indiji samo 800.000 ljudi, ki zaslužijo toliko, da lahko plačujejo davek na dohodek. Nezaposlenih ali samo na pol zaposlenih kmetov je 80 milijonov, 40 milijonov ljudi pa sploh nima domov. Poteklo je leto dni, odkar je na lanski konferenci stranke Kongresa v Avadiju pri Madrasu (katere se je udeležil tudi predsednik Tito) nakazal nov cilj: SOCIALIZEM. Prvi petletni plan se je takrat že bližal izpolnitvi, te dni pa je letna konferenca stranke sprejela drugega, ki naj predvsem odpravi večino vprašanje zaposlitve in revščine. Prvi petletni plan je dvignil narodni dohodek za 5% na prebivalca, čeprav ni manjkalo kritik, da hodi Nehru prepočas. Zunanji odraz teh kritik je bil povečan vpliv socialistov in komunistov v nekaterih pokrajinah, pa tudi v osrednjem indijskem parlamentu, kar do neke mere potrjuje, da si množice želijo pospešenega razvoja. V tem smislu so sestavljene tudi resolucije izvršnega odbora kongresne stranke. V tem je težišče drugega petletnega plana. Za kmetijstvo, ki zaradi zmeraj grozeče lakote ne more čakati, so določene še zmeraj zelo velike investicije, toda glavni poudarek je na industriji. Razumljivo, kajti strokovnjaki računajo, da je treba najti v prih. 12 letih za 24 milijonov ljudi zaposlitev izven kmetijstva, če hočejo obdržati sedanjo raven zaposlenosti, s tem pa tudi vsaj sedanji življenjski standard. V prihodnjih petih letih kamijo vložiti v industrijo okrog 600 milijonov funtov na leto. Na sliki: predsednik Nehru in njegovi sodelavci so se poklonili spomniku pokojnega voditelja Gandhija na njegovi grobnici v New Delhiju.

Petrolejska vojna v Arabiji

V ospredju tekmovanje med ameriško družbo ARAMCO in britansko družbo Iraq Oil Co — Eden in Eisenhower sta se pogovarjala o tem vprašanju — Najkrajša vojna, ko je padel samo en strel — Saudova Arabija se bo pritožila pri Mednarodnem sodišču

Mrzlično iskanje novih petrolejskih polj, pa tudi izkoriščanje že znanih nahajališč nafte, je prineslo državam Srednjega vzhoda bogastvo, o katerem sinovi puščav prej niso mogli niti sanjati — obenem pa tudi spore. S prvimi znaki nafte so postali izredno važni puščavski predeli ob mejah, na katere se doslej ni nihče preveč oziral. V tem je tudi razloga za nedavno spore med omanskim sultanom in Saudovo Arabijo.

Omanski in muskatski sultanat leži ob južni obali Arabije. Sultan je že pred prvo svetovno vojno sprejel britansko zaščito, plemenita v notranjosti države, ki so znana po svoji bojevitosti, pa so se kmalu po prvi svetovni vojni uprli in priznala za svojega poglavarja lokalnega šejka, ki si je nadel naslov omanskega imama. Tako je ostalo vse do pred enim letom.

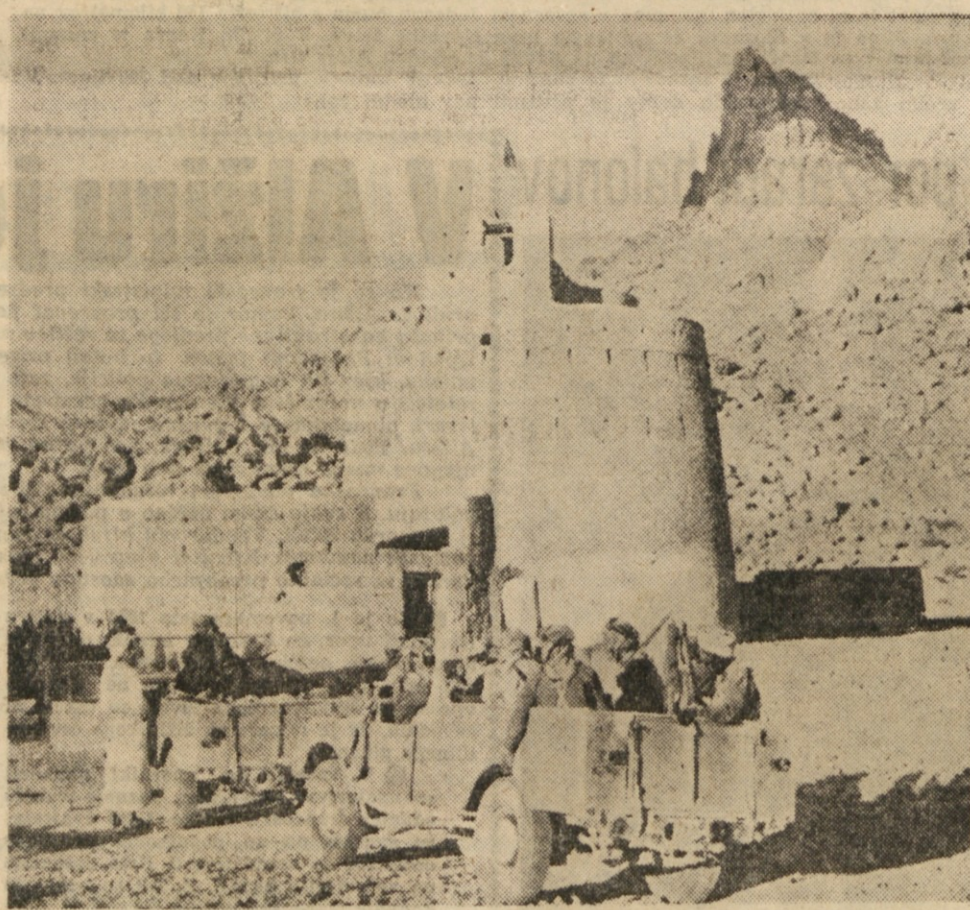
Omanski sultan ni imel sredstev, da bi odstrani nadležnega imama. Britancem, njegovi zaščitnikom, pa tudi ni bilo mnogo do kamnite puščave v zaledju. Ves rodovinski predel Omana je tako in tako obal, le-ta pa je bila pod zaščito britanskih topov.

Pred letom dni pa so se začele stvari spreminjati. V obmejnem kraju omanskega sultanata, oazi Buraimi, pa tudi ob Nazvi, so začele prihajati vedno številnejše skupine geologov družbe ARAMCO, ki ima koncesijo za izkoriščanje petrolejskih polj v Saudovi Arabiji. Seveda to Britancem ni bilo všeč. V Adenu namreč stoji popolnoma nova rafinerija nafte, za katero so morali sedaj deloma kupovati petrolej od ARAMCO, deloma pa ga voziti precej daleč. Poleg tega pa so tudi strokovnjaki Iraq Oil Co. ugotovili, da je na omanskem ozemlju opaziti znake nafte.

Nadaljnji razvoj dogodkov je logičen. Saudova Arabija je začela pošiljati darila — med temi tudi puške — omanskemu imamu, da bi ga pridobila na svojo stran. V Adenu je večje število britanskih pehotnih oficirjev dobilo dopust za nedoločeno dobo. Odsli so k omanskemu sultanu in prevzeli šolanje njegove armade. Glavni poveljniki omanske armade je podpolkovnik W. A. Chessman, na dopustu, iz pehote njenega Velikanstva.

Sledila je najkrajša vojna, kar jih pomnilo v zadnjem času. Omanska armada, v kateri je bilo 350 mož, 43 kamionov, štiri topovi in štiri minometali, je z bliskovito naglico napadla imama v njegovi trdnjavi v Nazvi. Edini strel vse kampanje je padel v Firqu. Imam je sredi noči zbežal v Saudovo Arabijo, zbrana plemenita pa so — hočeš, nočeš — priznala vrhovno oblast omanskega sultana.

Pravi ključ ali bolje, vzrok te vojne pa ni v Nazvi, ampak v Fahudu, malibni oazi v omanski puščavi, kjer strokovnjaki Iraq Oil Co. že vrtajo v globino in upajo, da bodo našli izredno bogate zaloge nafte — kot so jim že zagotovili geologi. Fahud je mnogo približju Saudove Arabije, da bi se omanski sultan poslužil varnega, poleg tega pa so dela ovrhali privrženci imama, ki je trdil, da je to njegovo suvereno ozemlje.

TRDNJAVA FIRQ, KJER JE PADEL EDINI STREL TE VOJNE

Seveda je poljejska akcija, kot so imenovali vojno v londonskem Foreign Office, vzbudila precej hude krivi. Ne samo v Saudovi Arabiji, kar je razumljivo glede na to, da so Saudovi šepi kljub velikim dohodkom vedno prazni, ampak tudi v »višjih legah« med Britanci in Američani. O tem vprašanju sta razpravljala celo Eden in Eisenhower, ko sta se pred desetimi dnevi srečala v Washingtonu. V sporočilu o razgovorih je sicer samo povedano, da sta bila mnenja, da je treba takšne spore reševati na prijateljski način, vendar

bi bilo sklepati, da je prva runda pripadla Britancem. Saudova Arabija bi le težko ukrenila kaj resnega proti armadi omanskega sultana, ki drži sporne kraje v rokah, saj so pod zaščito britanske garnizije v Adenu, ki ni ravno majhna...

Zato pa Saudova Arabija grozi z mednarodnim sodiščem in vseni drugimi pravnimi ukrepi. Toda Britanci so si zavarovali hrbet — vse kar so zakrivil, da so na nudili nekaj pomoči prijateljskemu Omanu, ki je bil prvi gospodar teh krajev, pravi jo v Londonu.

Pravi zmagovalce v bitki je seveda Iraq Oil Co. premaganec pa ARAMCO. V sedanjem položaju je namreč pač vseeno, kdo dobi procente od dohodkov — omanski sultan ali Ibn Saud, glavni zaslužek gre tako ali tako v tužino. V južni Arabiji se še nekaj časa ne bo ponovil Abadan, vsaj po sedanji stopnji prebivalstva sodeč. Britanci so si pač zagotovili še za nekaj let, če ne desetletij, obstoj »domovini nafte«, kot nekateri pravijo arabskemu polotoku, toda za vedno ne. V Omanu se petrolejska mrzlica šele začela, toda Saudovi Arabiji se mora družba ARAMCO sedaj boriti proti vedno večjim zahtevam kraja Ibn Sauda. Saj tem državam ni treba daleč gledati, da bi našle zgled — Abadan, ki je kljub težavam, ki so jih povzročale močnejše petrolejske družbe, vendar — perzijski. Toda za to bo treba še počakati, da se same dvignejo iz zaostalosti in revščine.

KONGRES IN LOČITEV

Po nekih poročilih po Palmiro Togliatti ob svojem bližnjem potovanju v Moskvo opravil dvoje: udeležil se bo 14. kongresa KP SZ, obenem pa se bo po sovjetskem postopku ločil od svoje žene Rite, s katero že dolgo vroči let ne živi več skupaj. Tudi Rita bo šla v Moskvo. Vprašanje, če se bo Togliatti po ločitvi poročil s svojo prijateljico, poslanke KPI Leonido Jotti in pa, če bodo italijanske

oblasti ločitev priznale za veljavno (italijanski zakon o zakonski zvezi ne pozna ločitev), je seveda še odprto.

Adenauer se bo umaknil

Zahodnonemški kancler dr. Konrad Adenauer je zaupal svojim prijateljem, da se bo umaknil iz političnega življenja pred prihodnjimi volitvami. Prihodnje volitve v Zahodni Nemčiji bodo septembra 1957. Adenauer ni hotel povedati, koga namerava priporočiti za svojega naslednika.

Radarska mreža

Poveljstvo Severnoatlantskega pakta je sklenilo, da bo čez vso zahodno Evropo razprostrto novo radarsko mrežo, še posebej pa na Norveškem in Danskem. Strokovnjaki so izjavili, da je sedanji obrambni sistem »zastarel in neuporaben«. Evropsko mrežo bodo postavili strokovnjaki, ki so opremlili vso Kanado in ZDA z radarskimi aparati. Stroški za te naprave bodo znašali več kot 15 milijard frankov

Bao Daj in njegovi piloti

Bivšega vietnamskega cesarja Bao Daja, k reživlja svoje dni na francoski rivjeri, tožijo piloti njegovega zasebnega letala za 800.000 franciskih frankov odškodnine. Piloti so cele mesece čepeli ob letalu in čakali, kdaj bo prišlo čepelje za letalo v Saigon. Tega seveda ni bilo, pa tudi plače ne...

Uradništvo v Italiji

Leta 1882 je bilo v Italiji okoli 92.000 državnih uradnikov, pri čemer pa niso bili vsi šteti železniški uradniki in uslužbenci. Takrat je prišlo na uradnika 3,4 odstotka vsega prebivalstva. Leta 1907 je bilo že 138.000 uradnikov, leta 1914 pa 168.000 državnih uradnikov in 120.000 nameščencev režijskih podjetij in ustanov.

Pod fašizmom se je število uradnikov dvignilo na 635.000, tik pred drugo svetovno vojno pa jih je bilo 842.000. Nad en milijon

uradnikov je imela Italija že leta 1941. Podatki centralnega statističnega inštituta je bilo konec novembra 1954 že nad 1.130.000 državnih uradnikov in nad 300.000 nameščencev režijskih podjetij. Tako je prišlo na uradnike in nameščence že 16,8 odstotka vsega prebivalstva. Izdatki za državne nameščence znašajo zdaj že 2700 milijard lir, kar je približno 30 odstotkov državnih dohodkov.

Ugodki preteklega tedna

● Pariz, 9. februarja. — Za novega generalnega rezidenta v Alžiru je bil imenovan Robert Lacoste, dosedanji minister za gospodarstvo v vladi Guya Molleta.

● Amritsar, 10. februarja. — Na letni konferenci indijske kongresne stranke so potrdili drugi petletni načrt; glavni cilj tega načrta je razvoj industrije.

● Beograd, 11. februarja. — Poročajo, da se jugoslovanska in francoska vlada pogajata o obisku predsednika Tita v Franciji. Datum obiskov predsednika v Siriji, Libanonu in Sovjetski zvezi še niso znani.

● Tokio, 11. februarja. — Japonski zunanji minister Morišita je izjavil, da Japonska vztraja pri tem, da jim mora Sovjetska zveza vrniti dva Kurilska otoka: Etrop in Kunaširi.

● Moskva, 12. februarja. — Pobelega britanska diplomata Burgess in Maclean sta v Moskvi izjavila novinarjem, da sta »imela pravico storiti to, kar sta storila«.

● Praga, 13. februarja. — V Pragi so podpisali trgovinski sporazum med Jugoslavijo in Češko-slovaško. Poleg tega so podpisali tudi sporazum o ureditvi imovinskih vprašanj in o dolgoročnih dobavah in kreditih.

● Moskva, 14. februarja. — Sovjetsko zunanje ministrstvo je objavilo sporočilo, v katerem oboja vmešavanje zahodnih velesil v notranje zadeve držav bližnjega in Srednjega vzhoda.

POLITIČNI PORTRETI

Sovjetski veleposlanik v Bonnu

Uspeh lanskega obiska zahodnonemškega kanclerja dr. Adenauerja v Moskvi je ureditve diplomatskih odnosov, kar pomeni, da je Sovjetska zveza priznala Zvezno republiko Nemčijo. Po obisku nemške delegacije v Moskvi so dolgo ugibali, kdo bo prvi sovjetski veleposlanik v Zahodni Nemčiji. V postev je prišlo več kandidatov, naposled pa je sovjetska vlada imenovala za svojega prevega veleposlanika pri bonnski vladi Valerijana Aleksandroviča Zorina.

Valerijan Zorin, ki je zdaj star 45 let, je bil med drugo svetovno vojno vodja srednjeevropskega oddelka sovjetskega zunanjega ministrstva. Po končani vojni pa je bil do leta 1947 sovjetski veleposlanik v Pragi, od koder se je kot namestnik zunanjega ministra vrnil v Moskvo. Po enem letu pa je spet prišel v Prago, in sicer 19. februarja, komaj 24 ur po izbruhu odločilne krize v CSR. Med njegovim drugim bivanjem v Pragi je odstopil češkoslovaški državni predsednik dr. Beneš, njegovo mesto pa je zavel Gottwald.

Vloga, ki jo je Zorin igral pri preobrtu v CSR, še ni popolnoma pojasnjena, znetilno pa je to, da je takoj po utrditvi Gottwaldovega režima spet zapustil Prago ter je bil potem predstavnik Sovjetske zveze pri Združenih narodih. Kot stalni sovjetski delegat je v jeseni 1952 zamenjal Malika, a že po šestih mesecih se je moral umakniti Višinskemu. Kot sovjetski delegat pri OZN se je udeležil raznih konferenc v Zenevi in v New Yorku, politični opazovalci pa so imeli vtis, da je bolj uradnik ali izvršilni organ svoje vlade kot pa diplomat.

Sovjetska enciklopedija ve o Zorinu le malo povedati. V njej je navedeno samo to, da je bil nekdanji predavatelj na Marx-Engelsovem inštitutu v Moskvi ter da je bil potem v službi sovjetskega zunanjega ministrstva. Precej časa ni bilo ničesar znanega o njegovem delovanju v zunanjem ministrstvu in šele leta 1940 je bil z drugimi sovjetskimi predstavniki vred poslan v Litvo, od koder pa je se kmalu vrnil v Moskvo. Kdaj in kako se je specializiral za strokovnjaka za vprašanja centralne Evrope, ni znano. Zelo skromni so tudi podatki o njegovem zasebnem življenju, le nekateri sovjetski listi so v zadnjem času naglašali, da ljubi glasbo in »velikega pešnika Puškina«.

V Španiji se krha

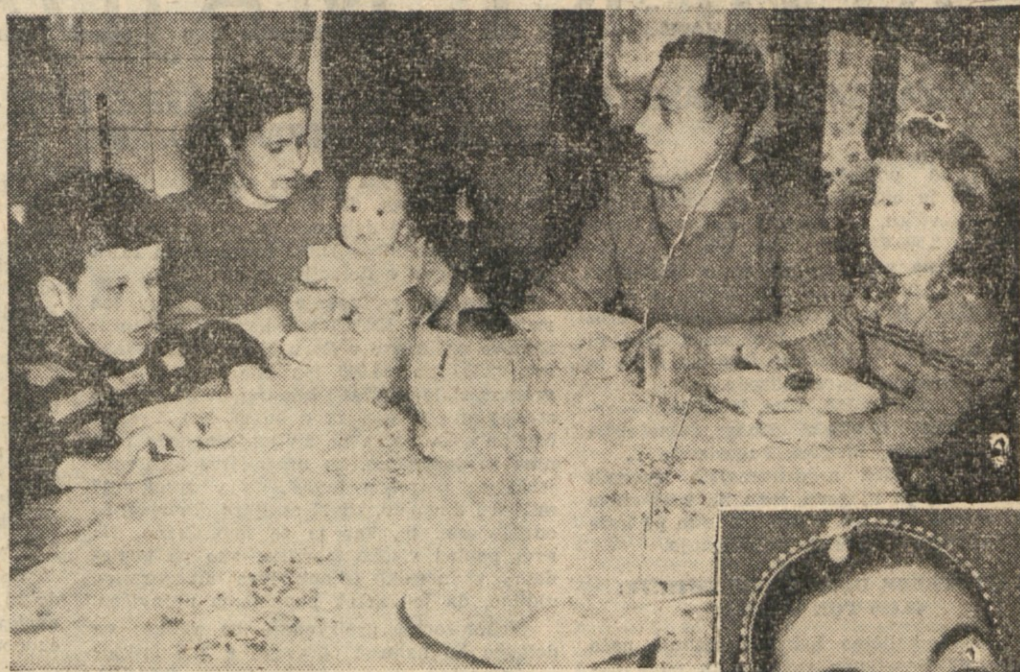
Velike študentske demonstracije najprej v Madridu, potem pa še v Seville (iz solidarnosti) kažejo, da se v Španiji razmere spreminjajo. Ni nobena skrivnost, da večina španjskega prebivalstva, komaj prenaša Francovo režim, toda sedaj je postalo očitno, da so tudi intelektualni krogi (liberalci, del katolikov, na tudi monarhisti) nezadovoljni s Francovo politiko. Študentske demonstracije in vladne represalije z ukinitvijo nekaterih členov »ustave«, ki določajo nekatere svoboščine, pa kažejo, da ni soglasja niti v vrhovih »Falange«, fašistične organizacije, ki podpira generala Franca. Tudi v teh krogih ni enotnosti, kajti prav pri zadnjih aretacijah so pozaprili vrsto falangistov.

SOVJETSKA UDELEŽBA V TANGERU
Mesto Tanger v severni Afriki (nasproti Gibraltarja) je pod mednarodno upravo. Na mednarodni konferenci o upravi mesta, ki je bila leta 1945 v Parizu, so tudi Sovjetski zvezi dodelili mesto v upravi. Toda vse do letos se svojih pravic ni poslužila, zdaj pa zahteva svoj sedež.

- Izdaja in tiska časopisno-založniška pod vodstvom »Slovenski poročevalci« v Ljubljani
- Direktor Rudi Janžura
- Uredništvo Ljubljana, Tomšičeva ul. (priščitje) poštni predal 186 - Telefon 52-522 do 23-528 (interni stev. 23)
- Narodniški oddelke Ljubljana: Kardeljevi ul. 1 telefon 21-873
- Narodniški oddelke: Celovška ul. 100, telefon 21-873
- Oglasi: oddelke Ljubljana: Kardeljevi ulice 4 telefon 21-496
- Stevilka tehnične računa pri Komun. banki: 60-KB-5-2-389
- Poročevalci in tiskalniki

OKO ZA BLIŽNJEGA

Oče in mati malega Ernestina iz Turina sta se odločila žrtvovati svojemu sinu vsak po eno oko. Njun otrok je slep že od tretjega leta in mu bo le težka zdravniška operacija in požrtvovalnost staršev vrnila vid. Podoben primer so za beležili časopisi nedavno: italijansko-perujska pevka Jia Thamao bo dala svoje oko, da bi rešila slepote svojega moža. Le-ta je trenutno na Japonskem, kjer čaka na nevarno očesno operacijo, pri kateri mu bodo presadili del roženice iz očesa zdravega človeka. Lepa Jia je že odklonila ponudbe enajstih ljudi, ki so se hoteli žrtvovati za njenega moža, da bi mu dokazala svojo ljubezen.

ŠOLARJI PROTI VOJAKOM

ANGLEŽI SE NE ZNAJDEJO VEČ NA CIPRU

Merilec za ljubezen

Člani angleškega Društva za pospeševanje ved so pregledali poseben aparat, s katerim je mogoče izmeriti, če sta dve osebi — ženska in moški — primerne za skupno življenje. Ta čudoviti merilec za ljubezen je bil predložen na znanstveni seji

društva v Bristolu. V bistvu je to elektronska naprava, ki beleži možganske reakcije. Tako lahko pove, če je oseba bistrega razuma, če se zna obvladati, je iznajdljiva, pogumna itd. Angleški nevrolog Grey Walter, ki je preizkušal merilec na svojih klientih, je izjavil: »Če so možganske reakcije dveh oseb iste, je popolnoma jasno, da sodita skupaj in da se bosta razumeli, da bosta enako reševali življenjska vprašanja in prilagodili svoje navade druga drugi.«

Armada gluhih

Ameriška mornarica se pripravila, da bi sprejela v vojsko večje število popolnoma gluhih moških in žensk. S to čudno armado mislijo sestaviti posebno oddelke specialistov za popravljanje in preizkušnje reakcijskih motorjev. Ti motorji proizvajajo tak neznanjski tršč, da ga ljudje z normalnim sluhom ne morejo dalj časa prenašati. Pomagali so si, kakor so vedeli in znali s posebnimi zaklopkami na ušesih, ki so varovale bobenčke, a še tako so delavci pri reakcijskih motorjih le malo časa zdržali. Veliko vprašanje pa je, če morda tak peklenski ropot ne vpliva tudi mimo uses naravnost na osrednje živčevje.

Požrešne kače

V Kaliforniji nujno potrebujejo kače in zato so jih dve sto naročili na otoku Agiguam v skupini Marjanskega otočja. Kače s tega otoka namreč žro sebi enake. V Kaliforniji pa so se zaredile neke druge kače, ki uničujejo rastline. Otočani z Agiguama bodo delali s svojimi požrešnimi kačami še lepe dobičke, ker njihove kače uničujejo tudi velikanske afriške kače helix. Doselej so jih prodali že nad pet tisoč.

INFRA-RDEČI ŽARKI GREJEJO STRAŽARJA

Da stražar pred kraljevo palačo v Bruslju ne bi zmrzoval, so mu na stražnico vgradili radiator z infra-rdečimi žarki. Zdej si ta stražar ne želi nič drugega kot, da bi končno na njegovo mesto prišel še stražar robot.

Višek prilagodljivosti

Za klasičen primer naglega spreminjanja političnih razmer veljajo v svetu naslovi nekega pariškega časopisa iz dni, ko je Napoleon pobegnil z Elbe in se vračal v Pariz. Takole so si sledili napisi iz dneva v dan:

- »Korziška pošast je pristala v zalivu Juan.«
- »Kanibal koraka proti Grasseu.«
- »Uzurpator je pristal v Grenoble.«
- »Bonaparte je vkorakal v Lyon.«
- »Napoleon koraka proti Fontainebleauju.«
- »Njegovo cesarsko veličanstvo pričakujejo jutri v Parizu.«

»Prisegamo, da homo napravili našo domovino Grčijo večjo: segala bo od Cipra do Valone, ki bo tudi grška.« Je objavil po skrivnem radiu kapitan Digenis, skrivnostni voditelj ciprskih gverilcev. Tako poročajo nekateri listi. Ta poročila pravijo, da vodijo ciprski bojevniki oficirji, ki so jih poslale skrajno desničarske organizacije iz Grčije, da bi vodili podtalno borbo. Toda to je morda in celo precej verjetno samo pravljica, ki naj vsaj deloma opraviči stroge britanske varnostne ukrepe in represalije proti Grkom na Cipru.

Grška vlada s tem prav gotovo nima zveze, saj je iz poročil razvidno, da je atenska vlada z olajšanjem sprejela poročila o pogibanjih med nadškofofom Makariosom, voditeljem gibanja »ENOSIS« in britanskim guvernerjem feldmaršalom Hardingom. Toda, če ti razgovori obetajo, da bo v kratkem morda prišlo do pomiritve, je vendar tudi res, da

nasilje na otoku nikakor ni ponehalo, temveč, da se še stopnjuje.

V tem boju proti britanskim okupatorjem prednjači mladina. V njenih akcijah je veliko podobnosti z akcijami naših mladincev med vojno. Makarios in drugi voditelji bi sicer nemara želeli, da bi imeli več nadzorstva nad mladino, toda to se jim, kot je videti, ne posreči. Vsekakor pa zadajajo mladinci britanskim vojakom, ki »vzpostavljajo red« po otoku, dosti skrbi. Kajti, tako piše z obžalovanjem »Manchester Guardian«, šolarji so dostikrat večji in močnejši kot angleški rekruti. Ispostavljeni vsokodnevnemu neprikritemu zasmevanju in obmetavanju s kamenjem in gnlim sadjem, včasih pa tudi nevarnejšim izstrelkom, pravijo ti vojaki, da bi jim bila bolj všeč prava vojna kot pa borba z nevidnim sovražnikom in s šolarji. Britanci odkrito priznavajo, da se v zapletenosti ciprsko politike in podtalne organizacije ne znajdejo. Na sliki: angleški vojak je aretiral šolarja iz nikozijske gimnazije.

LJUDJE POSTAJAJO VEČJI

Direktor otroške klinike na frankfurtski univerzi prof. de Rudder je po mnogoštevilnih preiskavah dognal, da je dananjše enoletno dete dva do tri centimetre večje od dojenčka iste starosti v letu 1900. Pri šestletnikih znaša razlika že šest centimetrov.

Skrivnost Stradivarijevih gosli pojasnjena?

V italijanskem mestecu Pegli živi iznajdljiv izdelovalec glasbil Eraclio Raineri. Tudi njemu je že dolgo vrtala po glavi misel, kaj za zlomka imajo v sebi Stradivarijeve gosli, dajejo tako mehak, žameten zvok. V čem je prapzaprav skrivnost teh gosli, namret

še do danes ne vemo, ker je slavni mojster odnesel svojo skrivnost v grob.

Nekega dne je Raineri dobil v popravilo stare gosli, ki jih je prinesel nekdo iz Marseilla. Raineri pa ni mojster skaza v svoji stroki, zato je brž dognal, da ima v rokah glasbilo, ki mu pravimo »stradivarijevka«. Spoštljivo ga je obračal, ko je nenadoma zapazil v notranjosti prilepljen kos papirja. Previdno je odstranil listič in po dolgem trudu razbral: »Sestava laka za violino«. Poleg je bila letnica 1737, letnica Stradivarijeve smrti. Navedeni so bili trije laki, s katerimi naj bi bila položena čudežna violina. Dva sta neke vrste gume, za tretjega pa mojster Raineri še nikoli ni slišal. Zato se je zatekel v knjižnico in pregledal vse mogoče od najnovejših pa do najstarejših, da bi našel sled za skrivnostno snovjo. Preden je obupal, pa se je spomnil, da neka njegova sorodnica proučuje paleografijo. Stopil je k njej in ji zaupal svojo skrivnost. Po dolgem iskanju je sorodnica dognala, da

gre za smolo iz nekega indijskega drevesa.

Mojster Raineri je dober človek in ima zato precej prijateljev. Med njimi je tudi star kapitan, ki mu je mojster naposled zaupal, čemu bi rad tako in tako smolo iz Indije. Kapitan se je smejal, vendar je prijatelju obljubil, da mu bo prinesel zaželeno smolo.

Velik dan je, ko sprejme mojster pol kilograma čudežne smole v svoje tresoč se roke. Kot srednjeveški alkimist se zapre v svojo delavnico, topi smolo in jo meša z gumijem. Naposled se mu zdi, da bo mešanica pravšnja, pa prevleče z njo pet gosli. Strokov-

njaki se čudijo: glas je žameten in mehak, toda glasbilo so čisto nova. Na tihem jih je malo sram, ker si mislijo, da jih je mojster potegnjal, vendar svojim ušesom zaupajo kakor očem. Se bolj pa so začudeni, ko jim Raineri razodene svojo skrivnost, seveda samo tako na splošno, nič namučnejšega. Vsaj za zdaj še ne. Obljubija pa, da bo izdal tudi tretjo vrsto laka, če mu bodo povrnili vse stroške, ki jih je imel v dolgih letih svojih raziskav.

VARNOST V KLETKI

V predmestju brazilske prestolnice se je ustavil cirkus. Po nesreči sta ušla iz kletk dva leva in se sprehodila po mestu. Eden izmed njih se je na nekem ovinku zaletel v prepade-nega meščana in se sam tako prestrašil, da jo je ucvril naravnost nazaj v cirkuški prostor in se skrčil v svojo kletko. Drugega leva so morali krotitelj varovati, ker ga je hotel napasti nekaj pijanec.

Rita je prvič dobila čevlje

Spisek hollywoodskih anatomskih posebnosti se širi. Tam so spoznali že marsikaj, kar so krstili za najlepše na svetu — drugače bi reklama pri povprečno razvitih

človeških možganih le s težavo uspevala. — Zadnji »izum« tovarne sanj so najlepša stopala na svetu. Če vas zanimajo, pogledjte sliko Rite Moreno, temperamentne špansko-portoriške mešanke s pravim imenom Rosita Dolores Alverio. Sama trdi, da mora zato v vseh filmih nastopati bosa in da je strašno nesrečna. Šele v zadnjem filmu ji je režiser dovolil obuti — sandale. Ali je zdaj res potolažena!

Baje zelo zanimiva igra; poizkusili so jo v Novi Zelandiji v mestu Napier. Na glavnem trgu so naložili dve toni sena, v katerega so skrili pet centimetrov dolgo zlato iglo. V začetku je bilo vse zelo lepo. Sto tekmovalk se je postavilo okrog sena in čakalo na znak za začetek. Toda že tri minute po žvižgu je nastala na trgu strahotna zmeda ob silovitem smehu gledalcev. Po treh minutah in 32 sekundah je zadonel zmagovalen krik — igla je bila v rokah 25-letne Jean Adams, ki je razen igle dobila za nagrado še električni živalni stroj. Ostale tekmovalke so z dolgimi nosovi zapustile prizorišče ogorčene bitke. Pravijo, da je bila najbolj razočarana tista tekmovalka, ki se je oborožila s plinsko masko, da ne bi preveč kihala.

100 ŽENSK IN IGLA V KUPU SENA

PROJEKT MAJDANPEK

V MAJDANPEKU VSAKO LETO 3,5 MILIJONOV TON BAKRENE RUDE — RAZGOVOR Z DIREKTORJEM ING. MIRKOM BIZJAKOM

Svetovna potrošnja bakra stalno narašča. Ko je bila leta 1943 poslednja vojna vihra na višku, je znašala svetovna letna potrošnja 2.590.600 ton; leta 1952 — v obdobju hladne vojne — pa se je to število dvignilo že na 2.713.000 ton. Svet ne more brez bakra! Brez bakra ni elektrike, brez elektrike ni industrije, brez industrije ni napredka — to je čarobna formula miru in višjega življenjskega standarda.

Baker, baker! ZDA, Čile, Kanada, Severna Rodozija, Belgijski Kongo, Sovjetska zveza, Japonska, Mehika, Jugoslavija...

Baker je eden najdonosnejših izvoznih artiklov, saj je njegova cena na svetovnem trgu izredno stabilna, v zadnjih letih pa kaže celo tendenco neprestanega dvigovanja.

ZA POTREBE DOMAČE INDUSTRIJE: 44.000 TON BAKRA

Količino bakra potrebuje naša industrija? Enostaven račun nam pove naslednje (v tisoč tonah):

Sevojno	17,5
Svetozarevo	15
Impol in Novkabel	4,5
Kemična industrija	4
Ostala industrija	3

Skupno 44

Doma potrebujemo torej 44.000 ton surovega bakra, Bor daje sedaj letno približno

Skrajša: visoka stopnja mehanizacije je razvidna iz tega, da bo novi rudnik potreboval samo 820 delavcev in uslužbencev za dnevno proizvodnjo 11.500 ton rude in 10.000 ton predelave v flotaciji.

Iz letne proizvodnje 3,5 milijonov ton rude, oziroma 122.000 ton koncentrata in iz njihove predelave v Boru bomo dobili vsako leto približno 23.000 ton bakra, 2000 kilogramov zlata in 27.000 kilogramov srebra (po sedanjem projektu za dobo 26 let). Priprave pa sem, da se bo življenje novega rudnika še podaljšalo. Za uresničitev tega projekta so potrebne investicije v znesku 17 milijard dinarjev, ali 15 milijard dinarjev, če odračunamo to, kar je že investirano. Na prvi pogled visoka številka; ako pa pogledamo ekonomski učinek tega investiranja, vidimo, da je znesek popolnoma upravičen.

Mehanizacija proizvodnje bo velika; en delavec bo namreč opravil za 21,5 milijona dinarjev vrednosti osnovnih sredstev, zaradi česar bo tudi delo visoko produktivno. Vsak delavec bo nakopal 51 ton rude. Vse to in pa najmodernejša rešitev proizvodnega procesa omogoča visoko donosnost, ki bo izražena v letnem dobičku čez 5 milijonov dinarjev na enega delavca. Z drugimi besedami: dinar plačilnega fonda bo do našal okrog 36 dinarjev dobička.

Vendar moram pripomniti še to, da ekonomski efekt novega rudnika v Majdanpeku

ga gnojila superfosfat. Novo projektirana tovarna superfosfata v Prahovem ob Donavi je računa na Majdanpek.

Priprave za gradnjo so končane. Do površinskega kopa je speljana cesta, dolga 9 kilometrov, ki povezuje bodočo železniško postajo z dnevnim kopom in omogoča dovoz vse potrebne težke mehanizacije. Dograjeni so glavni objekti doljnega ustroja železniške proge od Brodice do Debelega Luga, bodoča postaja Majdanpek, tuneli, mostovi in naspil na vsej dolžini te proge. Prav tako smo zgradili že nekaj stanovanjskih hiš, a kar je končno najvažnejše — izdelava vseh projektov, ki so v zvezi z izgradnjo, je pri kraju.

Vprašanje: Ali se vam ne zdi, da so dokaj visoke investicije — 15 milijard dinarjev — v nasprotju z novo smerjo v naši ekonomski politiki?

Vsekakor. Zato bo pač treba najti takšno rešitev, da potrebna investicijska vsota ne bo obremenila našega notranjega ravnotežja.

Vprašanje: Kdaj boste začeli z realizacijo projekta?

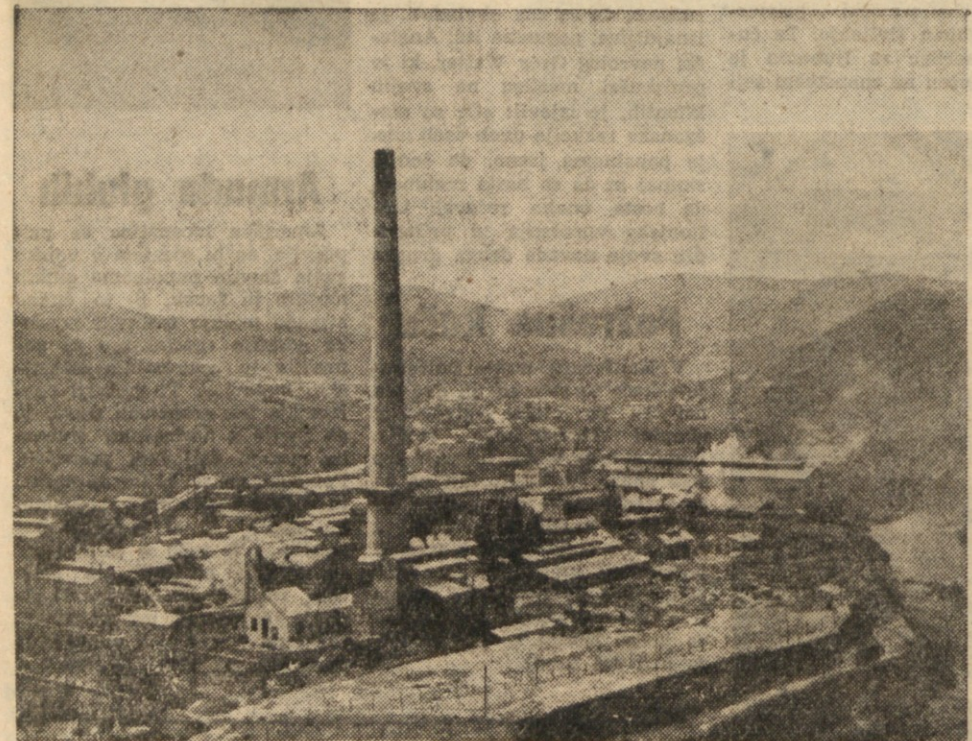
Pripravi sem, da se bo to zgodilo že v začetku tega leta.

STARI IN NOVI MAJDANPEK

Pozno popoldne se napotimo za Požarevca proti vzhodu. Hitimo preko bogatega Stiga in Zvižda, ki ju zalivata reki Mlava in Peč. Pravijo, da so to najplodnejši predeli v Jugoslaviji. Ponoči prispemo v Majdanpek. Zjutraj imam z okna lep razgled. Majdanpek leži pred menoj. Če poznate Trbovlje, potem si lahko vsaj približno zamislite pokrajinski okvir tega starega rudniškega okraja. Tipična rudarska naselbina se je razvila v dolini Malega Peka. Na severni strani jo varuje strma in skalnata Starica. Zveržene barake in kočice stare nad sto let, samevajo ob novih stanovanjskih blokih; blatna pota in asfaltirane ceste v gradnji; zapuščen okna in rovi, porušena visoka peč, kupi jalovine in žindre iz prejšnjih stoletij — in povsem novi rovi za geološka merjenja in analize.

Starj Majdanpek se umika novemu. Pot nas pelje še na bodoči površinski kop. Pred nami je široka jasa, vsa razrita. Tukaj bodo bagerji začeli glodati ta 700 metrov visoki hrib in žrli ga bodo 36 let, vse do njegovih temeljev, 300 metrov globoko. Pod hribom, na katerem pravkar stojimo, pa je okrog 900.000 ton bakrene rude.

Radko Pollč

ZGORAJ: POGLED NA TOPILNICE BAKRENE RUDE V BORU. — DESNO: VALJARNA V SEVOJNU — NAJVEČJI POTROŠNIK BAKRA V NAŠI DRŽAVI

30.000 ton, zato nastaja vprašanje, kako nadoknaditi letni primanjkljaj 14.000 ton bakra za domače potrebe ali 32.000 ton, če prištetimo k prvotni vsoti še povprečni izvoz zadnjih 10 let.

Odgovor na to vprašanje: projekt Majdanpek.

ING. MIRKO BIZJAK NAM JE POGLEDAL

Ležišče bakrene rude v Majdanpeku smo začeli raziskovati že leta 1949. Kmalu so se pokazali lepi uspehi. Količine bakrene rude so izredno velike in že danes imamo nad 150 milijonov ton geološko in rudarsko popolnoma dokazane rezerve. V prihodnjih letih se bodo le-te še brez dvoma povečale. Zaradi tega smo začeli projektirati rudnik bakra v Majdanpeku.

Osnovno v projektu je masovnost eksploatacije. Rudo bomo dobivali na površinskem kopu. Letna proizvodnja bo znašala predvidoma 3,5 milijonov ton. Istočasno pa bomo odstranjevali tudi 2,75 milijonov ton jalovine. Vso rudo bodo predelali v 20 odstotni koncentrat bakra, ki ga bomo nato prevažali z železnico v topilnico in elektro-lizo v Bor. Druga značilnost novega projekta je tudi najmodernejša mehanizacija. Na površinskem kopu bomo kopalji rudo v 15-metrskih etažah in to z odstraevanjem 6-coliških ter 17 metrov globokih vrtn. Nakopano rudo in jalovino bomo odvažali s kamioni in jo drobili v eni sami drobilnici s kapaciteto 800 ton na uro.

ni izžrpan samo v teh številkah, ki sem jih pravkar navedel. Ko bo uresničen projekt Majdanpek, bo imela veliko korist vsa predelovalna industrija. Le-ta bo lahko v celoti izkoristila svoje, zaenkrat še neizkoristene kapacitete. To velja predvsem za valjarno v Sevojnem in tovarno kablov v Svetozarevu. Veliko koristi bo imelo od tega tudi naše poljedelstvo, saj se pri predelavi bakrene rude dobe žvepleni plini, potrebni za proizvodnjo žveplene kisline in umetne

Elektrifikacija karavanškega predora

Na konferenci predstavnikov avstrijskih in jugoslovanskih železnic, ki je bila na Jesenicah ter v Beljaku, so sklenili, da bodo elektrificirali južni del železniškega predora skozi Karavanke. Na avstrijski strani so že začeli elektrificirati, na naši strani pa bomo začeli elektrificirati predor meseca aprila, tako da bodo vsa dela končana do oktobra letošnjega leta.

Madžarski turisti v Jugoslaviji
Približno 800 turistov iz Madžarske bo meseca junija in julija obiskalo Jugoslavijo. Letovali bodo v Opatiji in na Rabu. To bo največja skupina madžarskih turistov, ki je v zadnjih letih obiskala našo državo.

Hranilniška služba na poštah

Zvezni izvršni svet je pred nekaj dnevi izdal uredbi, ki dovoljuje poštam organiziranje hranilniške službe. Doslej so jo lahko imele samo banke, hranilnice in zadrage. Toda v teh ustanovah je bila v večini ali manjši meri omejena zgolj na lokalne vloge, to je na takšne, ki so jih lahko vlagatelji dvigali samo v istih krajih, kjer je bil sedež banke, hranilnice ali zadrage. Narodna banka je imela sicer pogodbo z generarno direktorijo PTT, po kateri so lahko vlagatelji vlagali svoje vloge na vseh poštah v FLRJ, izplačevala pa so jih samo banke, v katere je bil denar vložen. Z uvedbo komunalnih bank in mestnih hranilnic se je ta lokalni način varčevanja še bolj razširil in so bile pošte še bolj izkoriščene od hranilniškega poslovanja. Pa tudi sami državljani so imeli čedalje manj možnosti za vlaganje in dvigovanje svojih prihrankov, ker so morali štati tisti, ki prebivajo na podeželju in daleč od vsake banke ali hranilnice, prepotovali večje razdalje, če so hoteli dvigniti vložen denar.

IZ PODSITA

Zakaj ni reda na trolejbusih?

Z ljubljanskim trolejbusom marsikdaj ni vse v redu. Sicer vemo, da je trolejbusnih vozov še premalo. Vemo tudi, da je na trolejbusni progi poleg številnih manjših ovir prav gotovo največja še vedno neurejeni železniški prelaz na Titovi cesti, ki zadržuje trolejbusne vozove in jim kvari vozni red. Razumemo, da so to objektivne težave, ki jih trenutno še ni mogoče odpraviti.

Mislimo pa, da bi se moralo kljub tem razumljivim oviram izpremeniti vzdušje, ki v naših trolejbusih čisto po nepotrebnem ustvarja živčno napetost med potniki in uslužbenci ECZ. Kdoorkoli bi na tem mestu hotel posploševati obnašanje potnikov ali nameščencev ECZ, bi bil krivičen. Pa vendarle...

So nekateri spovedniki, spovednice, šoferji, ki prav gotovo ne delajo ugleda svojemu kolektivu, posredno pa tudi ne naši družbeni skupnosti. Nekateri so zelo ošabni in ljudje, ki se vozijo s trolejbusom, so jim pogosto izpostavljeni na milost in nemilost. Dejali smo že, da trolejbus večkrat zaradi navedenih objektivnih zadržkov nima ustajenega voznega reda, čeprav bi se morda tudi to dalo z dobro voljo urediti. Toda potniki s celotnega bežigradskega predela imajo ne samo vtis, temveč še mnenje, da so temu krivi v veliki meri bolj subjektivni vzroci, ki vso zadevo še bolj zastrujejo.

Nekaj primerov: Pričakuješ voz iz Ježice in si med čakanjem ugotovil, da so kar trije v tem času peljali v nasprotno smer. Predpostavljaj, da se je kakšen od njih pokvaril, pa drugi zaradi tega ne morejo naprej. Toda ko se nato pripode drug za drugim nazaj proti mestu, ne razumeš od kod iznenada samovolja nekaterih šoferjev, ki po tolikem prestatku tudi z na pol praznimi vozovi ne ustavijo na rednih postajah, kot se je to že nekajkrat zgodilo ob Triglavski cesti in pri Stadijnu.

V jutranjih urah in popoldne ob dveh je razumljivo, da je na trolejbus največji naval potnikov. Prav v času teh konic bi lahko marsikateri spovednik ali spovednica (vsa čast izjemam, ki so pa na žalost redke), pokazal več razumevanja, dobrohotnosti in tudi iznajdljivosti in bi se

tako izognila upravičenemu negodovanju, ki se mu po nepotrebnem izpostavlja.

Ali pa: Ura je sedem zvečer. Voz številka 3 pelje proti Ježici. Nabito poln je. Že prejšnji je odpeljal mimo prve postaje pri Bavarskem dnoru, ne da bi se ustavil, ker je bil poln. Prav zaradi tega gre več potnikov peš skoraj do Linhartove ulice, kjer čakajo na naslednji trolejbus. Z muko se zrinese vanj. Voz pelje naprej in pri bežigradski pošti ter Stadijnu odpre sprednjo vrata za izstop zadnja vrata, ker je tako poln da se ljudje ne morejo preriniti naprej, kjer bi lahko izstopili. Zato pa so ostali potniki tembolj začuden, ko sprednjo vrata za izstop zadnja vrata, ker je trolejbus še vedno tako nabiti, da se potniki, ki so hoteli izstopiti na tej postaji, niso mogli preriniti v ospredje in izstopiti skozi sprednja vrata, se pač morajo peljati postajo dalje in to čisto po nepotrebnem.

Zjutraj je pogosto še slabše. Trolejbusa ni po 20 minut ali pol ure. Ljudje, ki čakajo, bi šli peš, vendar od minute do minute upajo, da se bo »električni konjček« le prikazal izza ovinka. Ko pa končno le pripelje, si lahko predstavljate začudenje in razburjenje čakajočih potnikov, ko se voz kratkoma sploh ne ustavi. (Triglavska ulica je vendar redna postaja). Če bi bil poln, bi to razumeli. Če zaradi samovolje šoferja ostane kar 30 ljudi na cesti, pa je stvar le nekoliko prehudra. In kaj se zgodi potem? Razburjeni potniki znesejo svo jezo na sprednjo vrata in naslednjem vozu, čeprav ta ni bila ničesar kriva. Ali je bilo to potrebno? Prav gotovo ne.

Dobro bi bilo, če bi uprava ECZ poslala na trolejbusno progo tudi kakega nadzornika. Toda ne v času, ko so trolejbusi skoraj prazni, temveč zjutraj in po končanem delovnih urah.

Čas je že, da napravi uprava ECZ tudi na trolejbusni progi red. Morda bi bilo dobro, če bi vsi spovedniki in šoferji imeli na vidnem mestu (na kapi ali na plašču) svojo službeno številko, da bi se lahko potniki v primeru vsakega nesporazuma pritožili na upravo ECZ s konkretno pritožbo. Mr.

Belo mesto ali smetišče?

Snaga je lepa čednost, a v Ljubljani se je mnogi branijo. Povsod na vidnih mestih so košarice za odpadke, po parkih in trgih »žabe«, toda na vseh koncih leže po cestah, pločnikih, po stezah, v parkih razni odpadki. Koliko se samo nameče kostanjevih olupkov! Nič koliko papirja, ogrizkov t. t. d.

Bela Ljubljana je postala — umazana Ljubljana. Tako je večkrat podobna srednjeveškemu mestu, ko so metali svo grdobijo in umazanijo skozi okna na ulico. Razen tega pa nas na to spominjajo še številni psi, ki pomagajo raznašati iz smrdljive ostanke po mestu. Večkrat tudi vidimo kakega razdrapanega možička stikati po teh smeteh in iskati med njimi steklene in kovinske odpadke, kosti, cunjice in papir, ki jih potem vnočuje pri Odpadu.

Višek vsega pa je smetišče ob Ljubljani, levo od Tromostja. Z vozički so pripeljali konjskih odpadkov in jih pustili tam. Od nekod so navozili cel kup umazane lesne volne, pomešane z raznimi odpadki. To je v neposredni bližini Centralnega higienskega zavoda in Centralne lekarne. Kadar zapiha veter, nosi smetje čez Ljubljano na trg... Na trgu samem pa so razbili celo »žabo«, ki naj bi sprejemala odpadke.

Zdi se mi, da je tega naštevanja dovolj. Toda kako navaditi Ljubljance na čistost? Ponekod poskušajo to s kaznovanjem. Kaznujejo vsakogar, ki vrže le prazno škatlico vžigalca na tla ali ki pljune na cesto.

Vsekakor je tudi čistost problem, o katerem velja razpravljati. Gre za belino naše bele Ljubljane, pa tudi za zdravje njenega prebivalstva. M. M.

Preplah na postaji

Potniški vlak št. 117, ki vozi med Despotovcem in Beogradom, je pred nekaj dnevi pripeljal na postajo v Svilajnici v Srbiji s polurno zamudo. Na splošno začudenje čakajočih potnikov in grozo železniškega osebja pa se vlak na postaji ni ustavil, ampak je z nezmanjšano hitrostjo nadaljeval pot. Pomagalo ni niti vpitje potnikov niti obupna znamenja dežurnega prometnika.

Na postaji je nastal preplah. Prometnik je nemudoma obvestil naslednje postaje, da bi kakorkoli zavustil vlak in preprečil morebitno trčenje ali kakšno drugo nesrečo. Ničče namreč ni vedel, zakaj se vlak ni ustavil, domnevali pa so, da ima pokvarjene zavore ali da se je strojevodji in kurjaču pripetila kakšna nezgoda.

Ne da bi zmanjšal hitrost, je vlak pripeljal na most čez Moravo, ki je več kot 3 kilometre oddaljen od postaje v Svilajnici. Hrpu, ki ga je povzročila lokomotiva pri vožnji čez most, je prebudil strojevodjo in kurjača iz sna. Med potjo sta namreč oba zadržala in nista opazila, da sta že zdavnaj zapeljala mimo postaje, kjer bi se morala ustaviti. Na veliko srečo pa je bila proga prosta, ker bi sicer njuna malomarnost nezgodno povzročila težko prometno nesrečo.

V Ljubljani 128.000 prebivalcev

Po nepopolnih podatkih zadnjega popisa prebivalstva, ki je bilo 15. decembra lanskega leta, ima Ljubljana 128.000 prebivalcev. V primerjavi s prejšnjimi leti se je prebivalstvo Ljubljane precej povečalo, čeprav je v samem mestu nekaj tisoč prebivalcev manj kakor leta 1953. Dokončni podatki o številu prebivalstva bodo objavljeni konec februarja.

Pojasnilo

Vijudno prosim, da v interesu resnice poravnate krivico, ki je bila prizadeta z objavo članka v Vašem časopisu pod rubriko »Takšni smo« od dne 9. II. 1954 zdravnik obratne ambulante v Senovem. Izjavljam, da je tam podpisani bolnik pljučnega oddelka I. K. nepravilno razumel moje besede, ki sem jih izgovoril ob njegovem sprejemu ter tako v napadcu luči prikazal težko delo ambulante zdravstva, ki je v tem primeru popolnoma pravilno ravnala. — Set pljučnega oddelka dr. Minko Bric.

NIČ VEČ JEZIN ŠKODE!

odlej samo še tako označeno blago

BLAGO NAŠE TOVARNE JE APRETIRANO Z »EULANOM«
KI GA TRAJNO ZAVARUJE PRED MOLJO
TEKSTILNA TOVARNA
»Novoteks«
NOVO MESTO

nje in dviganje svojih prihrankov, ker so morali štati tisti, ki prebivajo na podeželju in daleč od vsake banke ali hranilnice, prepotovali večje razdalje, če so hoteli dvigniti vložen denar.

Da bi bilo omogočeno vsem prebivalcem, tudi tistim na podeželju, vlaganje ter dvigovanje vlog, je Zvezni izvršni svet odobril ustanovitev poštnih hranilniške službe, ki bi jo naj opravljalna Skupnost gospodarskih podjetij PTT, in sicer na vseh poštah na območju FLRJ. Pošta bo organizirala to službo po sistemu splošnih hranilniških vlog, to je takšnih, ki jih bodo lahko državljani dvigali in vlagali na katerikoli pošti v naši državi. Za poštno hranilniško vlogo je predpisana najmanj 5 odstotna obrestna mera.

Inštitut za živilsko industrijo

V Novem Sadu bodo ustanovili inštitut za živilsko industrijo, ki bo skrbel za sistematsko analizo, sestave in kakovosti proizvodov ter pospeševal razvoj živilske industrije. Sklep o ustanovitvi tega inštituta je pred nedavnim izglasoval Izvršni svet avtonomne Vojvodine.

Naši ribiči bodo lovili v etiopskih vodah

Jugoslovansko ribiško podjetje »Spuzvara« iz Dalmacije je sklenilo z Egiptom pogodbo, da bo lahko od letošnjega aprila do oktobra lovilo v egiptovskih vodah morske gobe. Do sedaj je imela podobno pogodbo z Egiptom Grčija. Tako bo odšlo v egiptovske vode že v mesecu marcu deset ribiških množev z vsemi potrebnimi napravami za ta lov, ki je precej težak.

Kurentovanje je star pustni običaj, ki se vedno ohranja na Pljuškem polju. Vsako leto za pusta se našemljio fantje in mošje v živalske maske in kožuhe, potem pa plešejo po vasi, razgrajajo in hodijo od hiše do hiše, kjer jih domačini radi sprejemajo ter bogato pogoste. Na naši sliki vidite dva takšna kurenta, ki se pripravljata na svoj veliki obhod.

Bestseller' imenujejo na zahodu knjigo, ki je dosegla nenasaden in velik uspeh, veliko pakladno in prodajo. Hamburgska revija »Der Stern« poroča v svoji 51. številki od 18. decembra 1955, da je tak »bestseller« postala knjiga Švedinje Katarine Paulsson, ki tam razlaga svoje mnenje o švedskem satelitskem mestu Vällingby. Revija »Der Stern« prinaša tale komentar o omenjeni knjigi:

»Mnogi kritiki v Nemčiji pravijo, da smo po vojni povsem napačno obnovljali naša mesta. Naše nove hiše smo spet postavljali na stara mesta, namesto da bi razširjali ozek prostor velemest. Idealna okolica stanovanj naj bi bila »širna zelena okolica« vsakega mesta, pravijo arhitekti. Na Švedskem so za 500 milijonov nemških mark zgradili tako »zeleno stanovanjsko mesto«. Imenuje se Vällingby in leži 20 km daleč od Stockholma.

Toda gospodinja Katarina Paulsson, ki sama stanuje v Vällingbyju, piše v svoji novi knjigi o tem idealnem mestu bodočnosti:

»Geslo arhitektov — ven iz velemest! — se sicer sliši očarljivo, toda če se moške zjutraj odpravijo v mesto in je gospodinjstvo delo opravljeno na elektriko v nekaj urah, se zavemo svoje samote. Križu imamo samo še občutek, da živimo v zlati kletki. Potem vzamemo svoje otroke in se odpeljemo po daljni poti v mesto. Vsaj obedovati bi želele skupaj s svojimi možmi. Mesto sanj v zelenju je postalo mesto spanja, mesto, ki čez dan izumrje.«

V ušesih prezaposlene nemške žene bi lahko take besede precej tuje zvenele. Toda pomisliti moramo, da zdaj začenja na novo načrtovati naša mesta. Mesto je nekaj organskega, kar se ne da razgrajati. Prav bo, če bomo zrahljali trgovske in stanovanjske četrti z zelenimi površinami, toda ne smemo jih toliko ločiti med seboj, da bi bile one žene, ki ostajajo doma, daleč ločene od svojih možov in odrezane od mestnega življenja.

O tem tekstu prinaša imenovana revija posnetke dveh novih mestnih predelov; onega pri Stockholmu in še enega, ki so ga zgradili v Hamburgu na robu notranjega mestnega jedra.

Napačno bi bilo, kar na osnovi knjige švedske gospodinjice in kratkega časopisnega komentarja, delati načelne zaključke, če nista taka knjižica in komentar k njej znanilca večjega in globljega vprašanja, ki zasluži svojo pozornost.

Primerjanje obeh fotografij, ki kažeta dvojice diametralno različnih stališč v načelih sodobne gradnje mest, kaže, da gre v našem primeru za vprašanje načelne prirode, ki bi se dalo izraziti z alternativama:

Gradnja novih mest ali rekonstrukcija obstoječih? Strogo coniranje mestnih površin (razdelitev površin po namenu zazidave) ali enovita struktura v profilu mestnega organizma, enača v središču kot na robu mesta?

Velika mesta, recimo raj — milijonska mesta —, ki so dobila svoj obseg in svoj karakteristični profil (city, mesto, predmestje) v času in prostoru največjega vzpona kapitalizma in gospodarstva, razvijajo svoj isti profil še naprej, kljub temu, da se vse pogostejše pojavljajo glasovi o krizi njihovega komunalnega organizma. Glasovi o pojavih krize v preobremenjenem organizmu velemest, govore posebno o neprenehnem površinskem razrastu velemest, o neznojni mikroklimi in sanitarno-tehničnih pogojih v gosto zazidanih mestnih predelih in o še vedno naraščajočem a že zdaj neobvladljivem motoriziranem prometu v velikih mestih.

Tem glasovom slede razni resni in neresni predlogi za odpravljanje neštetih slabosti. Proti površinskemu razraščenju velikih mest predlagajo in usklajujejo (na primer v Angliji) zelene pasove okoli mest, a hkrati priznavajo, da ti zeleni pasovi ne rešujejo problema, ker se razrast mest in predmestij nadaljuje tudi onkraj zelenih pasov.

Za odpravo starih, zgnetenih in nezdravih mestnih predelov predlagajo — kajpak — rušenje in graditev novih, višjih in redkeje posajenih zgradb na sproščenih površinah. Spričo liberalnih odnosov v gospodarstvu in samovoljnosti zasebnih lastnikov so taki nameroščini redko ostvarljivi. Ponekod so jih omogočile le rušilne akcije letalstva v pretekli vojni. Druge predlagajo gradnjo satelitov — trabantov (samostojnih mest v okolici, ki jih moderna transportna sredstva povezujejo z matičnim mestom) ali gradnjo tako imenovanih »vrtnih mest«, to je mestnih predelov, kot sta n. pr. naše Mirje in Rožna dolina.

Predloge dajejo urbanisti, veliki in mali, objavljajo se v časopisih in knjigah, tu in tam razpravljajo o njih tudi vodilni ljudje v lokalni ali državni upravi. Toda v svojem bistvu se mesta ne morejo razvijati drugače kot to ustreza politično ekonomski strukturi družbe, ki ji pripadajo. Tej družbi pa prej ko slej ustreza profil velemesta: city (poslovno središče) — mesto — predmestje.

Tako so urbanisti zelo pogosto postavljeni pred nalogo: na robu mesta zgraditi novo moderno stanovanjsko naselje. In jih grade na robovih vseh evropskih mest. Vsa ta naselja so si več ali manj podobna med seboj.

DRAGE INTERPELACIJE

Italijanski poslanec Targetti je predlagal, naj bi omejili pravice poslancev do interpelacij v parlamentu, ker baje preveč stanejo. V dokaz je navedel primer liberalca Colitta, ki je s svojimi 3000 interpelacijami spravil državo ob 45 milijonov lir. Vsako vprašanje je treba namreč protokolirati in spraviti v arhiv, kar stane približno 15.000 lir...

Koteks

SVINJSKE KOŽE

ODKUPUJE

Koteks

PO NAJUGODNEJŠIH CENAH!

MESTO SANJ ali MESTO SPANJA

Predsednik sveta za urbanizem LR Slovenije ing. Marjan Tepina navaja problem, ki ne zanima samo arhitektov in graditeljev, temveč vse naše prebivalstvo

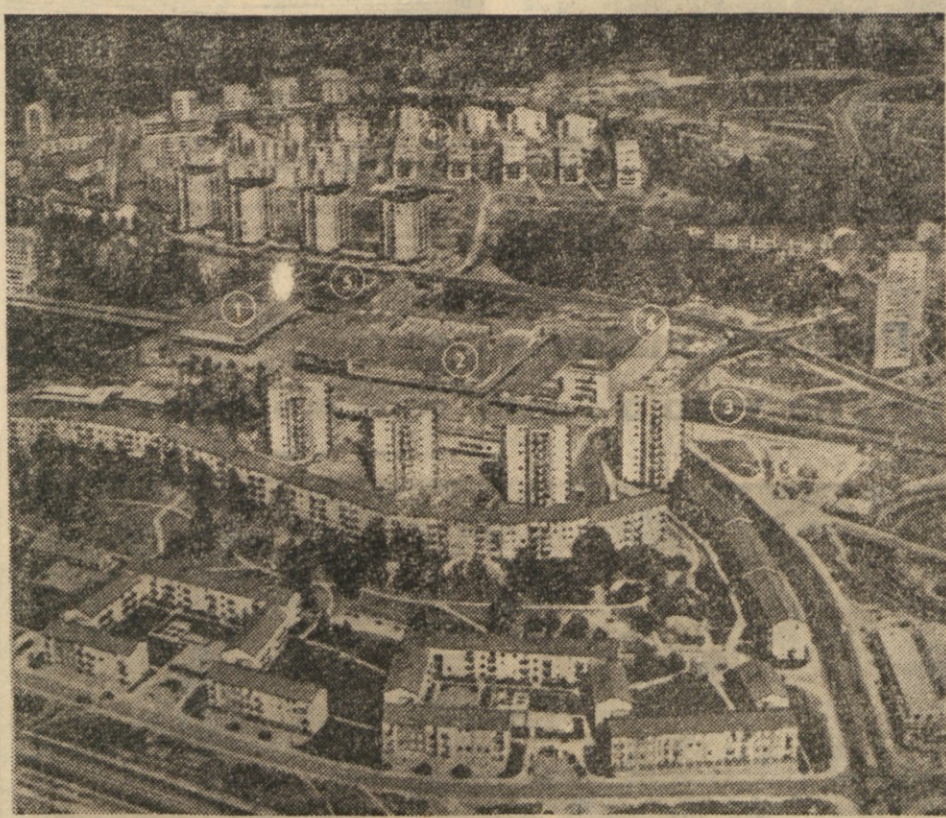
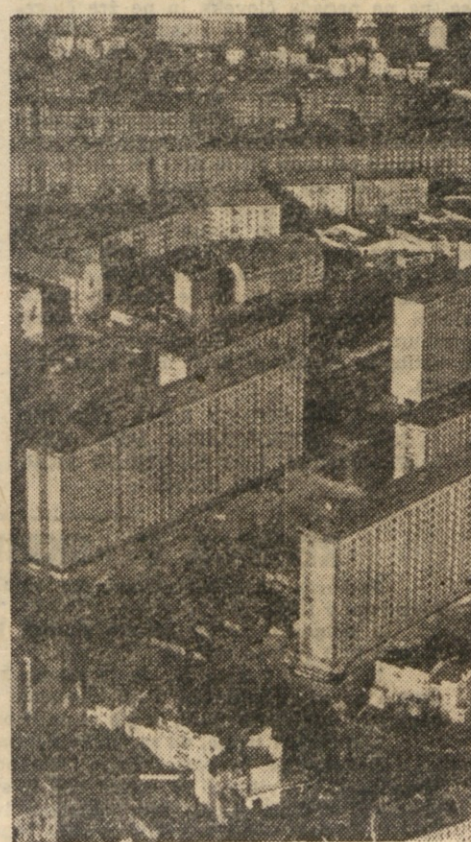
Karakterizira jih geometrična hladnost, ponavljajoči se stanovanjski bloki in (v novjšem času) stolpi, vmes parki, igrišča ali travniki in dvorišča. Povsod so si podobni — na robu Madrida, Stockholma, Londona in... Beograda, Zagreba in Ljubljane.

Ali tudi z našo družbeno stvarnostjo soglašajo tak urbanizem?

Preteklih deset let smo se komaj utegnili tako vpraševati. Zato se razvoj naših mest in

Wallingby je samo 20 km oddaljen od Stockholma. Na razkošnem kolodvoru v obliki črke U se končujejo železniške proge, ki pa ne tečejo skozi mesto, ampak pod mestom. (3) Orjaški kompleks trgovskih zgradb (2) lahko preskrbi vseh 24.000 prebivalcev z vsakdanjimi potrebami. Toda poleg visokih blokov najdemo povsod majhne vile (4), stadion (5) in dom kulture (6).

Stanovati sredi zelenja je ideal vsakega meščana vročih velemest. Toda v vsaki državi grede urbanisti svojo pot. V Hamburgu je nastala ta naselbina modernih blokov na samem robu mestnega centra. Vse trgovine in ustanove dosežete od tam že v nekaj minutah.

pojavi ne morejo zavzeti takih dimenzij, nas ne sme uspravati.

Prekomeren površinski razrast mest in industrijskih središč je že tu! S slabimi sanitarno-tehničnimi pogoji v strnjeno zazidanih mestih imamo opravka vsak dan, resda ne zaradi prenaseljenosti. Vplive naraščajočega motoriziranega prometa na mestni organizem doživljamo in jih bomo doživljali vzporedno z napredkom naše industrije prevoznih sredstev. Prej in v večjem obsegu kot to predvidevamo v svojih načrtih!

Kaj tedaj? No, mislim, da je zdaj čas stvarj premisliti in jih uglasiti za naš posluž, za perspektive našega družbenega razvoja.

Prejševem moramo zavreti površinski razrast naših mest in naselij, kadar se jim ni bistveno spremenila ekonomska baza. Prenahati je treba z banalnim vprašanjem — kam se bo naše mesto širilo? Saj že tako velikih, kakor so, ne moremo opremiti z modernimi komunalnimi instalacijami. Sele, če se je bistveno spremenila ekonomska baza mesta ali naselja in z njo število prebivalstva, šele, če za novo prebivalstvo ni mogoče zgraditi stanovanj znotraj že urbaniziranih površin, šele tedaj so upravičene nove mestne četrti na robu mesta, sateliti ali trabantni.

Gotovo našim perspektivam ne ustreza profil mesta: CITY — (državna uprava, banke, veletrgovine) — MESTO (stanovanja v blokih, obrt, trgovina) — PREDMESTJE (vile, malo-stanovanjske hiše, barake). Če hočemo naše perspektive odpravljati razlike med mestom in deželo, jo morajo tudi med mestom in predmestjem. Naš urbanizem mora stremeti k temu, da s postopno rekonstrukcijo in modernizacijo obstoječih delov mesta, z izpolnjevanjem nezazidanih zemljišč, z gradnjo novih predelov mesta, kadar je to utemeljeno, ustvari mesto, ki bo imelo v svojem profilu enovito strukturo tako v pogledu pestrosti in raznolikosti družbenih dejavnosti kot v pogledu komunalne tehnike in gradbene kulture. Našim mestom naj bi v perspektivi njihovega razvoja zagotovili profil, kakršnega ima Ljubljana v osi Cankarjeve ceste med Tivolijem in Rožnikom, preprečili pa nadaljnji razvoj profila, kakršnega ima po oseh Celovške, Smartinske, Tržaške in Dolenske ceste.

Marjan Tepina

Še večji načrt kot pri Asuanu

V Centralni Africi bodo zgradili dva velikanska jez

V kratkem bodo začeli delati, da bi izvedli dva velika načrta, ki po obsegu presegajo načrte za graditev velikanskega jez na Nilu pri Asuanu.

Francoska vlada je že odobrila načrte, po katerih bodo v centralni Africi zgradili velikansko industrijo, ki bo letno dajala po 250.000 ton aluminija (sedaj znaša celotna svetovna proizvodnja aluminija 2 milijona 500 tisoč ton).

Pred nekaj leti so namreč odkrili velikanska ležišča boksita v Gvineji, ki so jih začeli takoj izkoriščati. Toda, kdor hoče boksit spremeniti v aluminij, mora imeti na razpolago velike vire električne energije.

V ta namen so Francozi osnovali medna-

rodno družbo za proučevanje električnih možnosti na rekah Konkouré in Kouilou.

V to družbo sta stopili dve francoski tvrdki, italijanska (Montecatini), nemška (Verelinge Aluminium Werke) in še švicarska.

RIBA s kravjim repom

V morju živi poleg okusnih rib, ki jih kaj radi vidimo na krožniku, tudi vse polno nevarnih pošastí, s katerimi se ni dobro srečati. Med nje smemo brez dvoma prištevati roparskega skata, ki živi v vodah Avstralije in sodi med najhujšobnejše in najzvitvejše ribe na svetu. Kdor je le enkrat videl to ribo s kravjim repom, je vse življenje ne bo več pozabil. Saj to je črna in doseže do 150 kg teže. Njen rep doseže dolžino 2,5 m. Na koncu ima razcefrano plavut, ki je zelo podobna kravjemu repu, pri korenu pa je ta rep debel kot moška noga, nato pa se tanjša in končuje v dve do tri osti, katerih bodice so strupene in s katerimi zadaje svojim žrtvam smrtno rano.

Običajno leži ta črna pošast severnoav-

stralskih voda plosko na morskem dnu ter se skriva med morskimi halogi in podvodnimi travami. Kadar pa jo kaj preseneči ali preplaši, divje otepa s stranskima, velikim krilom podobnima plavutma in meša morskó blato, tako da je v skaljeni vodi ni mogoče več videti. Hkrati divje otepa tudi s svojim dolgim, nevarnim repom. Bodice njenega repa se zabijejo tudi do 5 cm globoko v deske čolna. Če pa se taka bodica zasadi v človeško telo, jo morajo le operativno odstraniti. Bodice imajo namreč močne zazobke.

Na koncu vsake bodice ima ta riba s kravjim repom še poseben mešiček nevarnega strupa. Brž ko se bodica zapíči, teče strup po posebni žilici v nastalo rano. Ta strup povzroči smrt, če bodice takoj ne izrežejo in rane ne izčistijo. Navadno pa zdravniška pomoč ni takoj pri roki in zato so smrtno žrtve zelo pogoste. K sreči se zadržuje repasti skat v vodah, ki so daleč od človeških naselbin.

Domačini severne Avstralije skrbno zbirajo te nevarne bodice. Zelo neradi in le po dolgem prigravarjanju in visoki nagradi včasih katero prodajo. Uporabljajo jih namreč za osti svojih koplj, ki jih uporabljajo pri ribolovu. S tako ostjo zabodena riba jim ne uide več, ker jo strup takoj ohromi. V prejšnjih časih so jim taka koplja rabila tudi v borbah proti sovražnikom, zlasti belcem, ki dolgo niso mogli ugotoviti, kakšen strup je to.

Čeprav je skat daljni sorodnik morskoga psa, pa ne napada človeka in ne žre človeškega mesa. Hrani se z ribami in drugimi morskimi živalmi, ki si jih s svojimi plavutmi pahlja v gobec. Vsako leto zleže po štiri do pet mladčev; čeprav so komaj nekaj centimetrov dolgi, že s svojim repom ogrožajo svojo okolico in love plen.

Posebno nevaren pa je skat za iskalce biserov. Če se mu kateri izmed njih preveč približa, je njegova usoda že zapečatená. Zlasti japonski ribiči in iskalci biserov, ki so do druge svetovne vojne zelo pogosto prihajali na lov v severnoavstralske vode, vedo o tem marsikaj povedati. In še zdaj ob vsakoletnem »prazniku svetilk« spuščajo v morje miniaturne čolnike z darili, odkupnino za duše tistih, ki so postali žrtev ribe s kravjim repom.

TUDI TO ČUDNO RIBO, MORSKO ZAGO, PRIŠTEVAMO MED HRUSTANČICE KOT SKATE IN MORSKE SOME.

Požiralci mečev ne varajo

Film je bil prvi, ki je znanstveno dokazal, da požiralci mečev ne varajo. Zdravnike, ki so v Parizu prisostvovali XVI. kongresu inštituta znanstvene kinematografije, je o tem prepričalo predvajanje dokumentarnega filma Dr. Thevenard s Pasteurjevega inštituta je hotel prikazati sposobnosti radioskopske kinematografije, ki temelji na principu projekiranja žarkov X z navadnim projektorjem na filmsko platno. Menil je, da bi bil požiralec mečev kaj hvaležen predmet za takšno snemanje že zaradi nenavadnosti in začudenja, ki ga ti šarlatani zujajo požiralci po volji razširjati gorji.

Ta edinstveni 120-metrski film dokazuje, da požiralci mečev res požirajo približno 50 centimetrov dolga meče, ki prodro celo v želodec. Na filmskem platnu je mogoče natančno slediti meču po požiralcu.

Strokovnjaki menijo, da zmorejo požiralci po volji razširjati gorji del prebavnega trakta. Nenavadnost pa ni toliko v raztezanju kolikor v odpornosti teh ljudi proti okuženju, kajti pri svojem opravlju ne upoštevajo niti najosnovnejših higienskih pravil, saj požirajo meče, ne da bi jih prej sploh očistili.

Ta film je le majhen del dolgo vrste poizkusov, za katere je porabil dr. Thevenard tisoče metrov filmskega traku, preden je dosegel cilj, ki si ga je postavil: predvajati znanstveni film tako, da ga bo razumel tudi preprost človek. Njegovo 10-letno prizadevanje je rodilo znanstveni film »Zgodba muhe«, ki mu je prinesel na festivalu v Benetkah prvo nagrado za kratkometražni film.

Da bi mogel prikazati veličastno zaporedje preobrazbe mušjega jajčeca v muho, je dr. Thevenard izdelal radiokinetografski aparat, ki lahko filma žuželkine notranje organe. Izpopolnitev radioskopskega aparata tipa, ki ga uporabljajo v mineralogiji in ki oddaja dalj časa žarke X s filmskim projektorjem, na katerem je opravlil za takšno snemanje potrebne spremembe, je zbudila splošno občudovanje tehnikov. Filmski trak, ki ga je uporabil pri takšnem snemanju, vsebuje seveda emulzijo, ki je zelo občutljiva za žarke X.

Dr. Thevenard pripravlja zdaj vrsto filmov iz živalskega življenja. Pokazal bo n. pr., kako komaj 1,5 mm velik parazit leže jajčeca v notranjosti hube; razkril bo naloga nemirke pri žuželkah z dvema paroma kril in filmal bo tudi preobrazbe gosnice v metulja.

Bližamo se koncu naših razglabljanj. Vemo že, kaj nas čaka jutri, kakšne bodo naše težave kaj nam svet obeta. Prebredli smo pomanjkanje kovin in vode na vseh kontinentih, ne bojimo se več, da bi nam zmanjkalo hrane, tropske predele sveta smo spremenili v orjaške nasade, plitva morja je prekrila zelena odeja alg, na oceanjih so nastala milijonska mesta... Toda človeka samega se pravzaprav še nismo dotaknili. Se mnogo več kot o razvoju tehnike bi lahko pisali o razvoju človeka. Samo premislimo, koliko se spreminja naš umski svet iz leta v leto! Koliko novih odkritij nam ustvarja novo sliko sveta, razbija religije in daje novo vero v znanost. Preveč je vsega tega, da bi se v okviru naših tehničnih razglabljanj spustili še na področje človeka. V eni sami točki se ga lahko dotaknemo s poglavjem, ki nam bo govorilo o tem, kako bo človek iz stoletja v stoletje manj delal s svojimi rokami in več s svojimi možgani. Pogledali bomo še v svet robotov!

Ze najpreprostejši primer navadnega poljedelskega pluga nam pove, koliko časa prihrani človek z orodjem. Prej je z roko in motiko trudoma razkopaval svoja polja. Ko mu je priskočil na pomoč plug, je pridobil čas in je manj delal. Ko je namesto volov postavil pred plug traktor, je postal napred minimalen. Takšne primere lahko zasledimo povsod, kjer si je človek z delom svojih rok poizkusil olajšati življenje.

1 : 100

V ameriški kemični industriji je vsak uslužbenec leta 1950 pridela letno za deset tisoč dolarjev ali tri milijone dinarjev proizvodov. Če primerjamo to s prejšnjimi leti in z lanskim letom, najdemo krivuljo, ki se vzpenja tako, da doseže do 1975 že vrednost dvajset tisoč dolarjev letno na osebo ali desetkrat toliko, kot sam porabi. Gotovo

bo leta 1985 to že industrijsko pravilo. Samostojni produkcijski aparat bo tedaj prevzel dejansko vse delo. Človek bo to delo lo dopolnjeval v šibkih točkah. Pred nami je druga industrijska revolucija, ki bo ustvarjala nov tip tovarn, v katerih bo en sam delavec lahko proizvedel toliko, da jih bo drugih sto komaj porabilo. Ali je današnja industrija že na tej poti? V velikih tovarnah v ZDA je predstraža robotov že v službi. Sicer so še zelo dragi — njihova cena je tudi do milijon dolarjev — vendar pomenijo začetek nove dobe. Lahko jih najamete kot vsakega delavca. — Njihova plača je razmeroma visoka, celo zelo vi-

ste najbrž že brali, saj jih pogosto objavljajo. Prva proizvodnja radijskih potrebščin, ki jo krmarijo elektroni, je stekla leta 1949 v Angliji. Nadaljnje popolnoma avtomatske tovarne za hladilnike, klimatske naprave in televizijske aparate, nastajajo pri ameriških tvrdkah Westinghouse in General Electric. Neke ameriška tovarna za obdelovalne stroje se je že 1954 vključila v popolnoma avtomatski pogon. S tem je podvojila produkcijo in zmanjšala število potrebnih uslužbencev na 10%. Nova avtomatska tovarna za umetne mase, ki je stala osem milijonov dolarjev, zaposluje le šest

peči brez vsake človeške pomoči.

Tekoči trak, ki ga danes uporabljamo pri vseh serijskih izdelavih različnih industrijskih predmetov, je gibe delavcev mehaniziral in jih postavil za brezosebne člene verige, ki jih bomo brez težav zamenjali s prostimi avtomati. Z nadzorom nad avtomati, ki bodo opravljali njegovo delo, se bo delavcu povrnila zavest v ustvarjalnost njegovega dela in vrednost človeka nad strojem. Toda novi avtomati ne bodo pomislili samo gibanja rok. Robote jih imenujemo tudi zato, ker znajo izpolnjevati bolj zapletena povzela. Nekateri teh avtomatov »mislijo« in »računajo« ter se nikoli ne utrudijo, pa tudi nobenih napak ne delajo, če jih le pravilno nastavimo. Vse te stroje poganja elektrika. Če ma-

ROBOTI PRIHAJAJO...

soka, saj znaša tudi po tri sto dolarjev na uro. Kljub temu so donosni. V odpremnem oddelku neke velike ameriške trgovine so tobotovi možgani s hitrejšim in točnejšim delom zamenjali kar 150 uradnikov. Podoben robot je v službi velikega kemičnega koncerna Monsanto in skrbi za komplicirane bilance novih kemičnih proizvodov, hkrati pa pomaga v oddelku za plače. V Narodni banki v New Yorku delajo mehanični možgani vse konte in denarne zamenjave, v preostalih minutah pa skrivajo za bilanco delnic. Obe veliki zavarovalni družbi Metropolitan Life in Franklin Life uporabljata robote za računanje nagrad, dividend in podobnega. Samo teh nekaj robotov je prihranilo ljudem nekaj tisoč ur dnevnega dela.

Toda pogledimo še v industrijo. Opise avtomatskih tovarn

mostrov, 12 strokovnih delavcev in tri mehanike.

CLOVEK IZGINJA IZ TOVARN

General Motors je zaključila proračune, po katerih bodo skoraj milijardo dolarjev izdali za avtomatizacijo svojih avtomobilskih tovarn. Ford v Clevelandu že nekaj let dela motorje v popolnoma avtomatskem oddelku neke svoje tovarne in napravi z 41 ljudmi dnevno 5000 motorjev. Polovica teh delavcev se spreha v enakomernih časovnih presledkih skozi posamezne dvorane ogromne tovarne in nadzoruje delo strojev. Druga polovica pa sedi v kontrolnih prostorih pred rdečimi zelenimi in rumenimi svetilkami, ki brž povedo, če se je kje kaj zataknilo. V livarni oblikujejo velike železne vročke pesek in polnijo s surovim železom

stanejo močnej v preskrbi z elektriko, jih avtomatski kontrolniki takoj opazijo in sami popravijo.

Poglejmo si na kratko, kako bodo gradili hiše v 21. stoletju. Povsem preprosto bo... Merilni avtomobil se bo pripeljal na parcelo, avtomatsko zmeril vse ozemlje, ne da bi katerikoli izmed merilcev izstopil. Na določenih točkah bodo padle iz avtomobila markirane palice, ki se bodo mehanično zadržale v zemljo. Nato bo prišla kolona tovarnih avtomobilov s številnimi stroji. Z orjaškimi ravnalci zemlje, ki bo v najkrajšem času poravnal teren — mogoče v eni uri — bo vrtilni stroj izvrtel luknje na označenih mestih v kamnito podlago, če pa je ne bo, bo drug stroj z umetnimi »novimi utrdili temelje. Nato bo drug avtomobil iztovoril zlozene gumijaste ponjave in jih napel nad prej označenimi točka-

Nikjer brez glasbe... Če si ne moreš omisliti avtomobila, ni rečeno, da te ne sme spremljati glasba po svetu. Najnovejša kolesa imajo vgrajen prenosljiv radijski sprejemnik v ogrodju kolesa in ki ga napaja baterija. Ali si lahko zamisliš še kaj lepšega... menda še. Vsaj pravijo, da bi se spodobilo poslušati glasbo tudi na najbolj tihih prostorčkih vsakdanjega življenja, le ano je treba storiti: kupiti najnovejši avtomat s toaletnim papirjem, ki sproži gramofonsko ploščo, brž ko potegneš za papir. Boje ti na posebnih ploščah, ki so seveda tako diskretno skrite, da jih niti ne vidiš, predvajajo vsak še tako neznan šlager. Seveda je stvar patentirana in teh plošč ni mogoče uporabiti v nobenem drugem gramofonu. Tudi temu pravijo »napredek civilizacije«.

SAMO 8 PLANETOV IN NE 9

Precejšnjo senzacijo v svetu astronomov je vzbudila 6. februarja izjava dr. GERARDA KUIPERJA, ki velja za enega izmed najbolj spoštovanih astronomov našega sveta, da je namreč samo osem planetov v našem sončnem sistemu in ne devet, kot smo do danes na splošno verjeli.

»NEBESNO Telo, ki ga poznamo pod imenom PLUTON,« pravi dr. Kuiper, »JE V RESNICI SAMO EDEN IZMED NEPTUNOVIH SATELITOV ALI LUN, ki SE JE ODTRGAL PRED NEŠTEJIMI MILIONI LET OD NEPTUNA.«

Dr. Kuiper je star 59 let in je profesor za raziskave na observatoriju Yerkes ter član profesorskega zbora univerze v Chicagu. Po rodu je Nizozemec in je prišel leta 1932 v Združene države.

Znanstveniki so prvič priznali Plutona za planet leta 1930. Premajhen je, da bi ga videli s prostim očesom in je deveti po oddaljenosti od sonca.

»VEMO ŽE, DA JE NEPTUN — OSMI PLANET NAŠEGA SISTEMA — »LASTNIK« DVEH SATELITOV,« — pravi dr. Kuiper. »EDEN OD NJIJE JE TRITON IN DRUGI NEREID. OBA SE GIBLJETA PO ZELO NEPRAVILNIH POTEH OKROG NEPTUNA, PO VSEM DRUGAČE KOT SATELITI JUPITRA ALI SATURNA.«

Dr. Kuiper verjame, da je prav Plutona, ko je pobegnil iz satelitskega območja Neptuna, povzročil nepravilnost poti, zakaj vsi ostali sateliti sončnega sistema pripadajo strogo organizirani skupini.

BEGEJ TOVARNA TULJEV IN KLOBUKOV BRENJANIN

Ali že veste, morda še ne, da je največja izbira MOŠKIH KLOBUKOV in vseh vrst BARET ČEPIČ in pastelnih barvah, za ženske, moške in otroke v SPECIALNI TRGOVINI S KLOBUKI

»BEGEJA«

Na Zalogi so tudi stanniki za moške in ženski stanniki za plažo!

LJUBLJANA, ČOPOVA 3
(Hiša Mestne ljubljanske hranilnice)

Sneg, led... drsalci

Toliko veselja, kot ga v dnu uživajo mladi drsalci, že dolgo ne pomnimo. Muhasta zima je vendarle prekinila svojo tradicijo in za nameček radodarno podelila svoje mikavnosti še drsalcem, ki so že skoraj obupali...

Brž ko je živo srebro zdrknilo pod nožo, so po vseh krajih Slovenije poštvovalni funkcionarji pripravili gladko ledeno ploškev, ker so vedeli, da bo mladina naravnost navalila na drsalckami površ, kjerkoli se bo pokazal led. V Ljubljani imamo dve drsalisti: prvega — tradicionalnega — pod Cerkovnim gradom in drugega na odbojarskih igriščih, na stadionu v Šiški. Mladina povsod vadi osnovne like umetnega drsanja, pa vse tja do zapletenih prv in tako priljubljene športne panoge. Treba je izkoristiti ugodno priliko, kdo ve, če bo jutri zima še naklonjena?

Kdo ne pozna našega konstruktorja smučarskih skakalnic, graditelja različnih športnih objektov, neumornega funkcionarja in tudi trenerja, inž. Bloudka? Prav nobene skrivnosti ne izdame, če vam povemo, da je inž. Bloudk neumorni organizator in trener našega mladega drsalnega naraščaja. Poletni smo ga videli v Čufarjevi ulici, kjer je na gladki betonski plošči pripravil mladino za nastope na kotalkah. Že tam je pokazal tolikšno poštvovalnost in razumevanje za naše najmlajše, da je danes prav gotovo osrednja osebnost pri vseh naših drsalcih. Naš inženir vam lahko pripoveduje o težavah od začetka drsalnega športa do današnjih dni, ko žrtvuje vse svoje proste ure za to, da bi mladini pripravil umetno ledeno ploškev.

Pred dnevi v sva se srečala na Zvezki športov Slovenije, kjer ima tudi sam svoj sedež v konstrukcijskem biroju.

»No, inženir, sedaj pa imamo led. Ta skrb je odpadla, kaj?«

»Led je tu, že res, toda koliko je še zametanih problemov okrog vadbe naše mladine! Treba jo je učiti in vse znanje, ki so si ga mladi drsalci pridobili na kotalkah, prenesti na led.«

»Ali menite, da je naša mladina nadarjena za umetno drsanje?«

»Kako da ne! Samo pogledite, kaj vse počeneja na ledu. S pametnim delom in ob ugodnih zimah bi si lahko v kratkem času vzgojili izvrsten tekmovalni kader, ki bi

nas tudi uspešno zastopal v tujini.«

»Ali ste zadovoljni z našimi najboljšimi drsalci?«

»Zadovoljen že, vendar mislim, da bi morala mladina posvetiti večjo pozornost športnim prvinam!«

»Kako?«

»V Cortini sem veliko videl. Zadovoljen sem bil z vsemi nastopi, predvsem pa s tistim delom programa, ko so drsalci pokazali številnemu občinstvu izredne akrobacije na drsalnih. Reči moram, da sem videl veliko prireditev; toda ta mi je še posebej ugajala zato, ker sem spo-

Ing. Stanko Bloudk

znal, da drsalci širom sveta, posvečajo prav športnim prvinam tolikšno pozornost. Povedati moram tudi to, da so bile te športne vrline lepo vključene v revijski del, kar je vsekakor užvalo pri gledalcih. Prepričan sem, če bomo imeli mi iste pogoje, kot jih imajo tuji tekmovalci po vseh kontinentih, da bo konec vendarle prišel čas, ko bodo tudi naši tekmovalci z uspehom zastopali svojo domovino tudi na najpomembnejših svetovnih tekmovalnihjih.»

»Vsi nastopi so nam pokazali, da mladino veseli predvsem revijski nastop, pri tem pa navadno drsalci pozabljajo na osnovno športno stran, ki je po mojem mnenju najpomembnejši sestavni del umetnega drsanja. Sicer pa če bomo imeli umetno drsalnišče, bodo naši trenerji prav gotovo posvetili športnim prvinam največjo pozornost.«

»Mimogrede naj vas še vprašam, kakšno mnenje imate o onih drsalcih, ki so nastopili na olimpijskih igrah v Cortini? Vemo namreč, da ste bili ves čas v Cortini in da ste s s posebnim zanimanjem opazovali najboljše drsalce vsega sveta.«

KDO JE STEPHENS?

Človek dneva v svetovni atletiki je tačas nedvomno Dave Stephens. Ta srednjeporočja je zrastle v deželi kenturjev in je bil do pred kratkim še neznan meškar, ki je vskokom navsezgodaj obredel vrsto hiš po Melbournu in povsod odločil merico te bele pijske pred stanovanja tistih, ki vstajajo mnogo pozneje. Nekoga lepšega dne je začel ta meškar ugajati malo atletike in se preden se je nje-

govo imo razvedel, so ga nekateri že videli iznad množice neznanec. Dandanes ga pozna ves Melbourn in vsa Avstralija, pa tudi po svetu že dobro vedo, kdo je.

Po treh letih javnosti in komaj omebe vrednih uspehih je Stephens nastopil na prvi, nekoliko pomembnejši prireditvi pred dobrim letom dni. Šel je na progno šest milijard in zgodilo se je, da je »mimogrede« prišel na cilj prvi s časom 23:38, kar je pomenilo 29:40 na 10 km. Ta čas je dal misliti atletskim strokovnjakom: Stephens je namenjena boljša kariera!

Njegov drugi poskus je veljal teku na 2 milje in tudi tam je spravil zmago s časom 52:12. Tudi ta tek je dokazal, da Stephens skriva izredne talente. Proti koncu februarja 1955 si je privoščil še nekaj čisto posebnega. V najslabšem vremenu in sredi maloštevilnih tekmecev, ki so se sploh upali na tako »pregotovanje«, je Stephens pretekel tri milje v času 13:15. Torej prav v takem, kakor bi stalo najlepše sonce in bi bila progna naglajkejša. In storil je to povrh vsega — bos!

V drugi polovici leta so začeli njegovi časi odmevati v mednarodnem tisku, čeprav se niso kazali kdo ve kakšnega izboljšanja v pri-

meru s prejšnjimi. Toliko pa je Dave stasoma vendarle pridobil, da ga je njegov trener Ceruzzi brez strahu postavil nasproti madžarskim gostom, ki so konec leta prišli pogledat Avstralijo. Stephens in nobeden njegovih prijateljev ni računal s tem, da bi si priboril kakšno zmago, temveč le s tem, da bi si pač ogledal te evropske fenomene na tekaških in morda še kaj nabrajl za olimpijski nastop.

Prvo srečanje z Madžari je teklo na dve milj, torej nekoliko premalo za Stephensa. In res ga ni bilo mnogo videti, kajti Iharos in Tabori sta si taktično razdelila mnogo in sta nadobojna Avstralcia krepko odstavila že na potjo. Tri dni pozneje pa so se udarili isti možje na 5.000 m. In kaj se je zgodilo? Dave je tekel kakor še nikoli in na koncu tega poskusa so mu časomerilci izmerili čas 10:2. Kar je bilo za 16 sekund bolje od avstralskega rekorda in seveda več kot dovolj, da sta oba Madžara samo z odprtimi ustmi gledala za njim.

Nekateri pravijo, da ta Stephensov uspeh ni tako silen, kakor ga ocenjujejo drugi. Predvsem večjo Avstralijsko na tej progi zelo podrednima in je njihov rekord precej skromen, razen tega pa so si Madžari to pot obetali preveč lahko zmago, toda peden so se zavedli, kaj jih čaka, so bili že na repu.

Tudi v tretjem srečanju z madžarskimi asi je Stephens zmagal. Tekel je tri milje 13:17.4. Tistega dne je močno deževalo in razen tega je tharosu že nagajala noga, tako da je bila bitja za Avstralcia skoraj že vnaprej dobljena. Bodisi kakor koli res je vendarle, da je Stephens pred kratkim posekal oba možna zastopnika evropske atletike in mu že to daje najljepše spričevalo za nastop na olimpiadi. In ker bo ta prav pred nerednim pragram, bo njegova naloga znatno lažja kakor za vse druge, ki bodo morali že samo tedne in mesece potovati, preden bodo prišli na tekaškišče.

Hoffmanove pilule

Bob Hoffmann je menažer ameriškega mošva v dvigalju uteži. Ko se je nedavno s svojim moštvom vrnil s svetovnega tekmovalstva v Münchnu, je rekel v New Yorku, da so Rusi — kajpak — po krivici zmagali. Rusi mu tega ne bodo zamerili, Bob je pa že vedel, zakaj je to povedal. Je namreč spreten gospodarstvenik. Njegovi postavni fantje se preziljavajo samo s produkti iz njegove tovarne živil. Celo ko so bili v daljnem Münchnu, so uživali samo Hoffmanove pilule za moč, Hoffmannovo sočivo, ki daje moč, Hoffmannovo krepilno mleko in še marsikaj hoffmannovskega. V New Yorku je razvil Hoffmann široko propagando, da bi dokazal: Pete George, Tom Kono in Paul Anderson ne bi bili nikoli postali svetovni prvaki, če ne bi uživali Hoffmannovih krepilnih sredstev. Pričakujejo, da bo Hoffmannova prodaja že v novem letu dosegla astronomske številke.

Zimska olimpiada v Cortini je zbrala najbolj utrjene športnike z vsega sveta. V krogu atletskih prvakov pa se gibljejo tudi mladostni olimpijski kandidati, fantje in dekleta, ki bi jim bilo lahko starejši športniki očetje in matere. Umetno drsanje je namreč postalo privilegij otrok Francoski mojster Alain Giletli bo v kratkem praznoval svoj šestnajsti rojstni dan. Sedemnajstletna Avstralka Hanna Eigel je evropska prvakinja, francoska prvakinja je nedavno postala štirinajstletna Michèle Allard. Veliko nemško upanje je trinajstletni Manfred Schnelldorfer. Naposed je posebno zanimiv angleški parček, ki ima skupaj šestindvajset let. »Ona«, Caroline Krau je dvanaestletna, »on«, Rodney Ward pa je celo že štirinajstletnik. Svetovna prvakinja Tenley Albright se menda s svojimi devetnajstimi leti počuti v tej družbi že kar priletna dama...

SAP-TURIST BIRO LJUBLJANA

Podjetji SAP — TURIST BIRO v Ljubljani prireja v zimski sezoni naslednje izlete in potovanja:

1. DOMAČI IZLETI:

Podjetji SAP — Turist biro, Ljubljana, prireja avtobusne izlete v zimsko športne centre vsako NEDELJO po izredno nizkih cenah:

- a) na POLZEVO, cena 300 din, odhod ob 8. uri;
- b) v KRANJSKO GORO — PLANICO, cena 400 din, odhod ob 7. uri;
- c) na JEZERSKO, cena 450 din, odhod ob 7.30.

Odhodi avtobusov izpred Turist biroja, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 17, telefon 30-645.

Na Jezersko odhaja tudi redni SAP-avtobus vsako nedeljo ob 8.30 izpred avtobusne postaje v Ljubljani in se vrača ob 18. uri.

PODJETJA — SINDIKATI, POZOR!

Podjetji SAP — Turist biro sta letos izredno znižali cene izletov, katere vam organizirata po želji.

Za šolske izlete in ekskurzije nudita posredni posebne popuste.

Vse informacije glede izletov, potovanj in avtobusnih prevozov dobite pri TURIST BIROJU, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 17, telefon: 30-645.

2. NAŠI IZLETI V INOZEMSTVO:

- a) 4-dnevni izlet na DUNAJSKI VELESEJEM. Cena 7.500 din. Prijave do 20. februarja 1956;
- b) izlet na spomladanski VELESEJEM V PARIZU;
- c) večji izleti v RIM, HAMBURG in FRANKFURT v mesecih maju, juniju in juliju.

Udeleženci izletov, ki jih prireja podjetji SAP — Turist biro, imajo možnost plačevanja v obrokih.

Vse vrste železniških vozovnic, tudi mednarodne, izdaja Turist biro, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 17. Prav tako posreduje pri nabavi potnih listov in vizumov.

POSEBNA OBJAVA!

LJUBLJANČANI POZOR! Kdor želi v času sezone oddajati zasebne sobe, naj se čimprej oglasi pri Turist biroju zaradi informacij.

TURISTI IN POTNIKI POSLUŽUJTE SE USLUG, KI VAM JIH NUDITA

PODJETJI SAP — TURIST BIRO V LJUBLJANI.

ŠPORT V KRATKEM

Jack Kramer, ki vodi svetovnostavni ameriški »teniški cirkus«, je bil nedavno v stiski. Če se ne motimo, smo o tem že nekaj malega omenili. Nu, pa dodajmo še tole: po dolgotrajnih pogajanjih in zapeljivih dolarjskih ponudbah mu je naposled uspelo, da je cirkus svojih teniških profesionalcev, ki postaja po malem že dolgočasen, posvečil z novo zvezdo. Wimbledonski zmagovalc Tony Trabert (ZDA) se je Kramerju prodal, ali bolje povedano: podpisal je pogodbo. S tem pa se ni bilo vse opravljeno. Kajti pri tenisu morata biti — (kakor pri pretepu) — vsaj dva. In podjetni Jack Kramer je vrgel mrežo v Avstralijo. Skušal je uloviti oba dvajsetletna amaterja Lewisa Hoada in Kena Rosewalla. Jack je bil prepričan, da bo njegovih petdeset tisočakov v dolarjih zadostna vaba. Bil je zato tem huje razočaran, ker sta oba »Kengurija« gladko odklonila. Nekaj pa je le bilo zanimivega pri tem. Zlatahna amaterja Head in Rosewall sta takole utemeljila svojo zavrnitev: »Sklepe, da ostaneva še nadalje amaterja, nama je olajšan s tem, ker sva sklenila ugodno pogodbo s Siazengerjem in Dunlopom, s trvdikama, ki pišeta za našo športne članke.«

Spomnimo se ženske konferenca zunanjih ministrov letošnjo jesen. Reporterji so kmalu opazili, da mladi ženski svet ne povečava gospodom ministrom in članom njihovih delegacij posebne pozornosti. Pač pa se je ženski svet zelo rad ustavljal pred Palačo narodov zato, ker je tam stal na straži pravi pripričan švicarski vojak. Reporterji so se pozanimali, kdo je ta vojak, ki ga konec koncev ni občudoval samo ženski svet, marveč tudi mnogo mladih moških. In so zvedeli, da je slavn kolesar in dirkač Fritz Schaar.

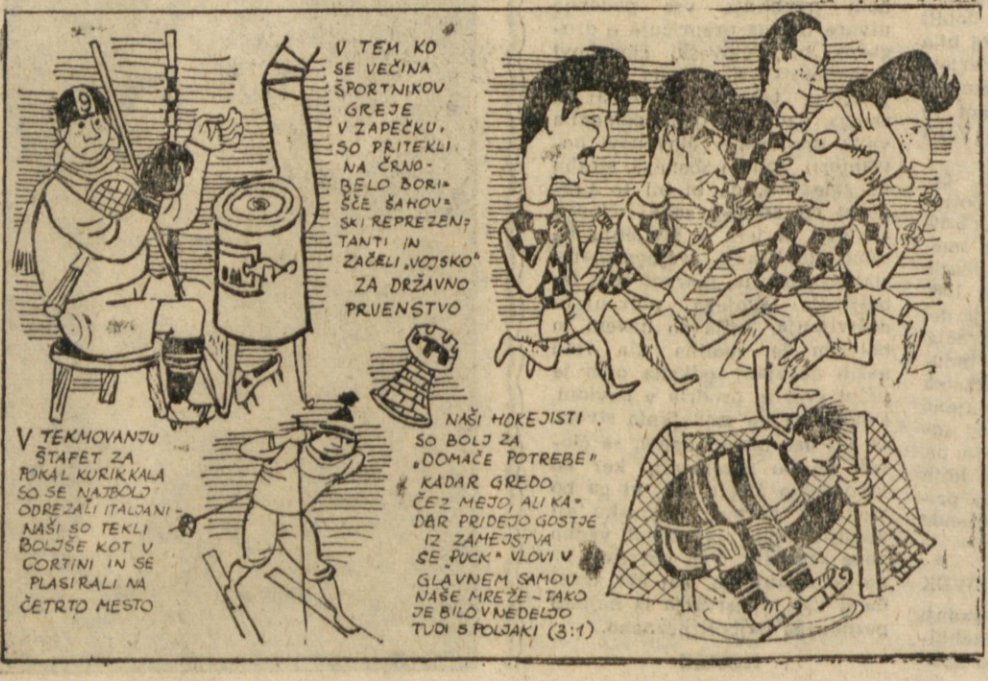
Zanimivo športno novost so uvedli v neki pariški porodnišnici. Bodoči očetje, ki čakajo na svoje potomce, lahko zdaj v udobni čakalnici igrajo ping-pong, lahko tudi telovadijo, dvigajo uteži, ali se celo posvečajo posameznim panogam lahke atletike. Vse to samo zato, da jim med razvedrilom hitreje mine čas, ko pričakujejo svojih potomcev. Šef zdravnik zatrjuje, da se je ta novost slajjno obnesla. Bodoči očetje, ki so doslej ždeli predse ali nervozno prebrali časopise ali čezmerno kadili, so trpeli prave pekline muke v svoji nestrpnosti. Zdaj pa se nekateri počutijo tako dobro, da bi prišli igrati ping-pong tudi še potem, ko so spravili ženko in sinka srečno domov.

Kakor pripoveduje pravkar objavljeni zapisnik s poslednje seje Mednarodnega olimpijskega komiteja (IOK), ki je bila junija 1955 v Parizu, je predsednik tega komiteja Avery Brundage naprosil vse prireditelje bodočih olimpijskih iger, naj strogo pazijo na kvaliteto olimpijskih medalj, ki jih dobe zmagovalci. Pri dosedanjih olimpijadah podeljene srebrne kolajne močno oksidirajo in so bolj v sramoto kakor v ponos. Takšne kolajne, je rekel predsednik, žalijo olimpijske zmagovalce. Potemtakem je se tudi v tem primeru uveljavil stari pregovor, da ima vsaka kolajna — dve plati.

Morda vas bo zanimalo, kako so jo pri najnovejšem Gallupovem »spolu«, pri povpraševanju med angleškim ljudstvom, odrezali nekateri angleški športniki. Njih uspeh je tem zanimivejši, če ga primerjamo z odstotki glasov, oddanih za nekatere druge najbolj znane angleške osebnosti. V višji skupini najbolj priljubljenih angleških sodobnikov so: rekordni tekač Gordon Pirie, rekorder z no-

tornim čolnom Donald Campbell, rekordni tekač Christofer Hattaway in letalski polkovnik Peter Townsend. K slednjemu bi pripomnili, da ni zaslovel le kot narodni heroj-letalec v minulih vojni, pa tudi ne samo kot bivši ljubimec princese Margaret, marveč tudi kot odlični turnirski jezdec. In princesa Margareta? Ta je seveda pri glasovanju odnesla prvenstvo s 14,8% vseh glasov. Za njo je Churchill s 14,8% in Eden z 9%. Takoj nato sleda navedeni športniki, med katerimi sta posejana — grof Attlee in princa Edinburški. Angleška kraljica pa ni dobila dovolj glasov, da bi jo uvrstili v višjo skupino.

V London sta prišli na obisk dve princesti, nečakinji vojvode Edinburškega, moža angleške kraljice. Prva je Beatrix, druga Kristina. Udeležili sta se neke prireditve v dvorski družbi in streljali v dobrodelne namene. Pokazali sta se kot izredno dobri strelski športnici. »Kaj čuda!« so rekli Angleži, »kaj ne bi znali streljati. Saj sta vendar Nemki.«

Kratko, toda novo.

Zdaj pa ni poti nazaj; kdor hoče ostati pri športu mora kar na snegu in ledu. Zima je, o tem je mi prebese. Samo dan ali dva pa je le prišla prepozno, da vrli Ravencani »zardaj« slovitih snežnih razmer (ali po naše — iz tehničnih razlogov) niso mogli uresničiti tako dolgo in tako skromno pripravljene tekmovalne za letošnjo srednjeevropsko konkurenco za teko zvanj pokal Kurikciana, Petič je bila letna na vrsti, prvič pri nas, in sicer — kje pa potemtakem — v Fiancici Premaknietev v Koroskihi v Dolnoji ki skoraj ni storila krivega. Snega dovolj, vremena tudi za sio in organizacija je bila »kljub vsemu« kar v redu. V treh tekaških nastopih se je bilo treba pomniti za točke: med člani, članicami in študenti prvih. No, na zmago nismo računali, kajti v te disciplini nismo čisto srednjeevropski. In še po Cortini! Toda domači logi so domačim tekačem le navdahnili malo samozavesti in tako smo s koncem priprav kar zadovoljni; s tretjim mestom v skupnem števljenju za Italijani in Francozi (1364.3 : 1421.2 in 1366.5) ali podrobneje: z 8. mestom v teku na 15 km (Matevž Kordež), s 3. mestom med članicami na 10 km (Birkova) in 4. mestom v študentskem (Hiebanja, brata Pavčiča in Matevž Kordež). Preskušnja ni bila lahka in posebno spopad z Italijani je treba jemati z mednarodnim merilom. Ko bi bili je tega snega dobili malo poprej bi se še bolj pripravili za to Pisanico... Sicer pa so to tudi — tehnični razlogi.

V drugi konkurenci v režiiji odbora alpskih smučarskih držav so bile isti dan v francoskem Chamoniux skakalnice tekne za pokal Kongsberg. (Te so bile lani ob tem času ali natančno 7. marca) Bolevecem v Ljubljani. Letos so jih v senci Cortine »stisnili« bolj mimogrede. Med prvimi šestimi (kako je bilo lani to drugače!) ni bilo nobenega Jugoslavana; štirje za zmagovalcem Habersatterjem (222 točki) so Avstrijci v Cortini nismo, pa je bil naš Zidar sedmi z 207 točkami pred vsemi Italijani, Švicarji in Francozi. Kaj bi nergali; s tem snegom in v taki sezoni za skakanje po njem smo se kar dobro držali. Le Poljovcem ni bil nič lanski!

Na letu tudi ni dolgočasno, čeprav je bilo nedavno dan čisto preveč »neprijetno«. Po dvakratnem neuspešnem poskusu na Bavarskem so se v nedeljo naši izbrani hokejisti spoprli z neznanimi Poljaki. Čeprav je bil med njimi en sam olimpijec (in poljsko olimpijsko moštvo) je Cortini »neprijetno«, pa morali naš vendarle pustiti zmago gostom (3:1). Poročila pravijo prav čedno, da vzklic temu ne zaostajamo mnogo za evropskim povprečjem. Malo Pa le! — Za zelenimi mizami hokejske se zdajo temni oblaki. Za 26. m. je skicirana izredna skupščina IZJ, ki naj poravnava vse, kar je bilo slabega od tedaj, ko sta se Beograd in Jesenice (oziroma njuni umetni drsalisti) zakavljila med sebe, kdo bo organiziral tekoni turnir za državno prvenstvo. To bo tudi vroča tekmata — brez palic in »pučka«.

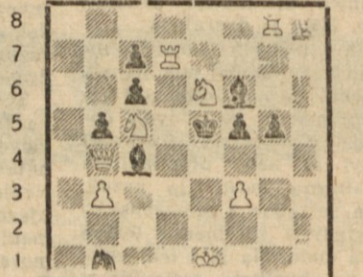
Tole nam je še na jeziku! Sailer, to je tisti smukač iz Kitzbühela, ki je Avstriji prinesel tri zlate kolajne iz Cortine in je zasenčil vse Prawdke, Bicksona in kako so se že pisali, je zdaj do vrata v Cortini. Pa zamažnubami (med njimi tudi za milijonske dote). Pretekli ponedeljek je bil v avdienci pri najvišjih državnih voditeljih na Dunaju. Med vagonom čestitk mu je minister za vzgojo daroval še zlati prstan s tremi diamanti (zdaj še to k tretim kolajnam, pa zemljišče in viljo in bogato ženo)... Le kje je že zdaj ona klasična Olimpija in kako bi danes debelo gledali njeni zmagovalci, ki so jim po dobljenih zmagah obehli okrog vratu sveže lovovorne rince? Ali je to tudi zaradi atomov?

Zelena polja so zdaj bele pollane. Samo v Milano so zadnje nedeljo skidali sneg s stadiona — in ne zaman. Dunajski Rapid je prišel po legitimacijo za vstop v polnolane med evropskimi prvaki. Po medlem 11 v Avstriji je to pot izbril skoraj glavno in bil tepen 2:7. Polfinalisti so torej: Real Madrid, Milan, Reims in Hibernians. Pa to niso najboljše v Evropi, toda saj gre vendar za denar — ne pa za lovove.

Gospod Avery Brundage, predsednik CIO, se je po končani Cortini pred povratkom v Ameriko še malo razgledal po naši ubogi Evropi. Najprej se je ustavil v Innsbrucku, kjer je še enkrat od daleč lepo pokladil Italijanom šef, da je bila organizacija cortinjskih dni »spektakeln« in je ta olimpijada samo še bolj podžalala propagando za olimpijski ideal. (Sic!) Hkrati pa je potolžil neudake Avstrijce, naj pridno držijo fige in se pripravljajo za izvedbo prihodnje parade na snegu, kajti Amerika oziroma država Kalifornija, ki je sprejela to nalogo za leto 1960, bo morala za zadnje besedo o tem izpolniti precej krepko poselo: do 3. aprila t. l. mora predložiti CIO finančno garancijo v višini 5 milijonov dolarjev za brezhibno izvedbo olimpijade na snegu. Če ne, bomo do štirih letih startali v Innsbrucku! Toda takale vstopa pa tudi ni kdo ve kakšno premoženje! Dobro, tedaj gremo pa v Squaw Valley!

PROBLEMSKI TURNIR

TURNIRSKI PROBLEM ŠT. 21
(V. Gulič — Komen)

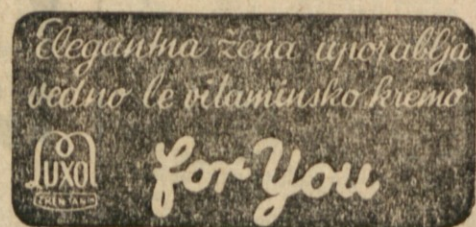
Beli: Ke1, Dd4, Td7, Tg8, Lh8, Sc5, Se6, b3, f3 (9 figur).

Črni: Ke5, Lc4, Lf6, Sb1, b5, c6, c7, f5, g5 (9 figur).

Mat v dveh potezah!

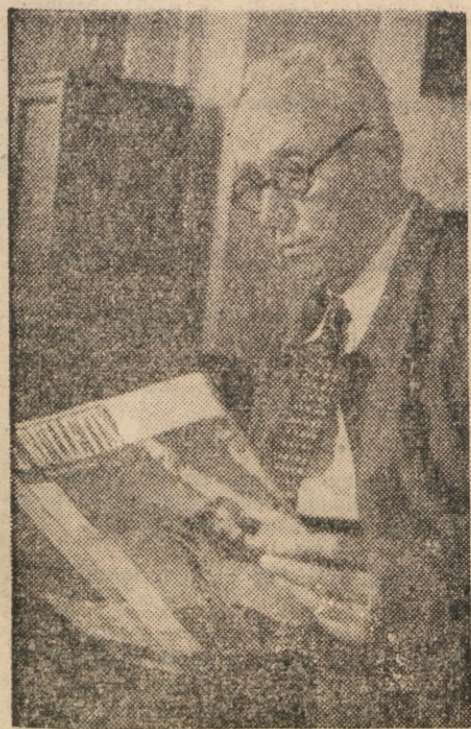
REŠITEV TURNIRSKEGA PROBLEMA ŠTEV. 20

1. T15 — T11!

NOVA ARHEOLOŠKA ODKRITJA V TIVOLIJU

Da, res, v Tivoliju — toda na žalost, ne v ljubljanskem, ampak v Tivoliju pri Rimu. Danes je to letoviško mesto, ki slovi po svojih čudovitih slapovih, starinoslovci pa ga poznajo pod imenom Tibur ter ga obiskujejo zaradi svetovnoznane Hadrijanove vile. Morda bi rekli bolje, vilnega kompleksa, ki ga je uredil v svoje veselje rimski cesar Hadrijan, posnovenec cesarja Trajana. Rimski državni je vladal od leta 117 do 138 in vladavina ga prištevajo med najboljše vladarje, kar jih je kdaj sedelo na rimskem prestolu. Bil je mladen, prav nič bojaželjen mož, ki je pospeševal industrijo in razvoj znanosti ter literature, uredil je upravo svojih provinc ter predvsem omilil velike davke. Končal je dolgotrajno vojno proti Partom, za varstvo države pa je velel zgraditi proti Germaniji utrdbeni limes ter vrsto trdnjav

Te dni je slavil svojo 85-letnico veliki umetnik slovenske besede in tankočutni poznavalec slovenske duše — Franc Saleški Finžgar. Tudi mi mu čestitamo k visokemu jubileju.

Domače

anekdote

HIENGOVA DRAMSKA SOLA

Nekdo se je odločil za igralski poklic. Ko je zaupal svoje namene režiserju Andreju Hiengu, ga je ta resno premeril in vprašal: »Obladaš tehniko govora?«
 »Za ne. Toda ti bi mi lahko pomagal.«
 »Dobro. Stopi tja v kot sobe, steci v nasprotni kot in zavpij: Kakšno teslo, kakšen štor sem jaz! Ponavljam toliko časa, dokler ne boš res gladko govoril!«
 Ko je že dobre pol ure tekal po sobi in kričal, kar so mu glasilke dopuščale, se je igralec razjezil in vprašal:
 »Kaj misliš, da sem res tak norec, da bom kar naprej samo to govoril?«
 »Seveda,« se odreže Heng. »Saj že ves čas to trdiš!«

CIRILOVA JABOLKA

Pokošni streljnik Nezdodna postaja Ciril, ki je bil kljub starosti prepričan, da je še vedno zelo močan, se je nenavadno bal škodljivih posejstev rentgena. Nekdo mu je neki hudomušen zdravnik »pojasnil«, da rentgensko obsevanje vpliva na možganske centre in da mu zato svinčeni predpasnik prav nič ne koristi. Naslednjega dne, ko so »žeblija« nogo nekemu pacientu, se je Ciril pojavil v rentgenski sobi s čelado na glavi. Prof. dr. Božidar Lavrič se je sprva razjezil, ko pa so mu pojasnili, kako in kaj, se je zasmeljal in povedal naslednjo prikljuko:
 »Kmet je imel pred hišo lepo jablano in silno se je veselil jabolk. Nekdo pa so mu jo tatovi obrali. Ko ni bilo na drevesu nobenega jabolka več, se je zamislil nad svojo usodo nato pa šel in privezal k jablani psa — čuvaja.«

DIMNIK

Studentka je na izpitu iz fizike že prav vse povedala o dimniku. Univerzitetni docent Anton Molč pa jo vendar še vpraša: »In kaj bi še storili, če vam dimnik ne bi vlekel?«
 »Vključila bi električni kuhalnik in poklicala dimnikarja.«
 »Jaz bi pa to storil že prej,« je odvrnil profesor Molč.

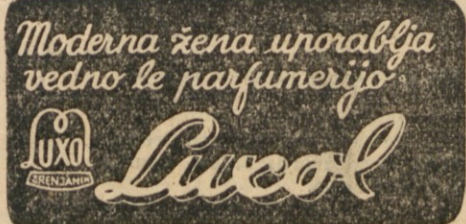
LE JEZI SE I ZAKAJ PA ME NISI UBOGAL?

KUPI BI SI PISALNI TRAK ZNAMKE PA BI TI BILO PISANJE UŽITEK... XERO

po Britaniji, pri tem pa je ustanovil še vrsto novih mest, med drugim tudi Hadrianopolis. Da bi spoznal življenje po rimskih pokrajinah od meja Kaledonije do obal Rdečega morja, od Henkulovih stebrov (Gibraltarja) do Palin njihovo kulturo, je prepotoval vso državo myre v Sirijski puščavi. Bil je v Grčiji, kjer se je zaljubil v Atene, v Galiji in Britaniji, v Španiji in Mavretaniji, v Siriji in Egiptu in povsod je uvajal pravico ter gradil nove stavbe, tako da ga lahko prištevamo med največje umetnostne mecene starega veka.

Toda med njegova največja arhitekturna dela spadata Moles Hadriani, Hadrijanov mavzolej v Rimu, ki so ga kasneje spremenili v utrjeni Angelski grad, ter vila, ki si jo postavil v Tiburu — Tivoliju, ko se je vrnil s poti po Orientu in Egiptu. Že antika jo je občudovala, renesansa občalovala njen propad, dandanes pa so njene razvaline romarski cilj številnih turistov in znanstvenikov vsega sveta. Stala je na rahli vzpetini pod Tivolijem ter zavzemala po obsegu prostor desetih milj. Obkrožali so jo sadovnjaki in vinogradi, vrtovi z vodometi in vodnjaki, s stebrišči, kopališči in knjižnicami, celo cirkus, gledališče in templji niso manjkali. Baje je po lepoti prekašala celo Neronovo rimsko »Zlato palačo«. Pravo mesto zase je bila. Na tisoče ljudi jo je poživilo od upraviteljev in sužnjev do telesne straže, umetnikov, pevcev in igralcev, heter in plemenitih žena, svečnikov in učenjakov in pesnikov, prijateljev in gostov. Vse, kar je cesar na svetu občudoval, je hotel postvariti in ponoviti na tem koščku lacijskega sveta. Tu so bile stavbe, ki so nosile imena po atenskih zgradbah. Poseben predel je bil posvečen čudežem Nilske doline in tu si lahko občudoval posnetek Serapijevega templja, pri katerem je ustanovil cesar poseben kult svojemu v Egiptu umrlemu ljubljencu Antinou. Vrtovi in grčiči so bili polni mitoloških figur grškega Olimpa, po tempeljski dolini so drvele bachantije, ljubek gaj je pričaral sanjo o Elizijju, grškem rajju, v gledališču so odmevale zborovske pesmi grških tragedij, na posebnih jezerih pa so uprizarjali naumahije, pomorske bitke, n. pr. poraz Kserksovega brodojva.

Toda sredi tega vrvenja cesar najbrž ni našel pravega počitka. Hadrijan bi nad vhodna vrata prav lahko zapisal besede »Magna domus parva quies« — Velika hiša pa malo miru. Kljub temu pa je prebil tu večino svojih zadnjih dni, čeprav ga je smrt zatekla v kopališču Baje. Po njegovi smrti pa je vilo zadela usoda, podobna usodi vseh takih privatnih zatočišč velikih mogočnikov. Začela je propadati. Že cesar Konstantin jo je začel ropati, ko je odvrlel iz nje marmor in umetnine v novo prestolnico, Bizanc (Carigrad), v času gotskih vojska pa je bila že popolnoma zapuščena in v njej so taborile Belizarjeve in Totilove trupe. Srednji vek je nadaljeval z ropanjem marmornih kosov, iz kiparskih umetnin pa je žgal apno. Toda nekaj kipov je čas vendarle rešil, kajti prekril jih je s sipom razvalin, na katerih so zrasi oljčni gaji in vinski nasadi. Eneas Silvio Piccolomini, ki je obiskal vilo sredi 15. stoletja, jo je opisal takole: »Kakšne tri milje od Tivolija si je cesar Hadrijan zgradil prelepo vilo, kot mesto velike. Se zdaj vidi velike in prostorne tempeljske oboke in porušene dvore ter sobane in ostanke mogočnih stebrišč in ribnikov in vodnjakov, ki jih je preskrbovala reka Anio z vodo, da bi hladili poletno vročino. Vse to je čas razrušil.

Bršljan prekriva zdaj zidove namesto slikerin in z zlatom pretkanih tapet. Malinje in trnje rase po sedežih mož v skratnih togah in kače gnezdiijo po nekdanjih spalnicah. Tako vse pozemsko odteka z reko časa.«

MOGOČNI RIMSKI AMFITEATER COLOSSEUM, KI GA JE ZAČEL ZIDATI CESAR VESPAZIJAN, KONČAL PA TIT L. 80 PRED NASIM ŠTETJEM V NJEM JE BILO PROSTORA ZA 53.000 GLEDALCEV.

V času papeža Aleksandra VI. so prvič začeli v Tiburu kopati, da bi našli kakšne lepe starine. Sreča je bila iskalcem mila in več lepih plastik je romalo v papeško zakladnico. Po letu 1735 so začeli kopati načrtno ter pri tem odkrili še mnoge kiparske zaklade, tako da so bili arheologi do danes prepričani, da ta stoletja ropani teren ne more našemu času razkriti nič več novega. Vendar so leta 1951 ponovno poskusili srečo ter začeli sistematično preiskovati prostor, ki je že v 18. stoletju razkril več kot 5.000 kvadratnih metrov mozaikov. Izkopavanja, ki jih vodi profesor Aurigemma, pa so opravila upanje učenjakov. V strugi kanala Canope so odkrili vrsto kipov, ki pričajo o velikem umetnostnem okusu. Do danes o našli že 4 posnetke erectejonskih karikatid, dve ležerici marmornih figur, predstavljajoči reko Tiber in reko Nil, izredno lep kip vojnega boga Aresa, pokritega z korintsko čelado ter dve Amazonki, ki pa sta jima, na žalost, glavi odbiti. Izkopavanja pa se še dobro začela in arheologi upajo, da bodo razkrila še mnogotere dragocenosti.

Drama o Prešernu na deskah mariborske »Svobode«

Slovinci nimamo pomembnega dramskega dela o Prešernovem življenju. In kot vse kaže, nam ga Talija še lep čas ne bo naklonila. Vzrokov je dovolj. Vsakdanost pa kaže, da so bile uprizoritve »Visoke pesmi« v Kranju in Sentjakobskem gledališču kljub temu odlično obiskane. In prav tak je bil uspeh ob uprizoritvi »Svobode Centere« v Mariboru. Magija Prešernovih pesniških stvaritev vabi tudi v gledališke dvorane. Čeprav k slabšim dramatičnim. Med amaterje, ki so štiri leta preganjali običajne težave novoustanovljene »Svobode« in njene dramske družine. Premierna predstava je bila v preurejeni dvorani, sredi Strossmajerjeve

ulice. Nad 600 gledalcev — med njimi je bilo mnogo mariborskih kulturnih delavcev — Jo je sprejelo z navdušenim aplavdiranjem. Igralci so bili povabljeni na gostovanja po Koprskem. Igra je bila ognjevit, ponekje sicer neizdelana, a v splošnem razveseljivo zadovoljiva. Seveda je samosvoje izstopal in

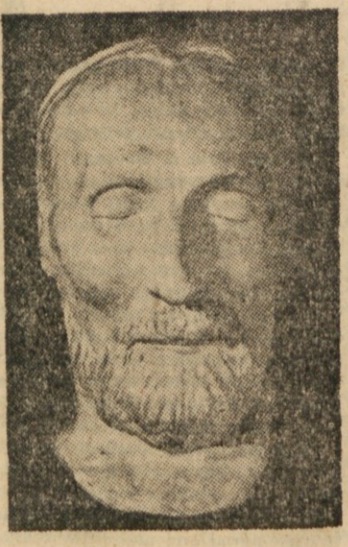
Hugo Pouch kot Prešeren

zanimivo kreiral Franceta Prešerna Hugo Pouch. Njegova nagla igralska rast zasluži posebno pozornost. Režiser Viktor Potočnik, član SNG v Mariboru, je tako vnovič pokazal, da se za vztrajnostjo in zupanjem v ljudi skrivajo zmeraj tudi vesela presenečenja nad lepimi uspehi.

KNJIGE IN LJUDJE

Neznani HEINEJEVI rokopisi

Te dni je javil Tass senzacionalno vest, da so nedavno med rokopisno ostalino »Fuskinovega doma« odkrili doslej neznane tekste Heinricha Heineja, ki jih bo leningradska Univerza v kratkem objavila kot posebno publikacijo.
 Ker je bila literarna zapuščina velikega pesnika v zadnjem stoletju do pičice dognana in raziskana, smo se obrnili na našo najbolje informirano poznavalko Heinejevega dela in njegovega pravečakinja, prof. Ado Hayne, na nam nove svoje menje o tej vesti. Napisala nam je tole:
 »Ko bo leningradska Univerza v kratkem objavila napovedano gradivo, bomo videli, če niso to prav tisti spisi, ki so po pesnikovi smrti leta 1856 silno misteriozno izginiti iz njegove slovenske zapuščine — in zavoljo česar so bili tako občinstvo kakor tudi literarni zgodovinarji upravičeno ogorčeni, saj je šlo za nenadomestljivo izgubo. Z najdbo teh spisov bi ne nastala le prvovrstna literarna senzacija, marveč bi bila popravljena tudi pesnikova storjena krivica. In sploh: kdaj, če ne zdaj ob stoletnici njegove smrti, bi bil najprikladnejši, tako rekoč poslednji termin, da pridelo ti teksti na svetlo?«
 Toda za katera dela pa gre? — sprašujete — in kaj se je prav za prav pletlo okoli njih?
 Ne gre za razna pesnikova slovenska, poslovna ali rodoljubna pisma iz njegove obširne privatne korespondence sorodnikom, znancem, sodelavcem, prijateljem in neprivržencem, ki so — nikoli objavljena — našla skrivališče pri raznih privatnih zbirnicah.
 (Tako jih je na primer proti koncu 19. stoletja nabrala precejšen šop rajnaka cesarica Elizabeta, ki se je že kar bolešno zanimala za pesnika Heineja in vse, kar je bilo z njim v zvezi.)
 Bolj verjetno gre za Heinejeve »Spomine«, katere je dokončeval

Heinejeva posmrtna maska

tako rekoč na smrtni postelji — celo štiri dni pred smrtjo. Takrat je dejal: »Se štiri dni pisanja imam, potem so končani! Ali ni šlo dalje, prehitro je slabel. Vendar za je kar naprej gnalo k pisanju, in še nekaj ur pred smrtjo je iz izkušnega grla iztisnil poslednje besede: »Pisati! Pisati! Pisati! Svinčnik!«
 A kaj neki je hotel Heine tako tažnega sporočiti svetu, da ga je mučilo še do poslednjih ur? Izročiti mu je hotel svoje »spomine« — skrono svojih dela — ki jih je pisal v presledkih več ko trideset let in jih je imenoval »večne knjižice«, »roman svojega življenja«, skratka »načrti«, kar je bilo kdaj ustvari. V njih je želel pol humoristično, pol resno, hkrati pa v luči javnih, političnih

in kulturnih dogodkov prikazati svoje lastne, osebne, vesele in žalostne dni; svoje bridko, turbo in življenje, ki ga je žrtvoval svobodoljubni ideji; dalje vse markantne pripetljaje in osebnosti svojega časa; bodisi splošne razmere v takratni Evropi, bodi nazadnje tudi svoj lastni, sorodniški praveč, od katerega je nekateri člani ljubili, mnoge sovražili, a še številnejše prezirali. Vsem, ki so mu bili dobri ali zli, je hotel podžrti zrcalo.
 Rokopis se je koplili, medtem ko je pesnikovo življenje počasi ugašalo. Njegova tajnica in poslednja ljubica Mouche, ki se je zadnje leto Heinejevega življenja največ sukala okoli njega, pripoveduje: »Večkrat sem ga preselela, ko je ležal na bolniški postelji — v svoji grobnici iz blazin in z vročino naglo metal »Spomine« na bele liste s krepkimi, centimetrskimi črkami. Njegovi svinčniki je bil videti med služanimi prsti kakor masčevalen meč. Iznemala se je zmagovito zasmeljal in vzkliknil: »Držim jih! Ne živi, ne mrvi se mi ne bodo izmuznili! Kdor koli se je drznil delati mi krivice, se bo lahko veselil, ko bo bral te vrstice!« Heine ne bo umrl, ko kdorshodit Njegov krepklji bodo mesarili krivice še po smrti!«
 To se pač ni zgodilo. Najbližji sorodniki: bratje, bratrance in pod vsem njihovi grozi njegova »voda« »Spomine« utajili in so se delali gluhe, naj so literarni zgodovinarji še toliko povpraševali po njih. Dinastiji »bozatih ham-burških Heinelev« se šlo namreč tem za ugod, ker bi bil z njih objava »arsisterici« državski član osramočen. V rodoljubnem imenu se jih je potem dejansko lotil pesnikov rodnj brat, deset

let mlajši Maks, zdravnik v Petrogradu, ko je leta 1867 obiskal pariško svetovno razstavo. Pri tej priliki jih je strahovito sestrelil. Drobec, ki je od tega večanja vendar le še ostal, je bil potem leta 1869 objavljen. Zbudil je seveda vsesplošno razočaranje: Javnost je pričakovala senzacionalnih odkritij o malo znanih obdobjih Heinejevega življenja, namesto tega pa je brala že bolj ali manj poznano pripoved o pesnikovih mladih letih in njegovih starih.
 Ko so literarni zgodovinarji kilcaj Maksu na odgovor zavoljo tega opustošenja, se je ta bedasto govarjal, češ: »Bilo je potrebno v zaščito bratove slave uničiti poslednje, v vročini pisane liste njegovega predsmrtnega dela.« Pri tem vandalizmu ni izključeno, da je preostali del rokopisa na tihem odnesel s seboj v Rusijo in ga tamkaj varno skrnil, v prepiranju, da je tako rešil rodoljubno čast.
 Tako je imela zadeti Heineja prav ista usoda kakor njegovega »bratrance« po duhu — Byrona, kateremu je rodoljubni sovset takisto uničil podobne beležke. Da, imelo se je uresničiti tudi besede, ki jih je Heine preroško napisal na bolniški postelji, v slutnji, kako se bo morda godilo njegovim literarni zapuščini:
 Ko umrem, še mrtvecu mi bodo jezik izruvali: da bi s carstva sene ne prišel in govoril, — so se zballi.
 Murat, nem, bom zginit v gomili in izdal ne bom nikoli črnih hudobij, katere so nad mano zagrešili.
 Po zadnjih vesteh pa se zdi, da se je rokopis, ki ga je Maks v Parizu izmaknil, na Ruskem vendarle ohranil, na bodi že kserkoveški slika: ko bo leningradska Univerza obelodanila napovedano gradivo, bo zagonetka razvozana.

»TT« STRAN 9 16. II. 1956

Jerome K. Jerome TAKE VAM ZAGODEJO DOJENČKI

Čisto gotovo je, da vem nekaj o dojenčkih, ker sem bil šam dojenček. Tistikrat sem nosil zelo dolge srajčke, zavoljo katerih sem zelo težko brcal. Sicer pa se vprašujem, zakaj so dojenčki odeli v toliko blaga; to je uganka, ki je nisem nikdar rešil. Nekoč sem se o tej zadevi pozanimal pri stari dojilji, ki mi je povedala tole: »Veste, ta bitjca nosijo srajčke zaradi...« Ko pa sem pripomnil, da mi njen odgovor prav ničesar ni pojasnil, je zelo užaljena rekla: »O gospod, pa jih vendar nočete videti! V kratkih srajčkah?«

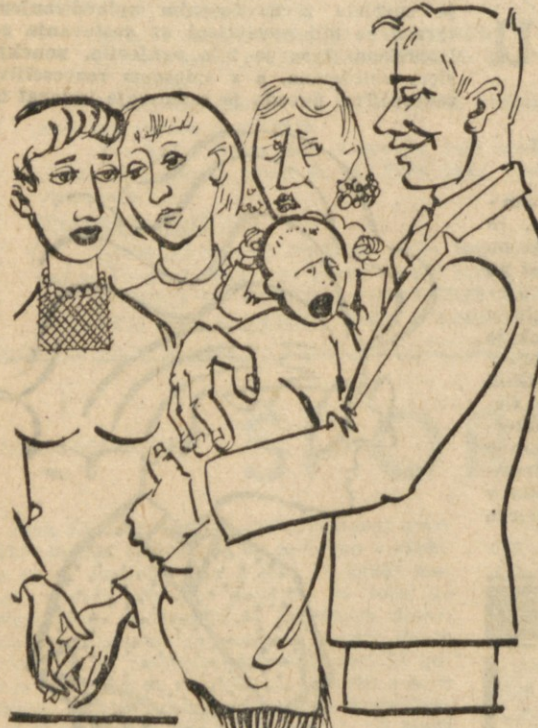
Ce so že vse te cunjne potrebne, bi si bilo bolje izmisliti dve uniformi: eno za dečke, drugo za deklice. Zadeva je namreč zelo težka: ne po besedah, ne po jeziku in ne po govoru ne morete ugotoviti pravega spola. Zia usoda vas zavede, da ugotovite zmeraj nekaj nasprotnega. Vedno se motite. In oče in mati vas imata za popolnega bedaka.

Najboljši način, da se izognete zamku in in ona je tale: bitji, ki je pred vami, recite: »Angelček! Recite: »Ah, angelček zlati!« V tem primeru se ne boste onemogočili, ker angelčki nimajo spola, pa tudi žilni ne boste nikogar. Pred besedo »angelček« naj bo rahel gugkajoč smeh, temu pa naj sledi blažen nasmešek. V nobenem primeru ne smete pozabiti pripombe, da ima dojenček očetov nos. Oče se bo pričel braniti z: »Oh, vi se šalite...« ali kaj podobnega. Vi pa bodite trmast, vztrajajte... in prepričali boste vse.

Težko si je zamisliti za samca strašnejše ceremonije kot je predstavljanje dojenčkov. Sedite v salonu, pa pokličete dojiljo. To je za vse navzoče dame znamenje, da začne govoriti o dojenčku. Mogoče boste imeli še toliko časa, da se izgovorite s kakšnim nujnim zastankom in lahko izginete...

A pohitite, kajti izgubljeni ste, če se prikaže velika, debela in stroga ženska, veličastno noseč nekakšno blazino. Takoj uganete, da je ta beli zavoj dojenček. Uslužno in naglo se dvignete. Ženske prenehajo s klepetom in vam napravijo prostor. Vi se bližate zavoju z obrazom obdojenca, ki seda na zatožno klop. Svečano pogledate dojenčka. Tišina. Vse ženske čakajo na vašo besedo. Vi jo iščete, prevzema vas obup in vaš zli duh vam prišepetava najbolj bedaste pripombe, ki jih more človek izgovoriti. Z neumnim nasmehom na obrazu ali na licih opazujete svoje sosede. In tedaj izdaviš: »He, las res nima veliko...« Nihče ne odgovori. Končno dojilja resno pravi: »Po navadi pet tednov stari dojenčki nimajo dolgih las.«

Znova tišina. Ponudijo vam še eno prilžnost, da pokažete svojo duhovitost. Tedaj vprašate, če otroci te starosti hodijo in s čim jih hranijo. A dojilja vas hoče popolnoma uničiti. Kakor kakšna velika duhovnica, ki opravlja skrivnostni obred, vam ponudi zavoj ter pravi: »Vzemite ga!« Vi se ne upirate. Stegnete roke, vzamete zavoj in ne veste, kaj bi z njim počeli. A

vednarle je treba nekaj storiti. Poizkusite z zibanjem. Tedaj začne otrok, ki vas je doslej gledal s strahom, pomešan s studom, tuliti kot obseden. Dojilja vam ga takoj iztrga iz rok, se skloni nadenj ter ga začne tolažiti. »Gugu... cucucu... mjam... mjam... mjam... Pa kaj ti je storil?« gugu... mjam... mjam... »

Vi pa nedolžno sprašujete, kaj mu je nenasdoma. Nakar vam mati, na pol v šali, na pol zares, odvrne: »Oh, nekaj hudega sta mu zagodili!«

Ostale dame se jezijo. Prepričane so, da ste mu zabodli v ljubko malo zadnjico iglo. Končno je otrok pomirjen in bi bilo vse v najlepšem redu, če vas ne bi ena izmed prti pokazala otroku ter ga vprašala: »Kdo je ta gospod, muček?«

In otrok prične, ko vas prepozna, tuliti še huje kot prej.

V tem primeru pa kakšna stara dama zmeraj učeno pripomni: »Čudno je to, so ljudje, ki otrokom ne ugajajo!«

In neka druga: »Otroci imajo poseben čut...«

In tretja: »Zelo dobro vedo...«

In ljudje vas začno bežno pogledovati, ker se jim nenasdoma zdite zelo sumljiv človek, človek, ki ima sodno kartoteko prav gotovo do kraja popisano...

Zahlevaj je novod nrievani BELSADOV rožni čaj TEKOCI

MOŠKI in ŽENSKA

Prišla sta počasi po cesti skozi brezbarvno zoro, kakor senca, ki ju je pustila noč za sabo. Njuni telesi sta se komaj premikali, vendar sta z nogami dvigala prah, ki se je za njima prav tako hitro polegal, kakor sta ga bila dvignila. Ob vsakem koraku sta naprezala oči, strmela sta proti obzorju, da bi zagledala prve rdeče, sončne žarke.

Ženska je močno zagrizla v spodnjo ustnico. Bolelo jo je, a le tako se je lahko prisilila dalje, korak za korakom. Druga izhoda ni bilo, da bi mogla premikati nogo za nogo, mljlo za mljlo. Po nekajkrat je zajejala, a vzkrilnila ni.

»Čas je, da se ustaviva in spočijeva,« je dejal Ring. Ni mu odgovorila. Slišala sta dalje.

Na vrhu griča sta se zagledala naravnost v sonce. Videti ga je bilo že četrtino, kakor z nožem odrezano za neporošeni obzorjem. Spodaj, pod njima, je ležala dolina, pokrita z meglo, ki se je počasi dvigala z zemlje.

SOVLE

Videla sta lahko posamezne hiše in kmetije, a večina izmed njih je bila tako daleč, da jih je bilo komaj razločiti v megli. Iz dimnika prve hiše se je kadilo.

Ruth je pogledala moškega poleg sebe. Rdeči sončni žarki so kakor s krvjo ožarjali njegov bled obraz. A njegove oči so bile še vedno trudne in brez življenja. Videti je bilo, kakor da se največjim naporom lovi ravnatelj na nogah. In kakor da bo v naslednjem hipu omagal in padel.

»Lahko bova dobila malo jedi v prvi hiši,« je dejala in čakala minuto za minuto na njegov odgovor. »Dobila bova nekaj,« je odgovorila namesto njega. »Bova.«

Sonce je vzšlo nad obzorjem, nanaglomala in rdeče. Črte sivih oblakov, kakor preproge lesnega dima, so plule pred njim. Skoraj tako hitro, kakor je vzšlo, se je zožilo sonce v majhen ognjen gumb, ki je žgal v oči, tako da ni bilo več mogoče zreti vanj.

»Poskusiva nekako,« je dejala Ruth. Ring jo je pogledal v jasni dnevni svetlobi, videl jo je prvič, odkar je sonce prepodila noč. Bila je bolj blede, njena lica bolj udrtá.

Ne da bi spregovoril, je pričel nadaljevati pot po griču navzdol. Ni se ozrl, da bi videl, če mu sledi, ampak je koračil navzdol, vlekel z vso silo nogo za sabo in jih suval naprej. Drugače ni mogel hoditi.

Ustavil se je pred pročeljem hiše, zagledal se je v dim, ki se je dvigal nad njo, ko ga je slednjije dohitela. »Vstopila bom in poskusila,« je dejala. Sedi in se spoprij, Ring.«

Odprl je usta, da bi nekaj rekel, a čeljust mu je otrpnila in besede ni bilo. Zagledal se je v hišo z izrabljenimi stopnicami, zavešenimi okni in zadimljenim dimnikom. In dokler je zrl v te stvari, se ni počutil kot tujec v tuji deželi.

Ruth je vstopila skozi vrata in se ustavila pred kuhinjskimi vrati. Ozrla se je in videla Ringa, kako prihaja preko dvorišča s ceste.

Nekdo ju je opazoval izka okenke zavese. »Potrkaj,« je rekel Ring. Dvignila je desnico in trkala toliko časa, da si je odrgnila členke.

Okrenila se je in hitro ošinila Ringa. On je samo skimal z glavjo.

Nenasdoma so se kuhinjska vrata odprla za nekoliko palcev in skozi špranjo je bilo mogoče videti žensko glavo. Bila je srednjih let in zarjavelega obraza, na čelu je imela dolgo, debelo brazgotino, ki je bila videti kakor razpočen sadež.

»Odstranite se,« jima je rekla. »Ne bova vas nadlegovala,« je dejala Ruth kolikor mogoče hitro. »Vse, kar sva hotela, je, da vas vprašava, če nama lahko daste kaj malega jedi. Samo krompirček, če ga imate, ali kruh, ali karkoli.«

»Ne vem, kaj počenjata tu,« je dejala ženska. »Ne maram, da se tuji ljudje potikajo okoli moje hiše.« Skoro je že zaprla vrata, a v hipu se je špranja razširila in zopet je bilo videti njen obraz.

»Dekletu bom dala,« je spregovorila, »a moškemu ne morem dati ničesar. Sicer pa tako nimam dovolj za oba.«

Ruth se je naglo okrenila, da so se ji pete ugrezile v peščena tla. Pogledala je Ringa. Jezno je zmajal z glavjo. Videl je, da njegove ustnice oblikujejo besede, čeprav jih ni slišal. Stresel je z glavjo.

Ring je stopil nekaj korakov proti njej. »Poskusiva bova še kje drugje,« je dejala. »Ne,« je pribil. »Pojdij in pojej, kar ti bo dala. Jaz bom poskusil pri sosednji hiši, do katere prideva.«

Se vedno ni marala vstopiti brez njega. Ženska je odprla vrata za čeljust al več in je čakala nanjo, da pride po stopnicah. Ring je sedel na klop pod drevo.

»Sedel bom tu in čakal, da se naješ,« je dejal. Ruth je stopala počasi po stopnicah proti odprtini in vstopila. Ko je bila notri, ji je ženska ponudila stol.

Tu je bil pregret krompir od sinočnje večerje in prepečenc. To je postavila ženska pred njo na mizo, nato je nalila skodelico tople kave in jo postavila h krožniku.

Ruth je pričela jesti kolikor mogoče hitro. Bila je toplo črna kava, žvečila krompir in kruh, medtem ko je zarjavela ženska stala pri vratih za njo, tako da je lahko videla njo in Ringa, če se je ozrla. Dvakrat se je Ruth posrečilo, da je skrila koščke kruha za bluzo in slednjije se ji je posrečilo, da je stlačila še pol krompirja v žepno krilo. Ženska jo je ostro opazovala, kadar ni oprezala za Ringom na dvorišču.

»Gresta daleč?« je vprašala ženska. »Da,« je odvrnila Ruth. »Je dolga pot za vama?« je vprašala ženska. »Da,« je potrdirila Ruth.

»Kdo je ta moški s tabo?« »Moj mož,« je povedala Ruth.

Ženska se je znova ozrla na dvorišče, nato zopet na Ruth. Nekaj časa je molčala. Ruth je skušala spraviti še drug kos krompirja v žep, a ženska jo je ostreje opazovala kot poprej.

»Ne verjamem, da je tvoj mož,« je dejala ženska. »Pač,« je odgovorila Ruth, »je.«

»Ne bi sodila, da je kaj prida mož, ker dopusti, da hodiš po deželi in prosjačiš za hrano, kakor si še hip poprej.«

»Bil je bolan,« je dejala naglo Ruth, se okrenila na stolu in pogledala žensko v obraz. »Pet tednov je ležal bolan, preden sva krenila.«

»Zakaj nista ostala, kjer sta bila, namesto da postopata okoli? Ni mogel ohraniti službe, ali ne mara delati?« Ruth se je dvignila in drobila kruh v roki.

»Hvala za zajtrk,« je rekla. »Sedaj grem.« »Ce me hočeš poslušati,« je dejala ženska, »boš ob prvi prilžnosti pustila tega moškega. Ce ne bo maral delati, boš norica...«

»J vel je službo, a dobil je nekakšno vročico.« »verjamem ti. Udarila bi te, ker lažeš o njem.« Ruth je stopila proti vratom, jih sama odprla in odšla ven. Ozrla se je na odprtino in pogledala žensko, ki ji je dala jesti.

»Ce je ležal bolan, kakor praviš,« je vprašala ženska in ji sledila do vrat, »zakaj je vstal in se napolnil okrog, ne da bi imel kaj jesti zase in zate?«

Ruth je zagledala Ringa, ki je sedel na klopi pod drevosom in ni ji bilo do tega, da bi odgovorila ženski, a ni se mogla vzdržati, da ne bi nečesa rekla.

»Vzrok za to, da sva se namenila na pot takšna kot sva, je v tem, ker mi je sestra pisala, da nama je dete umrlo. Ko mi je mož zbolel, sem poslala otroka k sestri. Sedaj greva, da vidiva grob, kje je pokopan.«

Stekla je po stopnicah in koračila čez dvorišče naglo, kolikor je mogla. Ko je prispela na vogal hiše, je Ring vstal in ji sledil do ceste. Nihče ni spregovoril, a ni si

mogla kaj, da se ne bi ozrla na hišo, kjer je stala ženska in ju opazovala skozi režo v vratih. Ko sta prehodila sto ali več korakov, je Ruth razprla bluzo in potegnila izza nje koščke kruha. Ring jih je molče vzel. Ko je pojedel vse, kar je bilo, mu je dala krompir. Jedel je lakomno in ji govoril z očmi, medtem ko je žvečil in cmokal.

Hodila sta skoraj uro in pol, ne da bi bila govorila. »Bila je zlobna starka,« je dejala Ruth. »Ce bi ne šlo za hrano, bi odšla še prej, ko mi je kaj dala.«

Ring ni dolgo rekel ničesar. Prišla sta na kraj doline in se pričela vzpenjati, preden je spregovoril. »Morda, če bi vedela, kam greva, ne bi bila tako zlobna.«

Ruth je premagala vzdihljaj. »Kako daleč je še, Ring?« »Okrog trideset ali štirideset milj.«

»Bova jutri prispela?« »Zmajal je z glavjo.« »Pojutrišnjem?« »Ne vem.«

»Ce bi jezdila, bi morda prispela nocoj?« je vprašala, ne da bi še mogla dalje zadrževati vzdihljaje, ki so ji trgli srce in grlo.

»Da,« je rekel, »če bi jezdila, bi prispela dosti prej.«

Ozrl se je in premeril pot za njima, a videti ni bilo ničesar. Potem je pogledal v tla, po katerih sta hodila in je štel korake desne noge, nato korake leve noge.

Domislice

Kdor se je naučil brzdati samega sebe pri majhnih stvarih, bo tudi velike stvari obvladal. Njegovo življenje bo bolj neodvisno, trdnjše in manj obremenjeno s težavami, kot je življenje drugih ljudi.

Preveč strasti pogoltne ljubezenski plamen.

Hočete biti močni? Spoznavajte svoje slabosti!

Ze rahel sum utegne prebuditi hudobno natočevanje.

Kdor svojih napak ne prizna, ne pozna zardevanja. Kdor svoje napake spozna, je že blizu tega, da se bo popobljšal.

Ljubeči je vedno poln strahu.

Pogum, pogum, vedno pogum, da premagáš sebičnost! Pogum, da obvladaš lenobo; pogum, da premagáš bolečino; pogum vedno in povsod!

Skoraj vsi ljudje, ki nekaj veljajo, imajo preproste navade.

Vse, kar ljubeči dela, se konča v mislih na ljubljeno bitje.

Stara izkušnja pravi, da so prav tisti ljudje, ki imajo v javnem življenju veliko povedati, v lastni hiši zelo tihi.

Povest, katere avtor je nepoznan, je štiristoštirinštrideseta po številu v zbirki Taip'ing Kwangchi in nosi tale nenavadni naslov: »Dodatek k Chiang-tsungovi povesti o Beli opici.« (Chiang Tsung je bil mož, ki je rešil sina Bele opice in ga skrnil. Za to povest velja, da je bila napisana z namenom, da se ponorčuje iz Ouyang Husna (557-594), enega izmed velikih kitajskih lepopiscev, ki pa je bil grd kakor opica. Domnevati so, da je bil on sin Bele opice. Tako je bila povest brčkone napisana v začetku sedmega stoletja.)

Vsebinsko sem spremenil v toliko, da je glavna tema Bela opica in ne generalovo ponižanje, ko je izgubil ženo. Viri za podatke o navadah domačinov so vzeti iz enega tanškega in dveh sunških rokopišov: Tuan Kunglu: PEIHULU, Fan Ch'eng-ta: KWEIHAI YUHENG in Chu Fu: CH'IMAN TS'UNGHSIA.

Podobna povesti o kitajskem generalu, ki je izgubil ženo v gorah Kwantunga, je bila najdena v Ch'ing'pingshan zbirki (Major Chen izgubi ženo v gorah Mei).

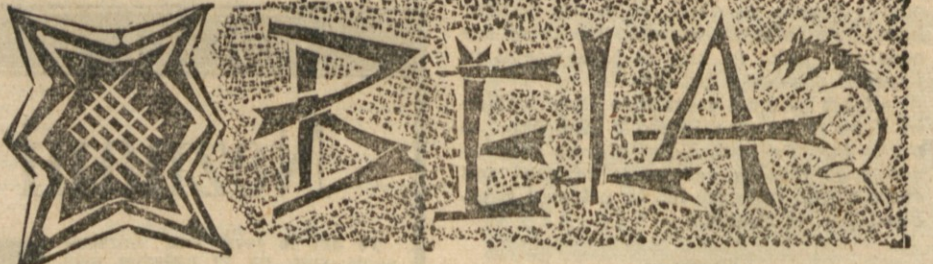
LIN YUTANG

Vsako je že slišal, seveda, kako je bil general Ouyang ujet v bitki in obglavljen in kako je bila njegova rodbina pobita v letu 599, ko je zvezel svojo usodo z uporniki. Misljenja so različna. Nekateri mislijo, da je general to zaslužil, ker je bila njegova družina že več rodov priljubljena pri cesarju in je uživala njegovo zaupanje; obžalovali so sami, da se je moral svetiti spomin tako velikega generala in njegovega očeta končati v sramoti in nesreči. Drugi, kakor Chiang Tsung, so mu naklonjeni in mislijo, da so ga k uporji speljali in prisilili zato, ker se je bal cesar njegove premoči na jugu.

Toda vse to ne sodi zraven. Ko je bil general Ouyang star dobrih trideset let, se je zgodilo nekaj, kar je spremenilo njegov značaj. Mladi general, doloben, da pomisljujune province, je postal zagrenjen, razdražljiv in nesrečen. Njegov prijatelj, Chiang Tsung, ki se mu je posrečilo rešiti generalovega sina in ga vzgojiti na skrivnem, je povedal nekaj o tem v povesti »Bela opica«. Sodeč po pripovedi generalovega pomočnika, nekoga gospoda Lei-a iz Kwantung-a, ki je bil dolgoleten član generalovega osebja, pa Chiang Tsung ni povedal cele zgodbe. General ni mogel preboleti svoje sramote. In tukaj imate povest, ki jo je povedal gospod Lei, sedaj mož šestdesetih let. Bil je vsemu priča.

V generalovi službi sem bil že od smrti njegovega očeta, ko je general popovedal po njem pokle in položaj. General je imel mlado ženo. Bila je ljubica in je izhajala

KITAJSKA PRAVLJICA

iz dobre družine. Nekega dne pa je bila ugrabljena. Vsi smo vedeli - vsakemu se je zdelo samo po sebi umevno - da je kriv Bela opica. Ni mi preveč ugajal generalov obraz, ko je sam sedel pri zajtrku.

Takrat smo se nastanili pri Changio. Generala je posvarili, naj ne vzame mlade in lepe žene s seboj na pohod v južne province, kajti v tej pokrajini, približno sto milj naokrog, je imel Bela opica navado, da je lovil Kitajke, ki so potem izgibile brez sledu. General je postavil straže okoli hiše, ki niso zapustile svojega mesta ne podnevi ne ponoči. Zaradi večje varnosti je spalo še nekaj služabnic v gospenji sobi, v predstobi pa nekaj služabnikov. Ko so je ena izmed deklet prebudila v zgodnjih jutranjih urah in zaslišala nekakšen hrup, pa generalove žene ni bilo več. Nobeden ni vedel, kako je ugrabitelj vstopil, kajti vsa vrata so bila zaklenjena. Mene je zbudil krik služabnice, ki je tekala na pol obledena in kričala, da je gospa izginita.

Lov za ugrabiteljem se je začel. Hiša, ki je bila stražnica na dobro znani gorski poti, je stala na robu strme pečine z razgledom v globok prepad. Na drugi strani prepada, nasproti hišnih vrat, se je dvigala samo petdeset čevljev oddaljena mahovita skala. Gosta jutranja megla je onemogočila vsako vidljivost. Lov za ugrabiteljem v megli med skalami je bil skrajno nevaren. Spodrsijaj ali napačen obrat na stezi bi pomenil takojšen padec in smrt na mestu. Čež pol ure smo opustili to brezplodno zasledovanje. General je bil ves divjl, ko se je vrnil z nami domov. Nato je začel spraševati služabnice o podrobnostih dogodka. Zgrabil je dekle za ramo in jo stresal.

»Kaj si videla?« je jo spraševal. Dekle je jokalo. »Nič nisem videla. Ko sem zaslišala ropot in se zbudila, gospe ni bilo več.«

Prikrat sem videl generala, da je izgubil oblast nad seboj; udaril je dekle po glavi. Nikoli ga nisem videl tako iz uma. Vedno je bil pravičen človek in mi starejši uslužbenci smo ga zelo občudovali, ko smo bili priča njegovemu pohodu na Shih-hsing.

»Ali je kdo od vas že kdaj videl Belo opico?« je vprašal.

Nobeden ga ni videl. Todaj jaz sem mu povedal, da so ga videli mnogi prebivalci mest na področju, ki obsega

kakšnih sto milj. Zbiralci dračja so ga opazili kot belo postavo, ki je pizerala po vinorodnih strmih pobočjih in izginila v zamegljenih vrhovih.

»Mislil, da je Bela opica eden izmed domačinov? In da je to njegovo maščevanje?« me je preganjal general. V svojih prejšnjih pohodih je namreč preganjal različna plemena v njihovih gorskih bivališčih, imenovanih »svotince.«

»Tega ne vem. Meščani pravijo, da pride Bela opica

IZKRAŽIVAJEJA

DOSEDANJA VSEBINA:

Interniranca 509 in Bucher iz taborišča Meltern sta se pravkar vrnila iz bunkerja kamor so ju zaprli potem, ko sta se uprila podpisati izjavo, da bosta prostovoljno služila dr. Wieserju za zdravniške poskuse. Zdaj ležita v baraki Interniranec Levinsky jima je prinesel nekaj zdravil in cigare. Jetrnikom je pridelal v roke tudi kos časopisa. Presenečeni so zvedeli, da so Američani že prešli Ken.

Mesto so ponovno bombardirali prav ko so jetniki pospravljali ruševine. SS-ovci jih niso pustili v zaklonišča...

»Neumnost! Vse smo vpisali.«
 »To ni res.« Berger je govoril mirno, kolikor je mogel.
 »Enega moža smo vpisali premalo.«
 »Clovek! Je izbruhnil Dreyer. »Ali si znorel? Kaj vendar čevkaš?«
 »Vpisali moramo še enega moža.«
 »Tako?« Dreyer je ostro pogledal Bergerja. »In zakaj moramo?«
 »Da bo seznan pravilen.«
 »Ne brigaj se za moje sezname.«
 »Za druge se ne brigam. Samo za tega tukaj.«
 »Druge? Kakšni drugi pa še obstajajo. ti, okostnjak?«
 »Seznamni zlata.«
 Dreyer je za trenutek molčal. »Tako, in kaj naj vse to pomeni?« je nato vprašal.
 Berger je vzdihnil. »To pomeni, da mi je vseeno, če so seznamni zlata točni ali ne.«
 Dreyer je napravil kretnjo, toda premagal se je. »Toč- ni so,« je dejal preteče.
 »Morda. Morda tudi ne. Treba jih je samo primerjati.«
 »Primerjati? S čim?«
 »Z mojimi seznamni. Vodim jih, odkar delam tu. Zase.«
 »Poglej ga! Tudi vodi sezname, hinavci! In misliš, da bodo več verjeli kot meni?«
 »Morebiti. Nimam nobenih koristi od svojega seznama.«
 Dreyer je menil Bergerja od zgoraj navzdol, kot da ga vidi prvič. »Tako, da nimas? Tudi tega ne verjamem. In da mi to rečeš, si počakal ravno na pravi trenutek tu v kletki, kaj? Na samem z menoj, — to je tvoj napaka, ti je jastava glava!« Režal se je. Tvor ga je bolel. »Ali bi mi hotel povedati, kaj me zdaj lahko odvrne od tega, da ti ne bi malce razbil tvoje jajčaste glave in te položil semkaj k ostalim? Ali da te stisnem za goltanec? Potem boš sam ta, ki še manjka v tvojem seznamu. Zato niso potrebna nikakva pojasnila. Saj vsa sama. Enostavno si se zgrudil. Oslablost srca Eden več tu ne igra nobene vloge. Tega ne bodo preiskovali. Te bom že vpisal.«

Prisel je bliže. Bil je nad 60 funtov težji od Bergerja. Berger celo s kleščami v rokah ni imel najmanjšega upanja. Stopil je korak nazaj in se opotekel preko mrtveca, ki je ležal za njim. Dreyer ga je zgrabil za roko in mu zavil zapestje. Berger je kleščo izpustil. »Tako je boljše,« je izjavil Dreyer.

Z enim sunkom ga je potegnil bliže k sebi. Njegov spachen obraz je bil tik pred Bergerjevim očmi. Bil je rdeč in na ustnicah se mu je svetil tvor z modrimi kolobarji. Berger ni rekel nič; je glavo je upognil, kolikor mogoče daleč nazaj in nategnil to, kar mu je ostalo na vratnih mišicah.

Ustne so mu je posvetilo. Vedel je, kaj mora storiti. Bile je malo časa; ampak k sreči se je zdelo, da se dviga roka počasi. »Ta primer je vstet,« je naglo dejal. »Vpisan je in podpisano od prič.«

Roka se ni ustavila. Prihajala je počasi. »Sleparija,« je zarčeval Dreyer, »izgovoriti se hočeš. Vse je sleparija. Dol go ne boš več govoril.«

»Ni sleparija. Računali smo s tem, da me boste skušali odstraniti.« Berger je strmel in Dreyerjeve oči. »To je prvo, česar se butci najprej domislijo. Napisano je in bo s seznamom vred o dveh zlatih prstanih in zlatih naočnikih, ki manjkajo, dostavljeno Lagerführerju, če se zvečer ne vrnem.«

Dreyerjeve oči so se bliskale. »Tako?« je dejal.
 »Natančno tako. Mislite, da ne vem, kaj tvegam?«
 »Tako, ti veš to?«
 »Da. Vse je napisano. Zlatih naočnikov, ki manjkajo, se bodo Weber, Schulte in Steinbrenner še dobro spominjali. Nosil jih je enooki. Tega ni moč tako hitro pozabiti.«

Roka ni prišla više. Stala je mirno in nato padla dol. »Ni bilo zlato,« je dejal Dreyer. »To si sam rekel.«

»Belo zlato, prijatelj!«
 »Brez vrednosti. Izvrhek. Se za v smeti ne.«
 Dreyer je sunil Bergerja. Berger je spet padel. Poizkušal se je oprleži in pod svojo roko je začutil zobe in oči nekega mrtveca. Dreyerja ni pustil iz oči.

Dreyer je sunkovito dihnil. »Tako, — in kaj meniš, kaj se bo zgodilo potem s tvojimi prijatelji? Misliš, da bodo nagradi? Kot sokrivci za to, da si poizkušal z zvijačo dodati enega mrtveca?«

»Oni niso nobeni sokrivci.«
 »In kdo to verjame?«

»Kdo verjame vam, če boste to izjavili. Verjeli bodo samo, da ste si to izmislili, da bi me odstranili zaradi prstanov in naočnikov.«

Berger je spet vstal. Cutil je; kako se je začel nedomno tresiti. Sклонil se je in si izprašil kolena. Ni bilo kaj izprašati; toda trepetanja v svojih nogah ni mogel nadzorati in ni hotel, da bi Dreyer opazil.

Dreyer tega ni opazil. S prstom je potipal tvor. Berger je videl, da je bil tvor predrt. Iz njega je tekel gnoj. »Ne storite tega,« je dejal.
 »Kaj? Zakaj?«
 »Ne dotikajte se tvora. Strup trupel je smrtonosen.«
 Dreyer je strmel v Bergerja. »Danes nisem prijel nobenega trupla.«
 »Toda jaz. In vi ste prijeli mene. Moj predhodnik je umrl za zastrupitvijo.«
 Dreyer je bil obrislal roko ob hlače. »Preklete! Kaj bo zdaj? Preklete! Svinjarjal Sem že prijel. Stori kaj!« je zavpil Bergerju. »Misliš, da hočem erkniti?«
 »Gotovo ne.« Berger se je zbral. »Posebno zdaj ne, tik pred koncem,« je dodal.
 »Kaj?«
 »Tako tik pred koncem,« je ponovil Berger.
 »Kaj, konec? Stori kaj, ti pes! Daj mi kaj!«

Dreyer je prebledel. Berger je šel po steklenico joda, ki je stala na deski. Vedel je, da Dreyer ni v nevarnosti; to mu je bilo tudi vseeno. Glavno je bilo, da je odvrnil njegov napad. Čez tvor je namazal jod. Dreyer je trznil. Berger je odložil steklenico. »Tako — zdaj je razkuženo.«

Dreyer je poizkušal, da bi videl tvor. Sklilil je navzdol po nosu. »Zagotovo?«
 »Zagotovo?«
 Dreyer je še za trenutek sklilil. Potem je premaknil zgornjo ustnico kot zajček. »Tako in kaj pravzaprav hočeš?« je vprašal.

Berger je opazil, da je dobil. »To, kar sem rekel. Izmenjati osebne podatke enega mrtveca. To je vse.«
 »In Schulte?«
 »On ni pazil. Na imena sploh ne. Razen tega je bil dvakrat zunaj.«
 Dreyer je pomislil. »In obleka? Kako je s tem?«
 »Obleka bo ustrezala. Tudi živilka.«
 »Kako? Ali si?«
 »Da,« je dejal Berger. »Tisto, ki jo bova zamenjala, mam pri sebi.«

Dreyer je pogledal k vratom. »Potem začni! Los! Hitro. Preden kdo pride!«

Za sranje je odprl vrata in prisluškoval. Berger se je plazil med trtvice in jih gledal. V zadnjem trenutku se je še nečesa domislil. Hotel je napraviti dvojno zamenjavo. Dreyerja bi lahko tako zavedel, da nikoli ne bi mogel ugotoviti imena 509.

»Naglo! Preklete!« je preklinjal Dreyer. »Cemu še tako dolgo iščeš?«

Berger je imel srečo s tretjim mrtvecem; bil je iz malega taborišča in ni imel nobenih znakov na telesu. Slek mu je jopič, izpod svojega lastnega je privlekel skrit jopič in hlače 509 s številko in jih oblekel truplu. Potem je stvari mrtveca vrgele na kup obleke in izpod njega izvlekel jopič in hlače, ki jih je prejel dal na stran. Ovi! si jih je okoli bokov, pripasal čez hlače! pas in spet oblekel svoj jopič.

Berger je soplel. Pred njim so drseli po stenah črni madeži.

Dreyer se je obrnil. »Vse v redu?«
 »Da.«
 »Dobro. Kaj nisem nič videl. Jaz nič ne vem. Bil sem na latrini. Kar se je zgodilo tukaj, si ti storil. Jaz nič ne vem, si razumel?«
 »Da.«
 Dvigalo, v katerem so ležala gola trupla, se je odpravilo nazgor in se po kratkem času spet prazno vrnilo.

»Zdaj grem po te tri zunaj, da bodo nalagali,« je dejal Dreyer. »Medtem si sam tukaj! Razumeš?«
 »Razumem,« je odvrnil Berger.
 »In seznam —«
 »Prinesem ga jutri. Ali pa ga lahko uničim.«
 »Se lahko na to zanesem?«
 »Brezpogojno.«
 Dreyer je za trenutek premišljeval. »Ti si tudi prieten,« je dejal. »Bolj kot jaz. Ali ne?«
 »Mnogo bolj.«
 »In če pride kaj na dan —«
 »Ne govorim. Imam strup. Ne bom govoril.«
 »Menda imate resnično vse.« Dreyerjev obraz je pokazal izraz neupovelnega spoštovanja. »Tega nisem vedel.«
 »Drugega bi bolj pazil, je mislil. Ti prekleti, na pol mrtvi ljudje! Celo tem ne moremo zaupati. «Začni že — Hotel je iti.
 »Tu je še nekaj,« je rekel Berger.
 »Kaj?«
 Berger je potegnil iz žepa pet mark in jih položil na mizo. Dreyer jih je spravil.
 »Vsaj nekaj za riziko —«
 »Naslednji teden se pet mark —«
 »In — čemu?«
 »Nič. Pet mark za to tukaj.«
 »Dobro.« Dreyer je skremžil ustnice. »Tovarišu vedno rad pomagam.«

Sel je Berger se je naslonil na steno. Bil je omotičen. Slo je boljše, kot je pričakoval. Dreyer pa bo čakal na maščevanje. Pri kriminalcih se lahko zanesesh na to, da svojih korist varujejo; to je bil nauk, ki so se ga veterani naučili pri Handkeju. Denar je dobil od Levinškega. Berger je

»To je komaj kakšna razlika. Ampak jaz se obremenjujem prvičkrat. Prevzamem veliko večjo odgovornost. Mislim, da je to zadostna garancija.«

Dreyer ni odgovoril.

»Se nekaj drugega je treba premisliti,« je dejal Berger, medtem ko ga je še vedno opazoval. »Vojna je toliko kot izgubljena. Nemške čete so potisnili iz Afrike in Stalingrada daleč čez mejo in čez Ren. Proti temu ne pomaga nobena propaganda več in nikakvo govorenje o tajnem krožju. V nekaj tednih ali mesecih bo konec. Potem pride tudi tu obrat. Cemu bi se morali vi pokoriti za druge? Če se bo vedelo, da ste nam pomagali, ste zaščiteni.«

»Kdo je to: nam?«
 »Nas je mnogo. Povsod. Ne samo v malem taborišču.«
 »In če to prijavim? Da obstajate?«
 »Kaj ima to opraviti s prstani in naočniki?«
 Dreyer je dvignil glavo in se postrani nasmehnil. »Resnično dobro ste vse premislili, kaj? Ali hoče mož, ki ga želite zamenjati, pobegniti?«

»Ne. Samo pred tem tu ga hočemo obvarovati.« Berger je pokazal na kavelj in zidu.
 »Politični?«
 »Da.«
 Dreyer je pripril oči. »In če pride poostrena kontrola in ga najde? Kaj potem?«
 »Barake so prenapolnjene. Ne bodo ga našli.«
 »Lahko ga spoznajo. Če je znan politični.«
 »Ni znan. In pri nas, v malem taborišču, smo si vsi podobni. Tu ni kaj prepoznati.«
 »Ali vaš starešina bloka ve za to reč?«
 »Da,« je lagal Berger. »Drugače sploh ne bi bilo mogoče.«

»Ali imate zvezo s pisarno?«
 »Vseповsod imamo zveze.«
 »Ima vaš jetnik svojo številko vtetovirano?«
 »Ne.«
 »In stvari?«
 »Vem, katere bom zamenjal. Sem jih že odložil na stran.«

Dreyer je pogledal k vratom. »Potem začni! Los! Hitro. Preden kdo pride!«

Za sranje je odprl vrata in prisluškoval. Berger se je plazil med trtvice in jih gledal. V zadnjem trenutku se je še nečesa domislil. Hotel je napraviti dvojno zamenjavo. Dreyerja bi lahko tako zavedel, da nikoli ne bi mogel ugotoviti imena 509.

»Naglo! Preklete!« je preklinjal Dreyer. »Cemu še tako dolgo iščeš?«

Berger je imel srečo s tretjim mrtvecem; bil je iz malega taborišča in ni imel nobenih znakov na telesu. Slek mu je jopič, izpod svojega lastnega je privlekel skrit jopič in hlače 509 s številko in jih oblekel truplu. Potem je stvari mrtveca vrgele na kup obleke in izpod njega izvlekel jopič in hlače, ki jih je prejel dal na stran. Ovi! si jih je okoli bokov, pripasal čez hlače! pas in spet oblekel svoj jopič.

Berger je soplel. Pred njim so drseli po stenah črni madeži.

Dreyer se je obrnil. »Vse v redu?«
 »Da.«
 »Dobro. Kaj nisem nič videl. Jaz nič ne vem. Bil sem na latrini. Kar se je zgodilo tukaj, si ti storil. Jaz nič ne vem, si razumel?«
 »Da.«
 Dvigalo, v katerem so ležala gola trupla, se je odpravilo nazgor in se po kratkem času spet prazno vrnilo.

»Zdaj grem po te tri zunaj, da bodo nalagali,« je dejal Dreyer. »Medtem si sam tukaj! Razumeš?«
 »Razumem,« je odvrnil Berger.
 »In seznam —«
 »Prinesem ga jutri. Ali pa ga lahko uničim.«
 »Se lahko na to zanesem?«
 »Brezpogojno.«
 Dreyer je za trenutek premišljeval. »Ti si tudi prieten,« je dejal. »Bolj kot jaz. Ali ne?«
 »Mnogo bolj.«
 »In če pride kaj na dan —«
 »Ne govorim. Imam strup. Ne bom govoril.«
 »Menda imate resnično vse.« Dreyerjev obraz je pokazal izraz neupovelnega spoštovanja. »Tega nisem vedel.«
 »Drugega bi bolj pazil, je mislil. Ti prekleti, na pol mrtvi ljudje! Celo tem ne moremo zaupati. «Začni že — Hotel je iti.
 »Tu je še nekaj,« je rekel Berger.
 »Kaj?«
 Berger je potegnil iz žepa pet mark in jih položil na mizo. Dreyer jih je spravil.
 »Vsaj nekaj za riziko —«
 »Naslednji teden se pet mark —«
 »In — čemu?«
 »Nič. Pet mark za to tukaj.«
 »Dobro.« Dreyer je skremžil ustnice. »Tovarišu vedno rad pomagam.«

Sel je Berger se je naslonil na steno. Bil je omotičen. Slo je boljše, kot je pričakoval. Dreyer pa bo čakal na maščevanje. Pri kriminalcih se lahko zanesesh na to, da svojih korist varujejo; to je bil nauk, ki so se ga veterani naučili pri Handkeju. Denar je dobil od Levinškega. Berger je

»To je komaj kakšna razlika. Ampak jaz se obremenjujem prvičkrat. Prevzamem veliko večjo odgovornost. Mislim, da je to zadostna garancija.«

Dreyer ni odgovoril.

»Se nekaj drugega je treba premisliti,« je dejal Berger, medtem ko ga je še vedno opazoval. »Vojna je toliko kot izgubljena. Nemške čete so potisnili iz Afrike in Stalingrada daleč čez mejo in čez Ren. Proti temu ne pomaga nobena propaganda več in nikakvo govorenje o tajnem krožju. V nekaj tednih ali mesecih bo konec. Potem pride tudi tu obrat. Cemu bi se morali vi pokoriti za druge? Če se bo vedelo, da ste nam pomagali, ste zaščiteni.«

»Kdo je to: nam?«
 »Nas je mnogo. Povsod. Ne samo v malem taborišču.«
 »In če to prijavim? Da obstajate?«
 »Kaj ima to opraviti s prstani in naočniki?«
 Dreyer je dvignil glavo in se postrani nasmehnil. »Resnično dobro ste vse premislili, kaj? Ali hoče mož, ki ga želite zamenjati, pobegniti?«

»Ne. Samo pred tem tu ga hočemo obvarovati.« Berger je pokazal na kavelj in zidu.
 »Politični?«
 »Da.«
 Dreyer je pripril oči. »In če pride poostrena kontrola in ga najde? Kaj potem?«
 »Barake so prenapolnjene. Ne bodo ga našli.«
 »Lahko ga spoznajo. Če je znan politični.«
 »Ni znan. In pri nas, v malem taborišču, smo si vsi podobni. Tu ni kaj prepoznati.«
 »Ali vaš starešina bloka ve za to reč?«
 »Da,« je lagal Berger. »Drugače sploh ne bi bilo mogoče.«

»Ali imate zvezo s pisarno?«
 »Vseповsod imamo zveze.«
 »Ima vaš jetnik svojo številko vtetovirano?«
 »Ne.«
 »In stvari?«
 »Vem, katere bom zamenjal. Sem jih že odložil na stran.«

Dreyer je pogledal k vratom. »Potem začni! Los! Hitro. Preden kdo pride!«

Za sranje je odprl vrata in prisluškoval. Berger se je plazil med trtvice in jih gledal. V zadnjem trenutku se je še nečesa domislil. Hotel je napraviti dvojno zamenjavo. Dreyerja bi lahko tako zavedel, da nikoli ne bi mogel ugotoviti imena 509.

»Naglo! Preklete!« je preklinjal Dreyer. »Cemu še tako dolgo iščeš?«

Berger je imel srečo s tretjim mrtvecem; bil je iz malega taborišča in ni imel nobenih znakov na telesu. Slek mu je jopič, izpod svojega lastnega je privlekel skrit jopič in hlače 509 s številko in jih oblekel truplu. Potem je stvari mrtveca vrgele na kup obleke in izpod njega izvlekel jopič in hlače, ki jih je prejel dal na stran. Ovi! si jih je okoli bokov, pripasal čez hlače! pas in spet oblekel svoj jopič.

Berger je soplel. Pred njim so drseli po stenah črni madeži.

Dreyer se je obrnil. »Vse v redu?«
 »Da.«
 »Dobro. Kaj nisem nič videl. Jaz nič ne vem. Bil sem na latrini. Kar se je zgodilo tukaj, si ti storil. Jaz nič ne vem, si razumel?«
 »Da.«
 Dvigalo, v katerem so ležala gola trupla, se je odpravilo nazgor in se po kratkem času spet prazno vrnilo.

»Zdaj grem po te tri zunaj, da bodo nalagali,« je dejal Dreyer. »Medtem si sam tukaj! Razumeš?«
 »Razumem,« je odvrnil Berger.
 »In seznam —«
 »Prinesem ga jutri. Ali pa ga lahko uničim.«
 »Se lahko na to zanesem?«
 »Brezpogojno.«
 Dreyer je za trenutek premišljeval. »Ti si tudi prieten,« je dejal. »Bolj kot jaz. Ali ne?«
 »Mnogo bolj.«
 »In če pride kaj na dan —«
 »Ne govorim. Imam strup. Ne bom govoril.«
 »Menda imate resnično vse.« Dreyerjev obraz je pokazal izraz neupovelnega spoštovanja. »Tega nisem vedel.«
 »Drugega bi bolj pazil, je mislil. Ti prekleti, na pol mrtvi ljudje! Celo tem ne moremo zaupati. «Začni že — Hotel je iti.
 »Tu je še nekaj,« je rekel Berger.
 »Kaj?«
 Berger je potegnil iz žepa pet mark in jih položil na mizo. Dreyer jih je spravil.
 »Vsaj nekaj za riziko —«
 »Naslednji teden se pet mark —«
 »In — čemu?«
 »Nič. Pet mark za to tukaj.«
 »Dobro.« Dreyer je skremžil ustnice. »Tovarišu vedno rad pomagam.«

Sel je Berger se je naslonil na steno. Bil je omotičen. Slo je boljše, kot je pričakoval. Dreyer pa bo čakal na maščevanje. Pri kriminalcih se lahko zanesesh na to, da svojih korist varujejo; to je bil nauk, ki so se ga veterani naučili pri Handkeju. Denar je dobil od Levinškega. Berger je

»To je komaj kakšna razlika. Ampak jaz se obremenjujem prvičkrat. Prevzamem veliko večjo odgovornost. Mislim, da je to zadostna garancija.«

Dreyer ni odgovoril.

»Se nekaj drugega je treba premisliti,« je dejal Berger, medtem ko ga je še vedno opazoval. »Vojna je toliko kot izgubljena. Nemške čete so potisnili iz Afrike in Stalingrada daleč čez mejo in čez Ren. Proti temu ne pomaga nobena propaganda več in nikakvo govorenje o tajnem krožju. V nekaj tednih ali mesecih bo konec. Potem pride tudi tu obrat. Cemu bi se morali vi pokoriti za druge? Če se bo vedelo, da ste nam pomagali, ste zaščiteni.«

»Kdo je to: nam?«
 »Nas je mnogo. Povsod. Ne samo v malem taborišču.«
 »In če to prijavim? Da obstajate?«
 »Kaj ima to opraviti s prstani in naočniki?«
 Dreyer je dvignil glavo in se postrani nasmehnil. »Resnično dobro ste vse premislili, kaj? Ali hoče mož, ki ga želite zamenjati, pobegniti?«

»Ne. Samo pred tem tu ga hočemo obvarovati.« Berger je pokazal na kavelj in zidu.
 »Politični?«
 »Da.«
 Dreyer je pripril oči. »In če pride poostrena kontrola in ga najde? Kaj potem?«
 »Barake so prenapolnjene. Ne bodo ga našli.«
 »Lahko ga spoznajo. Če je znan politični.«
 »Ni znan. In pri nas, v malem taborišču, smo si vsi podobni. Tu ni kaj prepoznati.«
 »Ali vaš starešina bloka ve za to reč?«
 »Da,« je lagal Berger. »Drugače sploh ne bi bilo mogoče.«

»Ali imate zvezo s pisarno?«
 »Vseповsod imamo zveze.«
 »Ima vaš jetnik svojo številko vtetovirano?«
 »Ne.«
 »In stvari?«
 »Vem, katere bom zamenjal. Sem jih že odložil na stran.«

Dreyer je pogledal k vratom. »Potem začni! Los! Hitro. Preden kdo pride!«

Za sranje je odprl vrata in prisluškoval. Berger se je plazil med trtvice in jih gledal. V zadnjem trenutku se je še nečesa domislil. Hotel je napraviti dvojno zamenjavo. Dreyerja bi lahko tako zavedel, da nikoli ne bi mogel ugotoviti imena 509.

»Naglo! Preklete!« je preklinjal Dreyer. »Cemu še tako dolgo iščeš?«

Berger je imel srečo s tretjim mrtvecem; bil je iz malega taborišča in ni imel nobenih znakov na telesu. Slek mu je jopič, izpod svojega lastnega je privlekel skrit jopič in hlače 509 s številko in jih oblekel truplu. Potem je stvari mrtveca vrgele na kup obleke in izpod njega izvlekel jopič in hlače, ki jih je prejel dal na stran. Ovi! si jih je okoli bokov, pripasal čez hlače! pas in spet oblekel svoj jopič.

Berger je soplel. Pred njim so drseli po stenah črni madeži.

Dreyer se je obrnil. »Vse v redu?«
 »Da.«
 »Dobro. Kaj nisem nič videl. Jaz nič ne vem. Bil sem na latrini. Kar se je zgodilo tukaj, si ti storil. Jaz nič ne vem, si razumel?«
 »Da.«
 Dvigalo, v katerem so ležala gola trupla, se je odpravilo nazgor in se po kratkem času spet prazno vrnilo.

»Zdaj grem po te tri zunaj, da bodo nalagali,« je dejal Dreyer. »Medtem si sam tukaj! Razumeš?«
 »Razumem,« je odvrnil Berger.
 »In seznam —«
 »Prinesem ga jutri. Ali pa ga lahko uničim.«
 »Se lahko na to zanesem?«
 »Brezpogojno.«
 Dreyer je za trenutek premišljeval. »Ti si tudi prieten,« je dejal. »Bolj kot jaz. Ali ne?«
 »Mnogo bolj.«
 »In če pride kaj na dan —«
 »Ne govorim. Imam strup. Ne bom govoril.«
 »Menda imate resnično vse.« Dreyerjev obraz je pokazal izraz neupovelnega spoštovanja. »Tega nisem vedel.«
 »Drugega bi bolj pazil, je mislil. Ti prekleti, na pol mrtvi ljudje! Celo tem ne moremo zaupati. «Začni že — Hotel je iti.
 »Tu je še nekaj,« je rekel Berger.
 »Kaj?«
 Berger je potegnil iz žepa pet mark in jih položil na mizo. Dreyer jih je spravil.
 »Vsaj nekaj za riziko —«
 »Naslednji teden se pet mark —«
 »In — čemu?«
 »Nič. Pet mark za to tukaj.«
 »Dobro.« Dreyer je skremžil ustnice. »Tovarišu vedno rad pomagam.«

Sel je Berger se je naslonil na steno. Bil je omotičen. Slo je boljše, kot je pričakoval. Dreyer pa bo čakal na maščevanje. Pri kriminalcih se lahko zanesesh na to, da svojih korist varujejo; to je bil nauk, ki so se ga veterani naučili pri Handkeju. Denar je dobil od Levinškega. Berger je

»To je komaj kakšna razlika. Ampak jaz se obremenjujem prvičkrat. Prevzamem veliko večjo odgovornost. Mislim, da je to zadostna garancija.«

Dreyer ni odgovoril.

»Se nekaj drugega je treba premisliti,« je dejal Berger, medtem ko ga je še vedno opazoval. »Vojna je toliko kot izgubljena. Nemške čete so potisnili iz Afrike in Stalingrada daleč čez mejo in čez Ren. Proti temu ne pomaga nobena propaganda več in nikakvo govorenje o tajnem krožju. V nekaj tednih ali mesecih bo konec. Potem pride tudi tu obrat. Cemu bi se morali vi pokoriti za druge? Če se bo vedelo, da ste nam pomagali, ste zaščiteni.«

»Kdo je to: nam?«
 »Nas je mnogo. Povsod. Ne samo v malem taborišču.«
 »In če to prijavim? Da obstajate?«
 »Kaj ima to opraviti s prstani in naočniki?«
 Dreyer je dvignil glavo in se postrani nasmehnil. »Resnično dobro ste vse premislili, kaj? Ali hoče mož, ki ga želite zamenjati, pobegniti?«

»Ne. Samo pred tem tu ga hočemo obvarovati.« Berger je pokazal na kavelj in zidu.
 »Politični?«
 »Da.«
 Dreyer je pripril oči. »In če pride poostrena kontrola in ga najde? Kaj potem?«
 »Barake so prenapolnjene. Ne bodo ga našli.«
 »Lahko ga spoznajo. Če je znan politični.«
 »Ni znan. In pri nas, v malem taborišču, smo si vsi podobni. Tu ni kaj prepoznati.«
 »Ali vaš starešina bloka ve za to reč?«
 »Da,« je lagal Berger. »Drugače sploh ne bi bilo mogoče.«

»Ali imate zvezo s pisarno?«
 »Vseповsod imamo zveze.«
 »Ima vaš jetnik svojo številko vtetovirano?«
 »Ne.«
 »In stvari?«
 »Vem, katere bom zamenjal. Sem jih že odložil na stran.«

Dreyer je pogledal k vratom. »Potem začni! Los! Hitro. Preden kdo pride!«

Za sranje je odprl vrata in prisluškoval. Berger se je plazil med trtvice in jih gledal. V zadnjem trenutku se je še nečesa domislil. Hotel je napraviti dvojno zamenjavo. Dreyerja bi lahko tako zavedel, da nikoli ne bi mogel ugotoviti imena 509.

»Naglo! Preklete!« je preklinjal Dreyer. »Cemu še tako dolgo iščeš?«

Berger je imel srečo s tretjim mrtvecem; bil je iz malega taborišča in ni imel nobenih znakov na telesu. Slek mu je jopič, izpod svojega lastnega je privlekel skrit jopič in hlače 509 s številko in jih oblekel truplu. Potem je stvari mrtveca vrgele na kup obleke in izpod njega izvlekel jopič in hlače, ki jih je prejel dal na stran. Ovi! si jih je okoli bokov, pripasal čez hlače! pas in spet oblekel svoj jopič.

Berger je soplel. Pred njim so drseli po stenah črni madeži.

Dreyer se je obrnil. »Vse v redu?«
 »Da.«
 »Dobro. Kaj nisem nič videl. Jaz nič ne vem. Bil sem na latrini. Kar se je zgodilo tukaj, si ti storil. Jaz nič ne vem, si razumel?«
 »Da.«
 Dvigalo, v katerem so ležala gola trupla, se je odpravilo nazgor in se po kratkem času spet prazno vrnilo.

»Zdaj grem po te tri zunaj, da bodo nalagali,« je dejal Dreyer. »Medtem si sam tukaj! Razumeš?«
 »Razumem,« je odvrnil Berger.

Bolni zobje

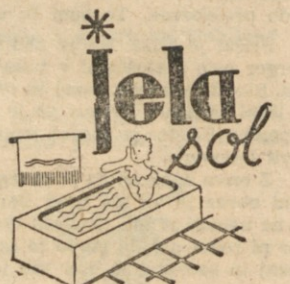
BOLNEN CIVILIZACIJE

Strahotno narašča število obojenih zob. Kljub povečanim ukrepom za mehanično čiščenje zob in zatiranju bakterij v ustih zelo ogroža naše zobe gniloba (caries). Najprej si natančneje ogledimo zob — njegov ustroj, njegove življenjske pogoje in naloge. Vsak zob sestoji iz treh delov: iz krunice, ki sega v usta, in vratu zoba, ki ga pokriva dlesno (ali naj bi ga pokrivalo) in korenine, ki je zasidrana v vrečici čeljusti. Nadalje sestoji zob iz zobne kosti, ki je prevlečena z zobnim bleskom. V notranjosti je cement, ki obkroža podolgovato centralno vzdolžno, v kateri so žilice in živec. Vse to tvori mehko meso — pulpa imenovano. Naloga zob je, da našo hrano zdrobijo in jo s pomočjo sline pripravijo za prebavo v želodcu. Zvečanje draži sluznice, da dobavljajo dovolj sline. Gotovo ste že čuli, da se prebava pričenja v ustih!

Z dobrim žvečenjem utrjujemo in krepimo zobe in čeljusti. To velja seveda za zdrave zobe mladih ljudi in še posebno pri otrocih. Kakšen škodljiv vpliv na zobe ima civilizacija? Da ta vpliv obstaja, nam dovoljno povedo statistike. Posebno neprijetna je okolnost, da imajo že šoloobvezni otroci tako slabe zobe, da se moramo ob tem zamisliti.

Videz je, da se pričena propast zob že v detinstvu. Kakšne napake delamo tu? Gotovo jih je več, ki si jih moramo pobliže ogledati. Vsak organ, ki naj ostane zdrav, mora vedno delati in ga moramo pravilno hraniti. Tu velja pregovor: »Kdor počiva — ta rjavi!« Zobe imamo za to, da z njimi grizemo. Ali otroka prisilimo k temu, da mu dajemo trdo hrano? Ne! Raje mu dajemo kašice, mehke močnatne jedi, razkuhane jedi in komplete; vse to otrok požira, ne da bi mu bilo treba grizti. Mimogrede naj omenimo, da se ta hrana premočno premeša s slino in s tem se začne obolenje želočca, ki je sedaj pri otrocih že prav pogosto. Otrokom se ne ljubi več grizti in iz lenobe odklanjajo vsako bolj trdo hrano. Za zobe bolj zdravo bi bilo, da bi otroci zjutraj in zvečer žvečili trd kruh, namesto da jih mehanično čistijo.

Ze okrog prvega leta privadimo otroka na tršo hrano. Kako zadovoljivo gloda tak malček korenje ali kolerabo. Kako grize sočno jabolko! Našim otrokom dajemo premlaso sive hrane — rži, ki vsebuje važne vitamine in mineralne soli; posebno zobje potrebujejo redno dovajanje apnenca, fosforja, fluora, železa, magnezija in natrija. Po vjoli smo se navadili prepoznati hrano samo po redlini

Ce veliko stojš, ali mnogo hodiš, daj tvojim nogam osvježujoče kopeli z »Jela« soljo. Potkušaj in povej drugim, da je »Jela« sol edinstvena.

»JELA« kopalna sol ima čudovit učinek na tvoje telo. Krepi živce, desinficira in kot prejojen si po kopeli z »JELA« soljo.

V Nici so se dni predvajali modele letošnje poletne mode za plažo in kopanje. Iz kolekcije objavljamo tri slike, ki vam kažejo od leve proti desni: ensemble »Indiana« in obleko iz kašmirja, obleko za »čofotanje« iz sivobelega črtastega platna ter tridelni ensemble z majhnim klobučkom, končno pa še mandarinsko dolgo jopico s tričetrtinskimi hlačami iz potiskanega satena s klobučkom, ki je ukrojen »po kitajsko«, in obleko za plažo iz črtastega popelina.

Pred vrati v poklic

Se nekaj mesecev in šolskega leta bo konec. Mnogi mladinci in mladinke bodo končali obvezno šolanje. In potem? Za starše in otroke je to važno, a tudi težko vprašanje. Mnogi se niti ne zavedajo, kako velika odločitev jih čaka. Narediti bo treba odločitvi in morda najvažnejši korak. Saj si poklica ne izberemo le za nekaj mesecev ali nekaj let, ampak za vse življenje. Ali se zavedate, da je sreča v življenju v veliki meri odvisna od zadovoljstva v poklicu, ki sestavlja vsaj polovico človekovega delovanja. Zadovaljni in sproščeni pa smo lahko le pri takem delu, za katerega smo sposobni in za katerega imamo veselje. Le tako bomo dosegli zadovoljive uspehe in nas ne bo mučila stalna skrbi in nespremljal strah, da bo kaj narobe.

Ker je ta korak tako važen, zato je mnogokrat prepozno misliti in odločiti o poklicu šele takrat, ko že teče voda v grlo. V kakem primeru kaj rada pade odločitev, ki je nepremišljena in narejena bolj kot izhod za silo. Na poklic moramo misliti že prej in pretehtati vse »za« in »proti«. Seznaniti moramo otroka o dejavnostih najrazličnejših poklicev. Poznati moramo pogoje za vstop v poklic — to je predvsem potrebna šolska izobrazba. Poznamo se moramo za dobre, prav tako za slabe strani dela. Kar pa je tudi zelo važno, vedeti moramo, kakšne so materialne zahteve za šolanje ali uk v poklicu in kakšne so možnosti za zaposlitev in napredovanje. Prav tako moramo slediti otrokove interese skozi vsa mladolost, da bomo vedeli, na katerih področjih so najboljši usidra-

ni. Nepristransko moramo pretehtati, ali ima otrok sposobnosti za to ali ono stroko. Staršem mora seveda pomagati tudi šola in druge odgovorne ustanove. Saj imamo sedaj že toliko poklicev (v Jugoslaviji jih je uradno zabeleženih 520 — samo kvalificiranih; Amerika jih ima že okrog 30.000), da jih posameznik ne more niti desetino poznati in zato imamo danes posebne strokovnjake, ki se ukvarjajo le z vedo o poklicih. Mnogo staršev in otrok morda ravno tistih poklicev ne pozna, v katerih bi mogoče najbolje uspešili. Res je, da nekateri brez posebnih problemov prav izberejo poklic — včasih po naključju, a večkrat zato, ker so zanj vseskozi čutili nagnjenje. Še več pa jih je, ki jim izbira poklica dela težave. Pogledimo si sedaj na kratko, katere so najpogostejše napake staršev in otrok pred izbiro poklica in pri njej:

1. Zanemarjanje šole. Starši in otroci se premalo brigajo zato, da bi uspešno dovršili čim več razredov. Nekaterim ne gre prav nič k srcu, da razrede ponavljajo in da pridejo do konca šolske obveznosti komaj do 4. ali 5. razreda osnovne šole — včasih celo manj. Potem pa, ko je že prepozno, trkajo na vsa mogoča vrata, da bi spravili otroka v uk. Danes pa zahtevajo za sklenitev učne pogodbe najmanj 6 uspešno dovršenih razredov osemletke ali pa 2 razreda gimnazije. Prednost pa imajo vedno tisti, ki imajo dovršenih več razredov. Za valence v elektrostroki, trgovini in grafičnih poklicih pa zahtevajo 8 razredov osnovne ali pa 4 razrede gimnazije. Isto zahtevajo vse

šole s praktičnim poukom — to so predvsem industrijske šole. Zahteve pa bodo z vsakim letom še večje. Nekateri mislijo, da je dovolj, da je hodil otrok osem let v šolo; toda važno je, da uspešno dovrši vsak razred osemletnega šolanja.

2. Krajne razmere. Mnogo jih stopa v uk za določen poklic zato, ker je pač tista delavnica ali šola v bližini. Ne pomislijo pa pri tem, ali ima otrok za to stroko sposobnosti in veselje. Tako se godi mnogim ljubljanskim dijakom: ker imajo višjo gimnazijo in univerzo pred nosom, naj študirajo, pa čeprav bi mogli izmed njih spadati po svojih sposobnostih prej vse kam drugam kakor na visoke šole. Tako zasedajo dragocena šolska mesta, kjer bi se lahko šolali sposobnejši ljudje.

3. Siljenje v »boljši« poklic. Še danes imamo mnogo staršev — predsedniki o »višjih« in »nižjih« poklicih. Ti z vsemi sredstvi silijo in rinejo otroke naprej in sploh ne marajo slišati, da bi otrok postal »le« kvalificiran delavec. Najmanj kar je, mora postati tehnik, če ne inženir ali zdravnik. Pri tem pa se niti nemanj ne zavedajo, v kakšno nesrečo rinejo svojega otroka, če za to ni dovolj sposoben. Morda se jim res posreči z združenimi močmi, da ga pririnejo do tistega »višjega« poklica, toda tak človek bo v življenju nezadovoljen in nesrečen, ker ni dobil sebi primernege dela, ker ne bo žel uspehov in ker ga bodo poklični tovariši prekašali. Tudi družbi bo naredil več škode kakor koristi — le predstavlja si slabega zdravnik! Končno bo postal tak človek breme sebi in drugim, medtem ko bi lahko v drugem, manj zahtevnem poklicu sijajno uspel in se v njem zadovoljil in res uveljavil svoje sposobnosti. Iz poklicnega razočaranja, nezadovoljstva in stalnega grizenja in skrbi izvira vrsta psihosomatskih obolenj, kakor je čir na želodcu, povečan žolodec, motnje v prebavi, motnje v krvnem obtoku in podobno. Mnogokrat pride tudi do pravih duševnih obolenj. Zaradi vsega tega naj starši vedo, da je najboljši poklic za njihovega otroka tisti, za katerega ima sposobnosti in veselje in mu bo kos.

4. Modni poklici. V vsakem obdobju se mladina zaleti v nekatere poklice, ker se ravno takrat v modi. Danes je to šofer, mehanik in podobno. Pri tem pa ne misli, kakšna so ta dela in ne pozna slabih strani, ampak vidi le tisto romantično, modno stran (šofiranje avtomobil). Povrh vsega pa so ponavadi ti poklici tudi prenapolnjeni in ne nudijo

najboljših možnosti. — Večkrat pa se odločajo mladi ljudje za kakšen poklic le zato, ker se za zanj ogled eden izmed njihovih tovarišev, ki je nekak »duhovni« vodja. Razumljivo je, da prav gotovo nimajo vsi enakih sposobnosti, da bi si izbrali enak poklic in je to le po več trenutne »muhe«, ki pa je lahko usodna.

5. Tradicija in poklic staršev. Mnogi očetje silijo svoje otroke, da bi nadaljevali njihov poklic ali pa kakšega sorodnika ali dobrega znanca. Pri tem pa ne upoštevajo poklicnih nagnenj. Zgodi se pa tudi obratno: ker je oče nad svojim poklicem razočaran, ker v njem ni uspel ali kaj podobnega, zato na vsej črti nasprotuje, da bi se sin učil isto — čeprav ima za delo veselje in sposobnosti. Prav tako so včasih nevarne tudi krajevne celovske tradicije.

6. Lov na denar. Napačno je izbirati poklic samo po tem vidiku, kje bo več zaslužka. Samo denar je povsem premalo za človeško srečo in zadovoljstvo.

7. Škoda denarja za uk. Nekaterim staršem se zdi oče, da bi otroka po končani osnovni šoli še 3 ali 4 leta vzdrževali. Zato se jim zdi najbolje, da se takoj kje zaposli kot navaden ali pa priučeni delavec, čeprav je morda za uk ali šolo zelo sposoben. Kako kratkovidna politika! Ali pa jim sreča otroka ni mar?

Morda bi našli še kaj več napak, toda če boste uvideli in se izogibali teh, bo že kar dovolj. Poudarjam še enkrat: Posvetite se resno temu vprašanju. Gre za življenjsko srečo človeka in za boljšo raven celotne družbe. Le zadovoljen človek na pravem mestu bo lahko dal vse od sebe in bo tudi poklicne in druge težave lažje prenašal.

Tudi naša družba vam bo nudila pri izbiri poklica vso pomoč. Po vseh okrajih Slovenije se bodo odprle poklicne svetovalnice, karšne poznajo po drugih evropskih in ameriških državah že več desetletij. V Franciji, Švici, Nemčiji gre skozi take svetovalnice skoro vsa mladina, preden stopi v poklic. Te ustanove bodo vodili strokovnjaki za poklicno svetovanje — preden psihologi, ki so še posebej po trokrovnih tečajih usposobljeni za to službo. Pripravljajo delo je bilo vedno težavno in odgovorno. Uspeh je ta, da bodo v prihodnjih mesecih začele delovati svetovalnice v Ljubljani, Gorici, Celju, Kranju, Mariboru, Kočevju, Kopru in v Novem mestu. Vrata bodo vsem odprta in svetovanje bo

ZA OTROŠKO KOZO
»Pour Vous«
NAJBOJŠJA KREMA!

datom večerni in večkratni — tako, da bodo našli res najboljšo rešitev. Če bo le mogoče, mu bodo svetovali in preskrbeli tudi delovno mesto, ker bodo te svetovalnice v okviru okrajnih posredovalnic za delo in v stalnih stikih z obrtnimi, trgovskimi in drugimi zbornicami.

Najvažnejšo vlogo pri izbiri pa bodo imeli kljub tej pomoči še vedno starši in mladina sama. Pa tudi potem, če bo poklic prav svetovan, n. še rečeno, da bo človek tudi uspel. Veliko vlogo v življenju — to je v poklicu — bo še vedno igrala pridnost in vztrajnost. —ej-el

Plesalki dvojčici vam predstavljata linijo frizur pomladi 1956: Alice in Helena Kessler, dvojčici in plesalki baleta »Blue Bell girls«, sta se nedavno pokazali s pričesko, ki je takoj zbudila veliko pozornost. Pravijo, da bo to linija frizur prihajajoče pomladi

ČE SE LOMIJO NOHTI

Posebno žene se pritožujejo, da se jim lomijo nohti. Nohti so vedno tanjši in krhkejši, se radi zatrgajo in pri nekaterih se grdo lomijo na koncih.

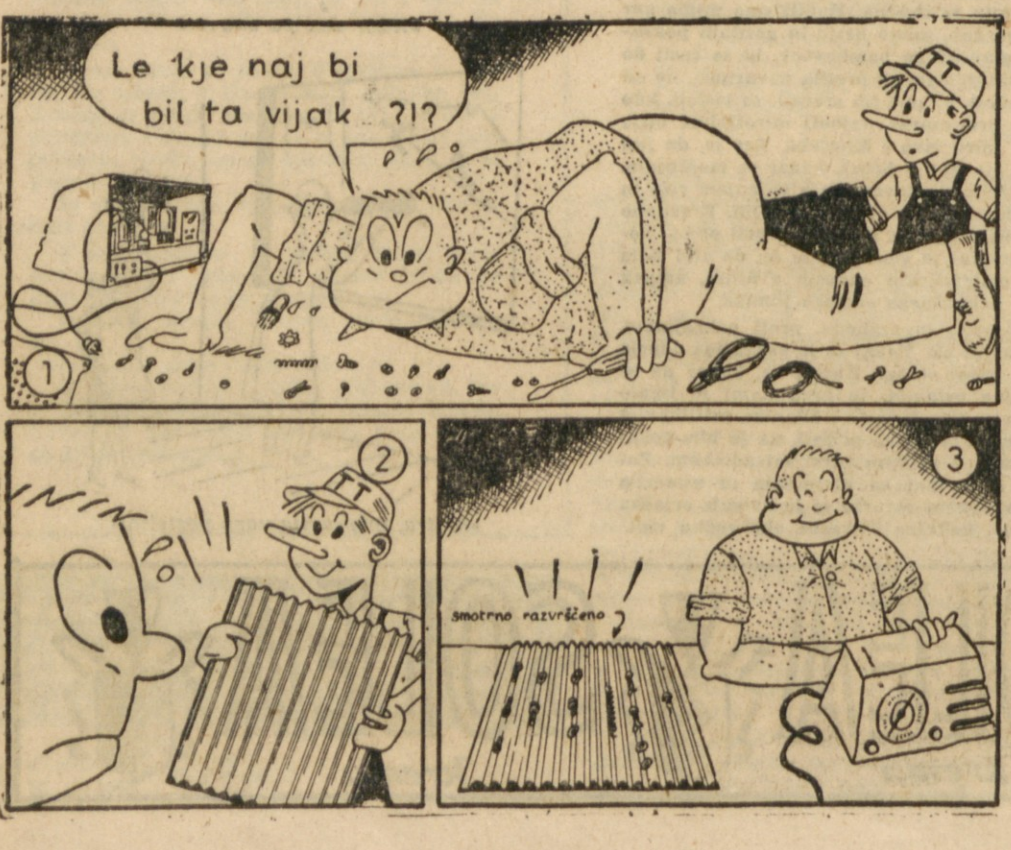
Po vsem civiliziranem svetu slišimo te pritožbe. Vzrok za to so — trdijo zdravniki in kozmetičarji — v civilizaciji. Opravka imamo s sodo in milnimi preparati, stalno smo v stiku s smolami, ki jih vsebujejo različne umetne tkanine, naposled pa še slabo poliranje nohtov. Nohti morajo dihati.

Kaj naj storimo? Razmislimo, če ne uporabljamo preveč laka za nohte in kolikokrat ga odstanjujemo. Nohti so preveč obremenjeni. V začetnem stadiju obolenih nohtov si pomagamo z masažo z oljem. Če pa je bolestejnega izvora, vprašajmo zdravnika za svet.

Kozmetika se že dolgo in zagrizenosti bori proti lomljenju nohtov. Pri zdravljenju postopajmo individualno.

V nevarnejših primerih obolenja nohtov moramo telesu dovajati vitamine in hormone. Uporabimo želatino s sadnimi sokovi. 7 gramov želatine s sadnimi sokovi uživamo 15 tednov. Počasi nastopi izboljšanje. V Ameriki so preizkusili to zdravljenje in v 36 primerih so dosegli pri 26 popolno ozdravljenje.

Ze v starih knjigah zasledimo recept o negi in zdravljenju nohtov, ki so se jim zdravniki pomilovalno smejali, češ, da je to vraža. Pa, kot že večkrat v zgodovinski napredka, so najnovejša raziskovanja potrdila, kar so naši dedi intuitivno čutili ter preizkusili.

SCOTLAND YARD

ZGODOVINSKI ROMAN, KI BI BIL LAHKO TUDI KRIMINALNI

»O, mr. Absdale,« je menil mr. Phelps, »zame se nikar ne menite. Zelo vesel bom, če bom lahko spoznal miss Imogeno.«

»Vdova je,« je rekel Bill kar tako, »in se piše mrs. Buckle.« A, tamle prihaja lord Meeting. Henry je prišel v elegantnem črnem fraku, v snežnobeli srjaci in lakastih čevljih. Bil je odličen in dostojanstven in mrs. Hopkinsova ga je bila vselej vesela, kadar ga je videla takega.

»Čudovito mladostni ste se ohranili, lord Meeting,« je rekel mr. Phelps, ko so posedli, »koma trideset let bi vam prisodilo.«

»To stori tako razburljivo življenje, kakršno sem jaz Elve,« je smejljivo odgovoril Henry, »mi smo vedno na straži in ne poznamo počitka. Po dvajsetih letih je to moj prvi dopust in se ohranja človeka mladega!«

»Ej no,« se je zasmeljal stari lord, »jaz sem pa mislil, da le tedaj ostanes mlad, če izprežeš.«

»Kakor je pač kdo, lord,« je rekel Henry, »ta ostari, ker le nobo pase, drugi, ker preveč gara, in taisti vzroki, ki jih lahko navajamo za starost, lahko veljajo tudi za to, da ostanes mlad. Prenekateri pridejo že stari na svet.«

»In prenekateri stari gospodje so še mladi kakor polični fantje,« je zamrmral mr. Phelps.

»Ali ste morda medicino študirali, mr. Phelps?« je vprašal stari lord.

»Da, lord,« se je smehljaj ke-mik, »pa sem brž sprevidel, da je brezupno. Vse skupaj mi je bilo preveč mazaško. Studij medicine je na Angleškem še na zelo šibkih nogah in če pojde tako dalje in se ne bomo bolj podvžali in se učili od drugih narodov, bodo naši zdravniki kmalu opustošili deželo. Tako hudo je, dragi lord. Zato sem obesil ta študij na klin in se posvetil kemiji. To je znanost, ki me docela zadovoljuje. Moral bi se najti spreten možak, ki bi opisal razmere, kakršne so zdaj na področju zdravstva v Angliji, da bi nam jih prikazal kakor v ogledalu. Potem bo morda nekoč bolje. Dokler se to ne zgodi ostanem črnogled. Zdravniki, ki kaj znajo — in ti niso črpali svoje umetnje iz lastnega študija, marveč je dokaj takih mož, ki so za zdravnike rojeni — so pa tako dragi, da si jih lahko privoščijo samo bogataši. Vsi drugi so pa le malce več kakor mazači.«

»Mar je s kemijo bolje, pravite?« je vprašal Henry.

»Da, tu smo pa daleč napredovali,« je odgovoril mr. Phelps, »za te pa seveda ni izključeno, da ne bi tudi tu imeli možancev, ki niso prav nič drugega kakor mazači. Toda resno, stvarstveno raziskovanje se vendarle prebija.« — Pogledal je na uro.

»Je že čas, mr. Phelps?« je vprašal Bill Absdale.

»Ali kaj nameravata?« je vprašal stari lord.

»Nič posebnega,« je rekel Bill. »Mr. Phelps je napravil v laboratoriju poizkus, ki ga morava časovno nadzorovati. Mislim, da je Fani že mrtva.«

»Vraga,« je vzkliknil Henry, »ali eksperimentirata z dekle-ti?«

»Seveda,« se je zasmeljal Bill. »Fani je ljubko dekle. Snežnobela in mehka kakor žamet in čudovite rdeče oči ima.«

»Rdeče oči?« Prečudna rasala se je zasmeljal Henry.

»Greste z nami v laboratorij?« je vprašal Bill.

Nagrajeni reševalci

V 5. št. smo objavili nagradno križanko, na katero smo prejeli 1286 rešitev. Pravilna rešitev križanke se glasi:

Vodoravno: 1. zbiran; 7. Pascal; 13. Božena Nemcova; 15. e; 16. potopua; 17. en; 18. gen; 20. jeder; -v; -t; 22. aval; 24. čil; 25. Tara; 27. naviljač; 29. jesen; 30. Laci; 31. senen; 32. sedem; 33. Zail tog; 35. Enej; 36. hil; 37.

siva; -r; -n; 38. najin; 40. Nil; 41. ik; 43. Curacao; 45. re; 46. Jovanovič Zmaj; 49. azuren; 50. Ižana.

Razpisanih deset nagrad smo z žrebom razdelili takole:

1. nagrado: 3500 din bo dobil Lojze Krušnik, Veliki Mengeš 93, p. Mengeš.

2. nagrado: 2000 din bo dobila Mila Vidovič, Trbovlje 3.

3. nagrado: 1000 din bo dobil Gabrijel Mikiavčič, Cerklno št. 190, p. Cerklno.

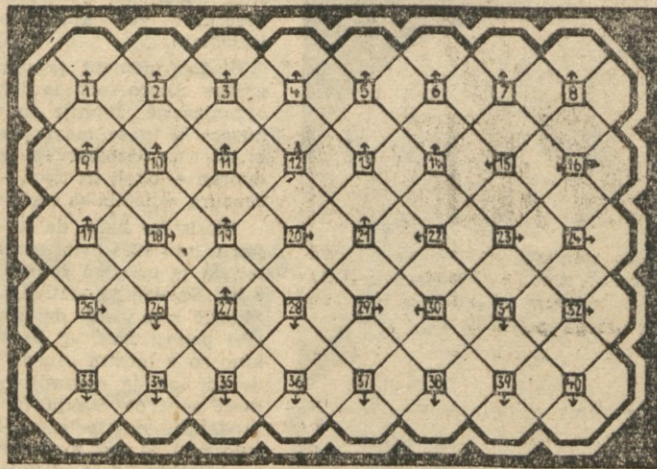
Sedem nagrad po 500 din bodo dobili: Jože Krevl, Trbovlje, Savinjska cesta št. 2; Igor Prah, Kranj, Poljanska pot 4; Leon Jerše, Ljubljana, Kotnikova 19; Ida Stucin, Karlovska 20; Anton Safarič, Ljubljana, Celovška cesta, blok VI/3; Tone Katrašnik, Radlje 100 in Lado Jamar, Poljane nad Škofjo Loko.

Nagrajencem izven Ljubljane bomo poslali nagrade po pošti, ljubljanski nagrajenci pa naj jih dvignejo v naši blagajni, Tomšičeva 5, pritrilje levo, od ponedeljka 20. t. m. naprej.

Ali lahko daste vsaki osebi zgoraj pravo orodje, ki ji manjka, in je narisano spodaj?

SATOVNICA

Okoli vsakega polja s številko vpišite besede s štirimi črkami. Vsaka beseda se začne v polju s puščko in nadaljuje v krogu v smeri gibanja urnega kazalca. Besede pomenijo:

1. vrstni števniki; 2. Madžar; 3. hudci; 4. hlapljiva tekočina; 5. gora nad Kranjem; 6. vrsta sukunjca; 7. nerazvita, zaostala; 8. turški sultan; 9. naziv za pripadnika poromanjenih ostankov starih prebivalcev Balkana; 10. policijski uradnik pri Rimljanih; 11. svobodno posestvo; 12. moško ime; 13. čelada; 14. moško ime; 15. moško ime; 16. vrsta velikega slokega psa (dvojina); 17. pozdrav; 18. muslimanski sodnik; 19. hrvaški skladatelj; 20. zaključek skladibe

(dvoj.); 21. vrsta pesnika; 22. šibje, palica; 23. glasbeni instrument (množ.); 24. jegulja; 25. nepopustljivi, zelo odporni; 26. život, postava; 27. gora v severni Grčiji; 28. majhna celina; 29. ribiške mreže; 30. pastirsko bivaljšče v planinah; 31. prepovedano, vzeto iz splošne uporabe; 32. nedoločni zaimke; 33. ribje jajce; 34. podstavek; 35. pripadnik polinezijskega ljudstva; 36. grški bog ljubezni; 37. nedoločni zaimke; 38. del sobe; 39. ceste, steze; 40. barvni spektrum.

Pri pravilni rešitvi ti bodo povedale zunanje črke, začni pri 1 in beri desno naokrog, slovenski pregovor.

POLOMLJENI PETELIN

Siloviti vihar je dvignil petelina z vrha okroglega stolpa. Ko je padel na tla, se je razbil na kose, kakršne vidite narisane na desni strani. Izrežite jih ter jih zlepite tako, da boste petelina zopet lahko postavili na vrh stolpa.

MISELNA NALOGA

NAPAD V MEDNARODNEM VLAKU

Van Goitsenhoven je zastopnik velike trgovine z diamanti. Svoje poslovne prostore ima v Parizu v ulici Castiglione. Vsak petek sprejema tam posredovalce, ki delajo za njegovo tvrdko. Pogosto z njimi večerja, nato pa gre na postaji Austerlitz na brzovlak, ki odhaja ob 23.45 proti Bordeauxu. V njegovi okolici ima svoj dom in družino. Malone vsako soboto in nedeljo preživi v domačem krogu.

Nedavno se mu je zgodilo, da je priteknel na postajo prav v zadnjem kipu, ko so sprevodniki že zapirali vrata vagonov in je lokomoživa že premaknila kompozicijo. Uspešno mu je, da je skočil v zadnji vagon. Stopil je v tretji kupe vzdolž hodnika in sedel/taiko, da je bil obrnjen v smeri vožnje. Kmalu je zadremal in zato tudi zaspal.

V prvem kujeju se je tistega večera vozil neki Robert Destak, ki si je tisto popoldne močno ožgal kazalec desnice. V kujeju med obema je sedel potnik Karl Verdier, nekaj kupejev naprej pa se je vozil neki Lucijan Jeumont, uslužbenec velike draguljarne v južni Franciji, s katerim je Van Goitsenhoven imel že večkrat poslovne opravke. Nekaj postaj za Parizom je brzovlak pospešil svojo hitrost. Tedaj se je na hodniku pojavil mladi moški, ki je prišel iz stranišča. Rihard Leblanc, tako se je imenoval, je vstopil v prvi kupe, ki mu je bil najbolj pri roki. Tako se je vsak potnik peljal v svojem kujeju, pet kupejev pa je bilo praznih.

Van Goitsenhoven je imel seboj usnjeno potovalno torbico, v kateri je nosil nekaj velikovrednih dragih kamnov. Preden je zaspal, jo je položil poleg sebe na oblačnjeno klopi. Minilo je že pol ure, odkar je vlak zapustil pariško postajo. Brzel je enakomerno proti jugu. Po hodniku je tedaj zdrsnila nejasna

senca in se v mraku ustavila pred vrati kupeja, v katerem je spal Van Goitsenhoven. Moški, ki je imel ovratnik jopiča zavihan nazgor, na obrazu pa masko, je tiho odprl vrata in vstopil. Stegnil je orokavičeno roko proti potovalni torbici. V tem trenutku se je Van Goitsenhoven zbudil, opazil roparja in se mu skušal zoperstaviti. Tat pa ga je z vso silo udaril s pestjo v čeljust, da se je onesvestil.

Ko se je Van Goitsenhoven zbudil iz nezavesti, je takoj pritisnil na zvonček za alarm. Med potniki, ki so prihiteeli na pomoč, je bil tudi slovit detektiv. Ponudil se je kontrolorju, da bo takoj na kraju samem napravil prve preiskave in ugotovitve. Skrbno si je ogledal šipo in ročaj vrat vhoda v kupe. S pomočjo izredno drobnega aluminijevega prahu se mu je posrečilo najti na šipi zelo jasne prstne odtise (konice osmih prstov, ne pa palcev). Povedal so mu tudi, da so bili vsi vagoni, ki so sestavljali vlak, popoldne temeljito očiščeni. Na prvi postaji, kjer se je vlak ustavil, je detektiv povabil vse potnike, ki so se vozili v vagonu, kjer se je zgodil napad v kolodvorsko varnostno stražarnico. Tako so se morali neradi podvreči preiskavi Robert Destak, Karl Verdier, Lucijan Jeumont in Rihard Leblanc. Vsak je moral točno opisati prostor, na katerem je sedel v vagonu. Nato je vsem razen enemu dovolil, da so se vrnili nazaj v svoje kupeje. Tega so preiskali in našli pri njem v skritem žepu ukradene diamante. Njegovi prstni odtisi so se ujeli z onimi, ki jih je detektiv odkril na šipi kupeja.

KDO IZMED ŠTIRIH POTNIKOV JE BIL TAT?

Rešitev miselne naloge:

DOGODEK V DRUŽINSKEM PENZIONU

Pavel Detektiv je aritral Cvekca. Prišel je do prepričanja, da je pravi krivec on, ko je izjavil, da je v ogledalu videl, kako gre neznan osebna na obisk k umorjenemu Greškovicu. Sopro, ki se je kadila iz ko-

palne kadi, kakor je povedal sam aritranec, pa je morala prekriti ogledalo z močno prevleko pare. Zato tudi v ogledalu ni bilo mogoče videti ničesar. Ta izjava je bila lažna. Storilec je bil Cvek sam.

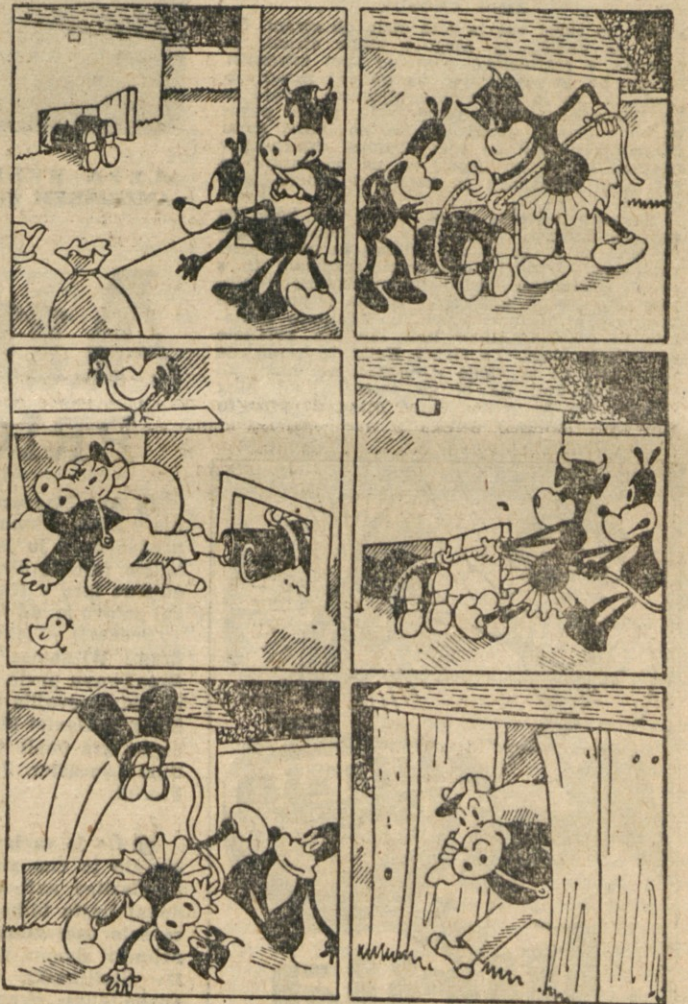
Odmik s poti.

»To je lanski veslaški pr-vak!«

»Nikar se mi ne smejte tako bedasto, raje mi pomagajte!«

»Mar te res tako zebe?«

Doživljaji Murčka Belogobčka

Dobričina Peter se vrača domov. Po kateri poti mora, da se izogne volku in medvedu, ki prežita nanj?

OH, TI POKLONI!

»Kako to, da imaš toliko uspehov pri dekletih?«
 »To pa res ni nič posebnega. Včasih jim naredim majhen poklon. Včeraj, na primer, sem šel z eno na izprehod, pa ji je padla v oko mušica. Rekel sem ji, da ni to nič čudnega, ko pa so njene oči tako velike!«
 Nekaj dni pozneje je Jim spet srečal svojega prijatelja in mu rekel:
 »Poslušaj, tvoji pokloni pa niso dosti vredni. Včeraj sem poskušil z enim, pa sem dobil za-usnico.«
 »Zabogala! je vzkljknil Jim, kaj se je pripetilo?«
 »Dekle, s katero sem šel na izprehod, je dobila mušico v usta!«

Neki francoski in neki ameriški gradbenik sta stavila, kdo bo prej zgradil enako veliko hišo. Nekega tedna za tem telegrafira Amerikan: »Se petnajst dni, pa bo hiša pod streho.«
 Francoz telegrafira nazaj: Se petnajst formularjev, pa bomo končno začeli z delom.

CRÈME Tokalon *Mastna Biocel* Rose aliment pour la peau au Biocel

CRÈME Tokalon *Številna suha* Blanche non grasse

CRÈME Tokalon *Polmastna* Demi grasse

CRÈME Tokalon *Za vsako priliko* All purpose cream

»Seveda,« je rekel lord Absdale in vstal, in mislil, da bi tudi lorda Meetinga zanimalo.

»GOSPODIČNA FANI.«

Laboratorij je bil v prvem nadstropju. Velik, svetel prostor, poln retort in kozarcev, skledic in lončkov, pečic in steklenic in drugega. Ob podolžni steni so stale nekatere kletke, v katerih so na senu prebivali kuncel raznih barv in velikosti.

Na mizi je stala kletka, v nji je ležal bel kunc. Očitno je bil mrtev.

»To je gospodična Fani,« je rekel mr. Phelp.

»Mrtva je,« je menil Bill.

»Tako se dozdeva, v resnici pa je v odrevenosti in je samo navidezno mrtva. Oči so odprte in čuti, vidi, sliši in vona vse, kar se dogaja okoli nje.«

Henry je z zanimanjem pristopil bliže.

»In kaj bo z njo?« je vprašal.

»Ce lo pustimo v tem stanju, bo prešla odrevenost polagoma v smrt. To bi utemnilo trajati kakšni dve uri, lahko pa tudi več dni, pač ne doz, ki smo ji jo dali. Lahko pa napravimo tudi odvisno kuro, narko bo Fani kmalu spet bila zdrava. Ce bi bila človek in

bi lahko z njo govorili, bi ugotovili, da je ob spomin. Retrogradna amnezija, pomanjkanje spomina, ni nič drugega, kakor ohromitev nekaterih ganglijskih celic v možganih.« — Obrnil se je k Billu: »Rekel sem vam, mr. Absdale, da bo v treh urah navidezno mrtva. Minile so natanko tri ure, odkar sva ji dala strup. Kakor vidite, deluje kemija natanko in zanesljivo.«

»Kako pa hočete dobri Fani kaj dati, če je navidezno mrtva in se bo najbrž branila vzele kaj vase?« je vprašal lord Absdale.

»To vam bom pa takoj pokazal, lord,« je odgovoril mr. Phelp. Napolnil je majhno brizgalko z neko kalno tekočino iz retorte, odstrigel je zaključni mlo diake, da je bilo malo gole kože na telesu, obrisal je ta prostor z malce alkohola in vbrizgal živalcil neko tekočino.

»Tako,« je rekel, ko je z alkoholom obrisal ranico, »zdaj bo Fani v dveh urah spet na nogah.«

Ko so spet sedeli pri kamini, ga je Henry prostil, naj kaj pove o tem strupu.

»Našel sem ga v Srednji Ameriki,« je pripovedoval mr. Phelp, »in tu sem napravil iz prav polne sebnega vzroka svoj poizkus.

Gre za dva različna strupa, ki se imenujeta sinikuti in ksomil-kshuite. Sinikuti je čarobni napoj, ki ti kratkomalo vzame spomin. Na mehški visoki planoti raste tri različne rastline, ki jim pripisujejo to moč, in jaz sem našel vse tri in sem jih preizkusil. Kmetje namočijo lahko ovenele liste za en dan v vodi, nato pa jih čvrsto odmejejo. Sok pustijo povreti. Sprva te upijani, če pa ga redno uživaš, povzroči motnje v spominu, tako da naposled popolnoma zapraviš spomin. Napravil sem take poizkuse s Fanko. Ce sem jo postavil kjerkoli v laboratoriju na tla, se je čez čas spet znašla v svoji kletki. Seveda, saj tam je imela svojo hrano, zato sta jo nagib in spomin vodila tja. Ko pa sem ji vbrizgal sinikuti, ni več našla v kletko. Dokaz se je obnesel. Zdajle sem ji dal ksomil-kshuite. Tej rastlini pravijo v južnih državah Amerike virginjski jasmin. Indijanci rodu Otoni jo uporabljajo za maščevalna dejanja.«

»In kako to napravijo?« je vprašal Henry.

»Svoji žrtvi dajo piti to pi-jačo, ki ji pravijo 'bebito sito', po nase: steklena krsta. Zastrupljenec nekako popolnoma odreveni, ohrani pa popolno zavest; z odprtimi očmi leži pred vami in se ne more ganiti in povrh

še grozovito jasno vidi, kaj se godi okoli njega.«

»In ta odrevenost vodi v smrt?« je vprašal Henry.

»Da, če je ne odpravimo s protistrupom. Takšna protistrupa sta morfin in atropinsulfat. Jaz navadno dajem strihnin z injekcijo. To so sami stari, že davno znani strupi. Morfin imamo v maku, atropin v volčji češnj, strihnin pa v bljuvači.«

»Cemu pa ste, mr. Phelp, napravili ta poizkus ravno s tem dvema strupoma? Ne vprašam tega iz radovednosti, marveč ker zbuja moje pozornost. To vam bom pozneje razložil.«

Henry se je primaknil bliže in pazljivo gledal mr. Phelpha.

Kemik se je nasmehnil.

»To mi je pa lord Absdale nasvetoval; vprašal me je kratkomalo, ali je mogoče komu najprej vzel spomin in ga nato spraviti v stanje odrevenosti ali navidezne smrti, zaradi česar žrtve naposled zares umre.«

so vedeli, da sem bil delj časa v Indiji in da sem se že tam vnelo posvečal tem vprašanjem. In potem se je v policijskem revirju Bow-Streetu zgodil primer, ki je vnan, lord Meeting, gotovo dobro znan. Rhovni magistrat je o tem obvestil notranjega ministra Peela, nakar me je sir Peel obiskal v lordski zbornici in me o tem obvestil. Takrat tega nisem mogel razložiti, domneval pa sem, da gre za učinek nekaterih nam nepoznatih strupov, in sem obljubil siru Peelu, da se bom o tem pogovoril z mr. Phelpom in da

bova po potrebi napravila poizkuse.«

»V Bow-Streetu,« je osuplo vzkljknil Henry. »Pri nas? Potem bi vendar moral jaz o tem vedeti!«

»Upam,« se je nasmehnil stari lord. »Ne boste mi zamerili, če vam odkrito povem, da sem dobro vedel, zakaj sem vas poslal, da ste me obiskali. Prav tako, ker ste z Bow-Streeta, lord Meeting, in ker nisem hotel poklicati k posvetu kateregakoli tamošnjega uradnika; prepričan pa sem tudi, da bi utegnila biti vaša pomoč posebno važna. Ta primer gotovo poznate. Gre za rop v Paisleyevi banki in za aretacijo razbojnika Whitea. Tega so takoj prijeli, nato pa so ga, bogve zakaj, izpustili in ga spet prijeli. Ko so ga drugič aretirali, so ga našli spreminjenega, prav ničesar se ni mogel spomniti in je zelo prepričevalno kazal, da je ob spomin. Kmalu potem ko so ga prignali, je odrevenel in polagoma izdihnil. To je bila zadeva, o kateri me je razmislijal mr. Phelp o vsem tem, brskal je in listal po svojih zapiskih, nakar je napravil poizkus s Fanko, ki ste mu sami bili za pričlo. Docela me je prepričal, da so pri Whiteju uporabili te strupe, vprašanje

pa je: kdo je to storil? V Londonu je pač le prav malo ljudi, ki poznajo navedena dva mehška strupa. Kdo je torej storilec?«

»Pripomnil bi,« je posegel Bill v pogovor, »saj smo sami moški in ni tu nobene dame, zato lahko mirno povem: našel sem — nu, v nekaterih —«

»Nikar no tako, Bill,« se je zasmehal lord Absdale, »vsi smo bili grošniki ali pa smo šele!«

»Torej v nekaterih hišah, kjer se lahko pogovorijo, kako bi rekel, z nekoliko lahkoživimi dekleti, takole med štirimi očmi.«

Zdaj se je lord Absdale naglas zasmehal.

»Le poslušajte mojega sina, kako nežno in pesniško vam opisuje javno hišo! Zakaj pa kar odkrito ne poveš, da si bil v bordelu, Bill?«

»Se lepše sliši, očka,« je smehljaje rekel Bill, »torej v teh hišah sem našel dekleta, ki tudi niso imele spomina. Bile so resne in tihe, pletenile so sem in tja, to in ono, in pri-je obvestil sir Peel, nakar sem obvestil mr. Phelpha. Tri dni je razmislijal mr. Phelp o vsem tem, brskal je in listal po svojih zapiskih, nakar je napravil poizkus s Fanko, ki ste mu sami bili za pričlo. Docela me je prepričal, da so pri Whiteju uporabili te strupe, vprašanje

GO-KO TABLET

Razčisti ZRAK V TOALETNIH PLOŠČAVIH

GO-KO JE POTREBN V VSAH PLOŠČAVIH

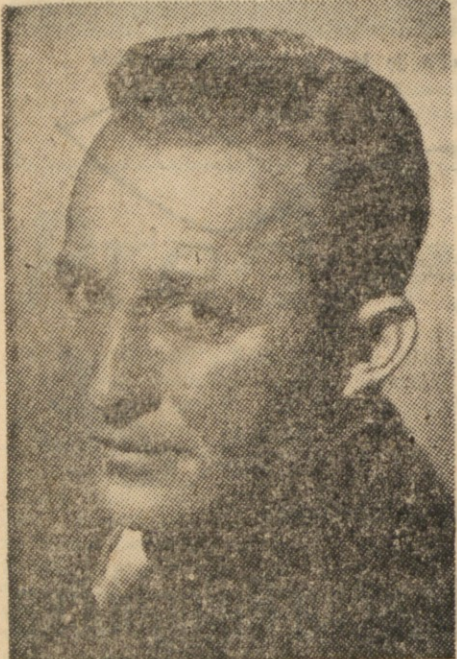
FILMI, KI JIH BOMO GLEDALI

»DEKLE Z DEZELE«, ameriški film
 Proizvodnja: Paramount 1954
 Scenarij: Po istoimenskem odrakem delu
 Cliforda Odetza napisal George Seaton
 Režija: George Seaton
 V glavnih vlogah: Grace Kelly, Bing Crosby,
 William Holden

Filme, o katerih se kritiki in tisk zelo pohvalno izražajo, pričakuje publika z velikim zanimanjem pa tudi z dvomi. Navadno ga potem strože ocenjujejo... Tak primer je tudi film »Dekle z dežele«; posnet je po istoimenskem gledališkem delu, ki so ga več kot leto dni z uspehom igrali na Broadwayu.

Režiser George Seaton nas res ni razočaral. To je film globokih človeških čustev, psihološko zelo dobro obdelan, mojstrsko zrežiran, predvsem pa je to film izvrstne igre.

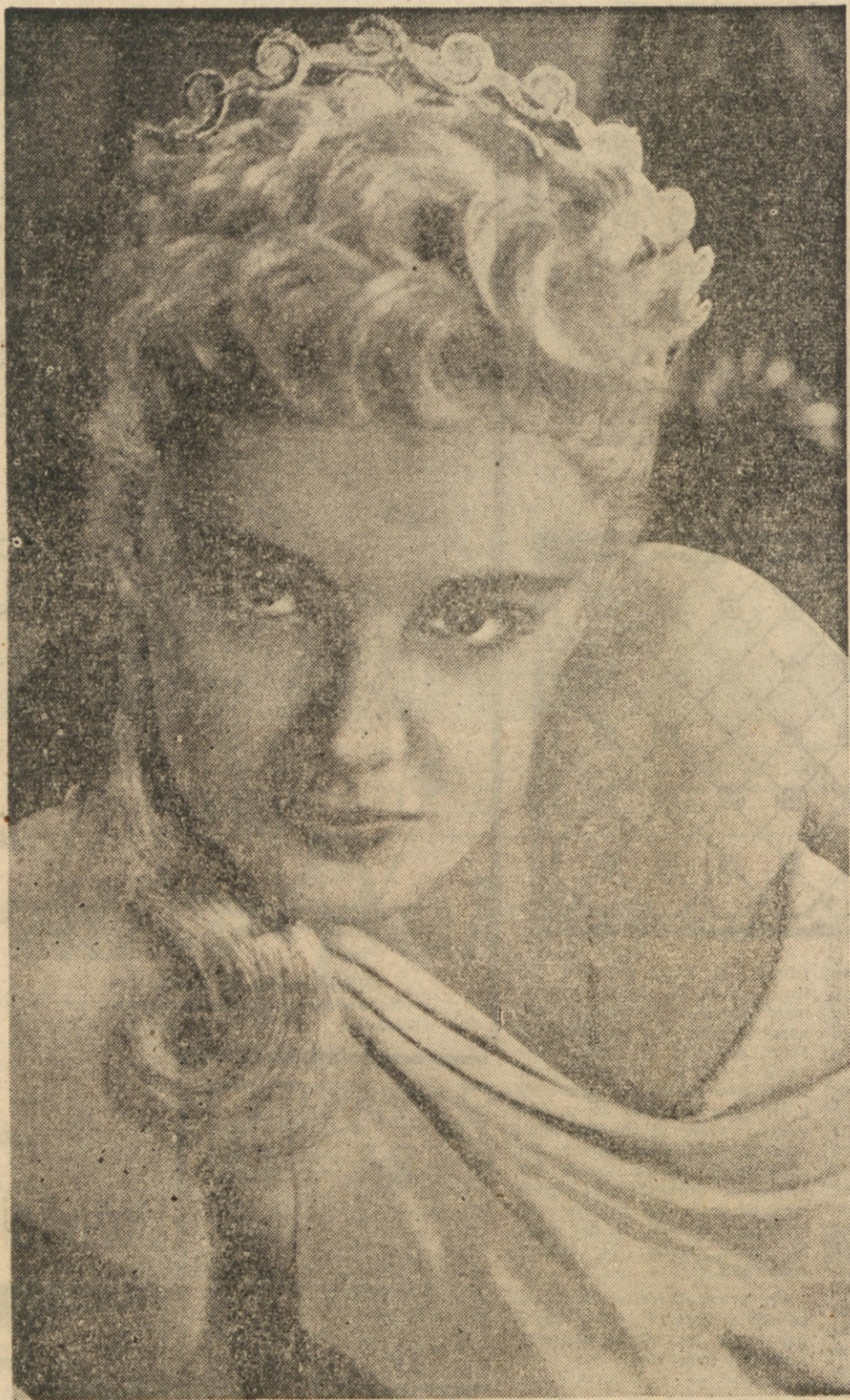
Priljubljen nam zakon mlade žene s pevcem blagerjev, ki je nekdo dosegal velike uspehe, potem pa je zaradi smrti svojega sina popolnoma izgubil oblast nad seboj. Začel se je vdajati plačljivi in le s težavo je še zaslužil potrebna sredstva za preživljanje. Prišel pa je dan, ko se mu je ponudila — po intervenciji nekakega njegovega prijatelja režiserja — priložnost za ponovno vrnitev. Toda on nima več zaupanja v samega sebe, boji se šefa produkcije in publike in po prvih negativnih kritikah popolnoma izgubi živce. Njegova žena,

BING CROSBY

Ki mu je skozi vsa ta leta stala ob strani, čeprav je vedela za njegove slabe strani, ga poskuša z režiserjevo pomočjo spet iztegniti. Potem ko je prebilo noč na policiji zaradi izgreda, ki ga je napravil v pijanem stanju in ko dokončno spozna svojo bedo, začne pevec borbo s samim seboj. Ali se bo lahko zbral in uveljavil? Ali bo spet pridobil sigurnost v nastopu in ali bo uspel, ali pa bo zatajil že pri prvi priložnosti in zatem dokončno propadel?

Scenarij odkriva pred nami vsa bedo in nesrečo človeka, ki propada ter težavo njegove očolice, ki ga skuša zadržati in rešiti pred propadom. Dialogi so izvrstno napisani in s svojo realistično logiko in preoznostjo delujejo zelo močno in iskreno. Režija je mojstrsko povezala in izkoristila vse te kvalitete scenarija in dialoga, kakor tudi igralske kvalitete glavnih igralcev. Za Grace Kelly že vemo, da je prešla za to vlogo »Oscarja«, nič manj ali morda še bolj pa bi ga zaslužil tudi Bing Crosby, ker je to nedvomno njegova najboljša karakterna vloga doslej.

»LEPA HELENA«: ROSSANA PODESTA, KI IGRA GLAVNO VLOGO V TEM AMERIŠKEM BARVNEM VELEFILMU, SLAVI SVOJO ZMAGO ŽE PO 75 DEZELAH, KJER JE TA ČAS PREMIERA

Ana Magnani PRIČAKUJE »OSCARJA«

Ana Magnani je dobila izredno priznanje v ZDA — komisija novinarjev in filmskih producentov jo je soglasno izvolila za najboljšo tujo igralko v letu 1955, in sicer za odlično igro v filmu »Tetovirana roža«. Skoraj gotovo je, da jo čaka tudi letošnji »Oscar«.

Scenarij »Tetovirane rože« je napisan po drami Williama Tennesseeja, ki so jo na Broadwayu prvič igrali pred petimi leti in je že tedaj osvojila gledalce in kritiko. Režiser filma je Daniel Mann, partnerja Ana Magnani pa igra (malo slabše, kot smo pričakovali) Burt Lancaster. Zunanje scene so posneli na Floridi.

Ce je za izvolitev Ane Magnani zadovoljstvo le eno glasovanje, pa se je bila za proglasitev najboljšega tujega filma v ZDA dokaj hujša bitka: na tretjem glasovanju so se šele sporazumeli, da bodo prvo nagrado prisodili dvema filmoma, in sicer »Umberto D.« (italijanski, režiser De Sica) in »Les Diaboliques« (francoski, režiser Clouzot).

»Umberto D.« je morda eden vrhuncev italijanskega neorealizma. Film so posneli v glavnem v Rimu leta 1951. V Ameriki ima izreden uspeh, kakršnega ni bil deležen že dolgo noben tuj film.

O »Les Diaboliques« nameravamo še pisati,

ker je objubljen tudi ljubljanskim kinematografom. Clouzot je za tri glavne interprete izbral svojo ženo Vero, Simone Signoret in Paula Meurissa. Dejanje je postavljeno v privatno solo, ki jo vodi zakonski par. Film je veskoko napet. Nekaj prizorov je celo preveč napetih. Na premieri v Londonu, tako so poročali časopisi, se je nekatera ruska igralka onesvestila. Samo za močne živce!

M. S.

Snemanje tretjega cinerama filma »Sedem tudežev tega sveta« je končano. Oba prva dva filma, posneta po tem sistemu (»To je cinerama« in »Cinerama holiday«) predvajajo v ZDA še vedno z velikim uspehom. »To je cinerama« predvajajo n. pr. v New Yorku že 28 mesecev.

Družba »Univesal« je začela snemati film »Benny Goodman Story«. V naslovni vlogi nastopa Steve Alan, sodelujejo pa tudi številni glasbeniki kot: Harry James, Lionel Hampton, Gene Krupa in drugi. V filmu bo igrala tudi »Miss Univesum 1955« Svednja Hillevi Rombin, kar bo njena prva filmska vloga.

Filmska industrija v Italiji

Film je tudi v Italiji že dokaj let važen dejatelj. Ali vpliva vzgojno ali ne, ali je kos svoji nalogi, da ljudi raztrese, ne da bi jih poplivil, da jih uči, ne da bi jih utrudil, je zamotano vprašanje. Dejstvo pa je, da ljudje v kino radi zahajajo in za industrijo važno je, da so dvorane polne: film mora preživljati svoje delavce, kot jih mora vsaka industrija. Prebral sem nekaj zadnjih statistik, ki razkrivajo dokaj zanimivih podatkov o italijanskem filmu in kinu.

Vseh več ali manj stalnih kinematografskih dvoran je v Italiji nad deset tisoč. Seveda pa je razlika občutna: skoraj polovica teh dvoran odpade na severno Italijo, gospodarsko in industrijsko mnogo bolj razvito od ostalih predelov. Severna Italija je tudi gosteje naseljena, Lombardija ima sprito tega desetkrat več kinematografov kot južna Kalabrija.

Važen moment je uprava teh kinematografov. Skoro tretjino drže v rokah katoliške organizacije, župnije in druge verske ustanove. Na to se mora producent ozirati, ker bi bil film avtomatično izključen iz vseh teh dvoran — okoli tri tisoč —, če bi ga cerkvena cenzura označila za neprimernega.

Statistika kaže, da je šel povprečen Italijan v letu 1954 približno šestnajstkrat v kino ter da je pri tem zapravil več kot dva tisočaka. Seveda je statistika samo statistika — zadnjič sem bral, da povprečen Italijan na leto ponosi poldrug par čevljev! Izdatki za kino so v mesilih seveda precej večji kot na deželi, kar je razumljivo. Čeprav je v premočni severna Italija (v Lombardiji je bilo prodanih na primer čez sto milijonov vstopnic), je prvi med mesti vseeno Rim: njegovi prebivalci so blagajničarkam odšteli kar 10,5 milijarde lir, nad čemer bi stari Rimljani gotovo zmajevali z glavo.

Visoke izdatke imajo na vesti visoke cene: to se gibljejo med 10 in 500 lirami — kar je odvisno od lege kinematografske dvorane in predvajane filma. Vsekakor stane vstopnica v Milanu povprečno 208 lir, v Rimu pa 162 lir.

Filmska industrija zalaga predvsem domači trg, nekateri pa pravijo, da bi bilo pametneje, če bi ga prodajala tujcem, zato v Italiji rastejo izvozna podjetja ko gobe po dežju. Mimogrede: so države, ki jim je domače tržišče le bolj pri srcu in kljub visoki proizvodnji zadrževajo večino filmov doma: na prvem mestu je Japonska (367 filmov), Indija (275), Sovjetska zveza (250). Najbolj osvajajo mednarodno tržišče ZDA (232), pred Italijo (157),

Zahodno Nemčijo (107), Kitajsko (100), Francijo (98), Veliko Britanijo, Egiptom itd.

Skupno število vseh predvajanih filmov v Italiji je bilo 1954. leta 5688, od tega nekako 1500 filmov italijanske proizvodnje. Med tujci so seveda prvi Američani, daleč za njimi Francozi, Jugoslavlja jim je predstavila dva svoja filma, dočim je Italija k nam izvozila 14 filmov. Letno izvozi Italija v tujino nad 2000 filmov, oziroma točneje, filmskih kopij. Najvažnejše tržišče so dežele Južne Amerike, kjer imajo italijanski filmi velik uspeh, že zaradi sorodnosti jezikov. Producenti izvoz visoko cenijo, ker je obdnstvo v Južni Ameriki precej manj kritično in zahtevno kot doma. Tako se zgodi, da kakšen film sploh ne pride na domači trg — v bojazni, da bi se kdne ne obregnil obenj, ga producent naglo vrca na ladjo in v banki vnovči ček.

M. Skubie

ČRNO-BELI FILM ne bo izumrl

Kar je marsikateri filmski teoretik že vnaprej napovedal — zlasti velja to za Ameriko — postaja počasi resnica: črno-beli film je svoj položaj v zadnjem času krepko utrdil. Precej časa je že minilo od takrat, odkar je ameriški filmski dnevnik »Variety« zapisal, da bo prav z napredkom barvnega filma črno-beli film spet dobil poseben pomen. Tako že številni lastniki ameriških kinematografov posebej opozarjajo, da predvajajo filme »brez barve«.

Črno-beli film je dosegel v Ameriki tudi številne komercialne uspehe. In še to: od uvedbe barvnega filma (1935) do danes so dobili samo trije barvni filmi »Oscarja«: »V vrtincu« (1939), »Amerikanec v Parizu« (1951) in »Največja predstava na svetu« (1953).

V tej zvezi omenjajo oba z »Oscarjem« nagrajena filma, ki sta dosegla tudi velik komercialni uspeh: »Od tod do večnosti« in »Na pristaniški obali« oba na črno-belem traku. Dalje: filma »Marty« in »Setev nasilja«, ki sta najbolj komercialna filma v letošnji sezoni. Prav v tem vidimo zagotovilo, da bo črno-beli film kljub napredku barvnega (lani so posneli v ZDA 38,4% filmov v barvah) ostal važen sestavni del ameriške filmske proizvodnje.

Kaže pa, da je črno-beli film celo pridobil na pomenu. Iščem pogled na ameriško produkcijo nam to popolnoma potrjuje. Stanley Kramer je posnel svoj film »In ne kot tujec« na črno-beli trak, družba Univesal »v vseh teh nočeh«, Metro s svojo verzijo »Trizla«, Paramount e posnel oba pomembna vsta vstion filma »Tetovirana roža« in »Na ta dan« na črno-beli trak. To trditev bi lahko podprli s še številnimi drugimi kvalitetnimi filmi, za katere so se producenti prav zaradi njihove vsebine odločili za črno-beli trak.

Saša

»TETOVIRANA ROŽA«: BURT LANCASTER IN ANA MAGNANI

NA DZAPADU

TAKO! ZVITOREPEC JE ODDIRJAL, ZDAJ SEM SAM SREDI GOVRAZNIH RDEČKOZCEV. TODA PREJ NE ODNEHAM, DOKLER NE GNA MEM POGLARVJU LASULJE...

KDO JE?! NEKDO ME JE OPAZOVAL!... PODOPLATE POD PAZDUHO, TRDONJA!

INDIJANKA?! BEZI, NE BLJAZAJ SE MI! Z ŽENSKAMI SE PA ŽE NE BOM PRETEPAL!

KAKO?! PRIJATELJICA? NISEM IZ PLEMENA »MOKASINOV«. VELIKA NOGA ME JE UGRABIL, TI SI HRABER BOJEVNIK, VIDELA SEM TE! REŠI ME MENE - JEPO PROSIM!

DOBRO JE, PUNČKA, SAMO PREJ ME POLOZI NA TLA. NE! ODNESLA TE BOM V SVOJ VIGAVM. GLIŠIŠ? MOKASINI SE VRAČAJO.

INDIJANCI SO SE VRNILI - SEVEDA BREZ KOKINE. PRI KOLU SO OBGSTALI KOT OKAMENELI - VELIKI ŠKALP JE UŠEL!

PSST! JAZ SEM PRIJATELJICA

IZ PLEMENA »MOKASINOV«. VELIKA NOGA ME JE UGRABIL, TI SI HRABER BOJEVNIK, VIDELA SEM TE! REŠI ME MENE - JEPO PROSIM!

PRVIM SO PREZREANI?... SAM JIH NI MOGEL, SAJ NI IMEL NOŽA... TODA KDO MU JIH JE...

GLEJ, VELIKA NOGA, TU SO SLEDovi UJETNIKA, ZRAVEN PA ŠE DRUGI! TO NISO SLEDovi MOKASINOV...

...TU JE KONEC SLEDov... OBA STA ODSEZDILA!

ZDAJ VEŠ, ZAKAJ SEM TE NEDLA?... SLEDovi TVOJIH ČEVLJEV BI JIH PRIPELJALI NARAVNOST V MOJ ŠOTOR.

PRAV IMAŠ! ZDAJ SO PREPRIČANI, DA ME NI V TABORIŠČU. ŠE NOČOJ MORAM IZVESTI SVOJ NAČRT. PO MAGATI MI MORAG! POSLUŠAJ...

KO SO SE RAZOČARANI MOVAŠINI RAZELI PO VIGAVIH, JE MLADA INDIJANKA ZAPUSTILA TRDONJO IN KRENILA PROTI POGLARVSEVEMU ŠOTORU...